הלכות קטנות לרא"ש (מנחות) הלכות ציצית

דאדם שהוא לבוש טלית קטן שהוא נושא כל היום וכשהוא מתפלל מתעטף (ס"א בטלית גדול) צריך לברך דחייב אדם לעשות ציצית בכל בגדים שלו שיש להם ד' כנפות וכל חד וחד מצוה באפי נפשא היא אבל אם מתעטף בהם בזה אחר זה בלא הפסק מברך ברכה אחת על שתיהם

טור אורח חיים הלכות ציצית סימן ח

אם יש לו כמה בגדים של ארבע כנפות כולם חייבין בציצית ואם לבשם כולם בבת אחת די להם בברכה אחת ואם מפסיק ביניהם צריך לברך על כל אחת ואחת

יד)לכן מי שרגיל להתעטף בבהכ"נ בטלית גדול צריך לברך עליו אף על פי שבירך על טלית קטן שלבש כבר

בית יוסף אורח חיים סימן ח

כתב האגור (סי' כט) בתחלה נהג מהר"מ (תשב"ץ קטן סי' רסד) שלא להתעטף בטלית קטן עד צאתו מבית הכנסת ואז הפסיק בדברים בטלים ולבשו ובירך אבל ה"ר משה פרנס כתב שחזר בו מהר"ם ולבשו בתחלה ולא היה מברך עד בואו לבית הכנסת ונתעטף בטלית גדול ונתכוין להוציא שניהם וכן הוא באורח חיים. והא דר"מ פרנס מצאתי בתשובה אשכנזית (תשו' מהרי"ל סי' י) ומסיים בה דאפילו משמוש והסתכלות בקטן אין צריך אך דעתו היה על כל בגדיו המצוייצות אשר לבוש. עד כאן:

ובתרומת הדשן (סי' מה) לא הביא אלא מה שנהג הר"מ בתחלה שכתב וזה לשונו העתיק אחד מן הגדולים מתשובת הר"ח אור זרוע (סי' א) וזה לשונו אם סח בין טלית קטן לטלית גדול הוי הפסק וצריך לחזור ולברך ומהר"ם שלא הלך בקטן לבית הכנסת אלא כשחזר לביתו בירך עליו נראה טעמו לפי שלפעמים לא היה צריך להסיח בין הטליתות וגם לא היה רשאי להסיח את עצמו בלא צורך לחייב את עצמו בברכה כיון שיכול לפטור בברכה אחת ואז היה מסתפק אם יברך על הגדול הלכך היה ממתין אחר התפלה עד שהיה צריך להסיח, ובאשר"י (שם) כתב מכאן יש ראיה דאדם הלבוש טלית קטן שהוא נושא כל היום וכשהוא מתפלל מתעטף בטלית גדול צריך לברך אבל אם מתעטף בזה אחר זה בלי הפסק מברך ברכה אחת על שתיהן, והשתא אם באנו להשוות דברי מהר"ם ואשר"י צריך לומר דהא דכתב אשר"י בזה אחר זה בלי הפסק לאו דוקא אלא רוצה לומר בלי היסח דעת כדכתב מהר"ם והיה נראה לומר דדוקא בעודו לבוש בטלית אחת אינו חייב לברך על השני אלא אם כן הסיח דעתו בין זה לזה אבל פושט את זה ורוצה ללבוש אחר מתחייב אפילו לא הסיח דעתו אמנם לשון הר"ח דלעיל לא משמע הכי דכתב היה ממתין עד אחר התפלה עד שהיה צריך להסיח משמע שאם לא היה מסיח אף על גב דמסתמא כבר פשט הטלית הגדול ביציאתו מבית הכנסת ואפילו הכי אי לא הסיח לא הוה אמרינן דכיון דפשט טלית הראשון אזלא לה ברכה דידיה ולא מיפטר בה טלית שני אלמא בהיסח דעת תליא מלתא עב"ל.

ולי דברי הרא"ש ורבינו ורבינו ירוחם נראין כפשטן דכל שמניח טלית קטן בביתו וטלית גדול בבית הכנסת צריך לחזור ולברך דהליכה מביתו עד בית הכנסת חשיב הפסק:

מתחלה (יג) על כלם הוי כמפסיק ביניהם: הגה: [כד] ה ג וכן טז אם פשט הראשון קודם שלבש השני צריך לחזור (יד) ולברך:

יג ס [כה] הלובש טלית קטן ומברך עליו וכשהולך לבית הכנסת מתעטף בטלית גדול צריך לברך עליו ע (יא) דהליכה מביתו עד בית הכנסת יז (טו) חשיבה הפסק ואם מתפלל בתוך ביתו אם היה

מגן אברהם

שאין כן בלבישה דהוי נמלך. ועיין סוף סימן (קע"ו) [קעז]: **טז אם פשט.** (טז) צ"ע דאף דהתרומת הדשן [סימן מה] ליכא לומר כן, הלא סיים אמנם בתשובת הר"ח [אור זרוע] [סימן א] לא משמע הכי וכו', ע"ש. ועוד דמאי שנא משחיטה, כששחט א' דמי לפשט הראשון, ואפילו הכי לכולי עלמא אין צריך לברך, כשהיה דעתו מתחלה על השני, כדאיתא בגמרא פרק ו' דחולין [פו, ד], וכן משמע בתשובת מהרי"ל סימן י', דדוקא כשהסיח צריך לברך. וכן כתב הלבוש [סעיף יד]. [יא] ולא דמי למה שכתוב סעיף י"ד, דהתם לא היה דעתו בשעת ברכה שיפשיטנו ויחזור וילבישנו, אבל הכא היה דעתו לכך (דלא כעולת תמיד ס"ק טו). וגם התרומת הדשן לא כתב מעיקרא כן, אלא ☜לפי מה שכתב לעיל מיניה דברי מהר"ס [מח], דאפילו בירך על הטלית והלך לבית הכנסת וחזר ולבש טלית קטן, אין צריך לברך כל שלא הסיח בנתיים דכולה חדא מצוה היא, ועל זה קאמר דאם פשט הטלית גדול, ודאי מקרי היסח הדעת [מט], כיון שהפסיק בתפלה, וצריך לברך. אבל לפי ☜מה שכתב הרב ב"י (בסי' ג) [בסעיף יג] [נ] דצריך שלא יפסוק כלל, אם כן אין חילוק בין פשט ולא פשט. [יב] וכן פסק באגודה פרק התכלת [מנחות סימן יד] [נא] ועל טלית של משי נהגו שלא לברך, אלא מברך על של צמר, ומסירו ולובש של משי, ע"כ. וכן כתב ב"י בסימן (ל"ו) [לד] [ד"ה ומ"ש רבינו בשם] בשם ספר התרומה [סוף סימן רו], גבי ב' זוגות תפילין, ע"ש: **יז חשיבה הפסק.** נראה לי דאם שניהם בבית אחד לא חשיב הפסק מחדר לחדר, וכמו שכתוב סימן קע"ח [סעיף א] ורע"ג [סעיף א]. ואם יצא מביתו וחזר מיד, צריך לברך דהוי

ט"ז מגן דוד

ברכה שאינה מבוררת לחיוב: **(יא) דהליכה מביתו עד בית הכנסת חשיבה הפסק.** זה כתב ב"י [ד"ה ומ"ש לכן] דרך טעם על מה שכתבו הרא"ש [ה"ק ציצית סימן כ] והטור, דמי שרגיל להתעטף בטלית גדול בבית הכנסת, צריך לברך דמשום הפסק הילוך הוא. וקשה לי מדברי התוספות פרק אלו נאמרין [סוטה דף] ל"ט [ע"א ד"ה כל] שכתבו וז"ל דהכא בנטילת ידים תכף לברכה מיירי. ושיעור תכיפה איכא למשמע מתכיפה סמיכה לשחיטה, דאמרינן בפרק כל הפסולין [זבחים לג, א] כל הסמיכות שהיו שם קורא אני בהם

שערי תשובה

(יג) על כלם. עיין באר היטב. ועיין בתבואות שור סימן י"ט [ס"ק כח], שאע"פ שדעתו כהט"ז שם, והשיג על האליה זוטא כאן [ס"ק ז], מ"מ דעתו שכיון שיש חשש ברכה לבטלה לדעת הסוברים כבעל העיטור, [הלכות שחיטה שער ב חלק ו], שב ואל תעשה עדיף. עיין שם בתבואות שור חילוקי דינים שיש ללמוד משם לכאן: **(טו) חשיבה הפסק.** עיין באר היטב. ועיין מה שכתב על דברי הט"ז שהביא ראיה מהתוספות ביד אפרים [נב]. ומה שכתב הט"ז דברכת תפילין הוי הפסק בין הברכה שבירך על הטלית קטן להגדול, ע"ש. לענ"ד צ"ע דבסימן כ"ה כתב המ"א [ס"ק כב] בחולץ תפילין ונכנס לבית הכסא, אם אינו רחוק אין צריך לחזור ולברך, אע"פ שמפסיק באמצע בברכת אשר יצר. ועיין בבאר היטב לקמן סימן נ"ג [ס"ק ג] בשם גינת וורדים [חלק או"ח כלל א סימן נא] בנכנס לבית הכסא באמצע פסוקי דזמרה, יטול ידיו ויברך ויניח ציצית ותפילין ויברך. וכתב הבאר היטב שם דבמ"א סימן כ"ה [ס"ק כב] לא משמע הכי. ולפי מה שכתבתי יש לומר הטעם של בעל גינת וורדים, לפי שהפסיק באמירת אשר יצר, דסבירא ליה שראוי לסמוך אמירת אשר יצר לעשיית צרכיו והנטילה, ולא יפסיק בנתיים. והמ"א סבירא ליה דאע"ג דודאי לכתחלה ראוי לעשות כן, מ"מ בזה שאם יעשה כן יגרום ברכה, מוטב לאחר אמירת אשר יצר עד שיניח תפילין וציצית בלא ברכה, דהשהיה אינה חשובה הפסק, ויאמר אח"כ אשר יצר. ועיין לקמן סימן רכ"ז [סעיף ג] לענין אם הוא בבית הכסא ושמע קול רעמים יצא ויברך. וכתב המ"א [שם ס"ק ב] שיטול ידיו. ולפי זה צריך לאחר ברכת אשר יצר עד אחר שיברך ברכת הרעם. וי"ל דהתם הוי ברכה עוברת. וכן מה שכתב [באר היטב] בסימן ז' [ס"ק א] בשם רש"ל [בתשובה סימן צז] בנתחייב ברכה אחרונה שיוכל להקדימה, התם נמי משום דכבר חל חיובה קודם. ומ"מ י"ל דגם כאן אם יאחר ברכת אשר יצר, לא יצטרך להרבות בברכות ציצית ותפילין, מוטב שיעשה כן. ועיין [בפרי מגדים] באשל אברהם [סוף סימן ז] מה שכתוב הטעם שיכול לאחר ברכת אשר יצר וצ"ע. אך בלאו הכי י"ל כדעת המ"א, דאפשר דגם הוא סובר שיברך אשר יצר תחלה, ולא חשיב הפסק כיון שחוזר ללבוש אותם תפילין עצמן, מה שאין כן במפסיק בברכה אחרת בין לבישת שני בגדיו של ציצית, שפיר חשיב הפסק. ועיין במ"א [כאן] ס"ק י"ח, שכתב חילוק זה לענין שינה מקומו בנתיים, ע"ש. ועיין לקמן סימן נ"ג [ס"ק ג] וסימן ס"ו [ס"ק ו], מה שכתבתי בזה. ומ"מ נראה דבכי האי גוונא

באר היטב

מ"א [ס"ק יד]: **(יג) על כלם.** משמע דאשעת ברכה דוקא קפיד, שיכוין על כולם, אבל אם בירך על דעת בגד אחד, וקודם שהלבישו הביאו לו עוד אחד, ונמלך ג"כ עליה ללובשו, חייב לברך שנית על לבישה השנית. וט"ז [ס"ק י] הניח בצריך עיון, ע"ש. ועולת תמיד [ס"ק טו] פסק בפשיטות דאין צריך לחזור ולברך. וכן כתב פרישה ביורה דעה סימן י"ט [אות ז], ע"ש. וספק ברכות להקל: **(יד) ולברך.** מ"א [ס"ק טז] חולק, ופסק דאין צריך לברך אם דעתו עליו: **(טו) חשיבה הפסק.** שיעור ההליכה לכשיהיה חשיבה הפסק, הם כ"ב אמה. והוא מדברי תוספות בפרק אלו נאמרין [סוטה לט, א ד"ה כל], והביאו הרמ"א לקמן סימן קס"ו. ועיין בתשובת בית יעקב סימן ט"ז. ובט"ז ס"ק (יו"ד) [יא]. ובתשובת חכם צבי סימן קכ"ח, מה שתמה על זה. ועיין בספר בני חייא [בהגה"ט אות ד] מה שתירך על זה. ועיין בחות יאיר [סוף] סימן רכ"ז. ובמ"א סימן קס"ו ס"ק ג'. כתב המ"א [ס"ק יז] נראה לי דאם שניהם בבית אחד, לא חשיב הפסק מחדר לחדר, ע"ש. וט"ז [ס"ק יא] פסק דאפילו הליכה מביתו לבית הכנסת, לא הוי הפסק, אם לא שפסק בדברים אחרים, או שח, או מניח תפילין בנתיים, א"כ ברכת תפילין הוי הפסק בין טלית קטן לגדול, אבל הילוך לחוד, לא הוי הפסק ע"ש. ועיין בשיירי כנסת

מחצית השקל

גם על השני. ולפי מה שכתב מ"א לחלק אתי שפיר, דלגבי מילה נמי אין קבע ואין רגילין להביא יותר: (ס"ק טז) **אם פשט כו' בתשובת הר"ח לא משמע הכי.** זה לשון מהר"ח אם סח בין טלית קטן לגדול, הוי הפסק וצריך לחזור ולברך. ומהר"מ שלא הלך בטלית קטן לבית הכנסת (אחר זמן חזר בו מהר"ם כמבואר בב"י ד"ה ומ"ש לכן), אלא כשחזר לביתו מבית הכנסת, לבש הטלית קטן ובירך עליו. נראה טעמו שלפעמים לא היה צריך להסיח בין טלית קטן לגדול, וגם לא היה רשאי לשוח בלי צורך לחייב את עצמו בברכה, כיון שהיה יכול לפטור בברכה אחת, ואז היה מסתפק אם יברך על הגדול (אם היה מברך תחלה על טלית קטן), הלכך היה ממתין עד אחר התפלה עד שהיה צריך להסיח בלאו הכי. וכתב עליו התרומת הדשן וזה לשונו, והיה נראה לומר דדוקא בעודו לבוש בטלית א' אינו חייב לברך על השני, אלא אם כן הסיח דעתו בין זה לזה, אבל אם פשט זה ורוצה ללבוש אחר, מתחייב אפילו לא הסיח דעתו. אמנם לשון הר"ח דלעיל לא משמע הכי, דכתב שהיה ממתין עד אחר התפלה עד שהיה צריך להסיח, משמע שאם לא היה מסיח אף על גב דמסתמא כבר פשט טלית גדול ביציאתו מבית הכנסת, ואפילו הכי אי לא הסיח לא הוי אמרינן כיון דפשט טלית א' אזדא לה ברכה דידה, ולא מפטר בה טלית קטן, אלמא בהיסח דעת תליא מלתא. עכ"ל: **ולא דמי למה שכתוב סעיף י"ד.** דאם פשט טליתו אפילו היה דעתו לחזור ולהתעטף בו מיד, אפילו הכי לדעת המחבר שם צריך לברך, אע"ג שלובש טלית הראשון, כל שכן כאן שלובש עתה טלית אחר, אחר שפשט הראשון, שצריך לברך. ואע"ג שרמ"א חולק בסעיף י"ד וסבירא ליה שם דאינו צריך לברך, מכל מקום הכא שלובש טלית אחר מודה דיברך, וכן כתב בספר עולת תמיד. ועל זה כתב מ"א דלא דמי דהתם לא היה דעתו כו': **וגם התרומת הדשן לא כתב מעיקרא.** רצה לומר גם לפי הסלקא דעתך של התרומת הדשן, מ"מ לדידן ליכא למימר הכי: **דאפילו כו', והלך לבית הכנסת כו', אין צריך לברך.** דסבירא ליה דשינוי מקום והליכה לא מקרי הפסק, וכמו שכתב מ"א ס"ק י"ז: **שהפסיק בתפלה.** לאו דוקא אלא רוצה לומר ההליכה ושינוי מקום. רוצה לומר אע"ג דפשט לחודא לא הוי הפסק, וכן ההליכה ושינוי מקום לבד ג"כ לא הוי הפסק, מ"מ בצירוף שניהם יחד הוי הפסק: **אבל לפי מה שכתב הרב ב"י בסעיף י"ג. כצ"ל: דצריך שלא יפסיק כלל.** רוצה לומר דההליכה ושינוי מקום הוי הפסק: **א"כ אין חילוק בין פשט כו'.** דממה נפשך אי שינה מקומו, אפילו לא פשט הוי הפסק, ואי לא שינה מקומו הלא מודה התרומת הדשן דפשט לחוד לא מיקרי הפסק: **וכן פסק באגודה פרק התכלת ועל טלית של משי כו'.** הן דברי אגודה. ומדבריו אלו הוכיח מ"א, דפשיטא לא הוי הפסק, דהא פושט של צמר קודם שלובש של משי, ואפילו הכי נפטר בברכת טלית של צמר. ודין טלית של משי מבואר ריש סימן ט': **גבי ב' זוגות תפילין.** בסימן ל"ד, וכן הוא לקמן בשלחן ערוך סימן ל"ד סעיף ב', דמי שרוצה להניח תפלין של רש"י ור"ת, ואי אפשר להניחן כא', יניח של ר"ת, או רש"י ויברך עליו, ויסלקם מיד ויניח האחרים, ויפטור בברכה הראשונה. הרי דאפילו אחר סילוק הראשונים מכל מקום אין צריך לברך על האחרים: (ס"ק יז) **חשיבה כו'. נראה לי דאם שניהם כו'.** דאין הטעם דההליכה מקרי הפסק, וכדסלקא דעתך של הט"ז [ס"ק יא], ולכן הקשה מדברי התוספות, ומלקמן סימן ק"ד, אם נחש כרוך

אוצר מפרשים

יב (מ"א סקט"ז) וכן פסק באגודה פרק התכלת שעל טלית של משי נהגו וכו'. כצ"ל: (דגול מרבבה)

באר הגולה

ס. הרא"ש [ה"ק ציצית סימן כ. ורבינו ירוחם נתיב יט סוף ח"ג] מההיא דמנחות מ"ג [ע"א]:

ע. ב"י [ד"ה ומ"ש לכן] לדעת הרא"ש [שם], ורבינו ירוחם [שם]:

ציונים לרמ"א

ג) תרומת הדשן סימן מ"ה:

עטרת זקנים

ה] וכן אם פשט הראשון קודם שלבש השני צריך לחזור ולברך. ויש חולקים בזה, אם היה בדעתו בשעת הברכה גם על זה, וגם הוא היה מונח לפניו בשעת ברכה, אין צריך לחזור ולברך, דמאי שנא מפירות, דפוטר בברכה אחת כל מה שהיו לפניו, אע"פ (שאין) [שמין] הראשון (ואכל) [נאכל*] כולה קודם שהתחיל לאכול מן השני, אפ"ה אוכל הב' מכח ברכה ראשונה, וכן הדין בשחיטה, יורה דעה סימן י"ט [סעיף ז]. ותמהני על מהרמ"י [לבוש סעיף יג], האיך פסק הדין בהיפך של רוב הפוסקים, כמו שכתב הב"י [ד"ה ומ"ש לכן], ודעתו נוטה

הגהות והערות

מז] עיין באליה רבה ס"ק יד, ובמקור חיים (בברך) ד"ה ולאיתי, שהביאו את המגדל דוד שג"כ הקשה על הלבוש, אך הם דחו את דבריו, והסכימו עם הלבוש. וכ"כ המ"א ס"ק טז והגר"א ס"ק כד:

מח] דעת המהר"ס מובא גם בשו"ת מהר"ח אור זרוע סימן א, דרשות מהר"ח אור זרוע עמוד 105, שו"ת מהרי"ל סימן י, שו"ת המהרי"ל החדשות סימן ד אות ד, ואגור סימן כט:

מט] כיון שהפסיק בהליכה. כצ"ל. (מקור חיים ותוספת שבת והגר"ב פרנקל) ועיין במחצית השקל:

נ] תוקן ע"פ המחצה"ש ויד אפרים. ועיין ותוספת שבת. והמקור חיים הגיה "בסי' יג", וצ"ע:

נא] וכ"פ באגודה פ' התכלת וז"ל ועל טלית וכו'. כצ"ל כי זה הוא מלשון האגודה. (מקור חיים ותוספת שבת) ובדגול מרבבה תיקן שעל טלית וכו'. ובאגודה לשון זה אינו, רק הענין נמצא שם:

נב] בשערי תשובה שנדפס עם המשנה ברורה כתוב "ועיין ביד אפרים מ"ש על דברי הט"ז שהביא ראיה מהתוספות":

נג] כתב בדמשק אליעזר שיש ט"ס, וצ"ל "דמפסיק בהילוכו בשארי דברים". ועיין ברכת אליהו הערה נו:

נד] כוונתו לת"א מספר תרומת הדשן המכונה אללנו שאלות ותשובות:

משבצות זהב

המין אפילו הכי אין מברך וצ"ע. ואי"ה בסימן ר"ו [אשל אברהם אות ז ומשבצות זהב אות ז] אבאר עוד: **(יא) דהליכה.** עיין ט"ז. הב"י כתב דהרא"ש חולק אמהר"ם, וסובר דהליכה חשיב הפסק. ובהכי פירש דברי הטור דמשום הכי בבית הכנסת צריך פעם שני לברך. והקשה מתוספות סוטה ל"ט א' ד"ה כל, יע"ש דהוכיחו דעכ"פ כ"ב אמה השהיה הוה הפסק בין נטילת ידים להמוציא. וכן הוא בסימן קס"ו סעיף א', והיינו מדאמרינן זבחים ל"ג א', דסמיכת אשם מצורע לא היה תיכף לסמיכה שחיטה, דמרחק צפון כ"ב אמה מפתח. ומאי קושיא דהתם הליכה הוה הפסק, אבל שהיה בלי הילוך מנלן דלא הוה תיכף, אלא ש"מ כל שאין שהיה הפסק, הליכה נמי לא הפסק. ועל כרחך שם מטעם שהיה כ"ב אמה לא הוי תכיפה. ולפ"ז בציצית דאין שהיה הפסק, וודאי הליכה נמי לא הוה הפסק. (מה שכתב דאל"כ הוה ליה לחשוב גבי שלש תכיפות כל הברכות, איני יודע דבסימן ר"ו סעיף (ב') [ג] איתא דאסור להפסיק "לכתחלה" בשתיקה בין ברכה לעשיה יותר מכדי דיבור, ועיין מ"א [סימן] קס"ו אות ג' מה שכתב בכדי אין להפסיק כלל. ומיהו י"ל בין בגד לבגד לא איכפת לן בשהייה). והעלה [הט"ז] (דהרא"ה) [דהרא"ש] ומהר"ם אין חולקין "כעין" מה שכתב מהרא"י ז"ל [תרומת הדשן]. והנה מוכרח אני להאריך קצת בכאן. הנה המ"א בסימן קס"ו אות ג' הקשה על תוספות סוטה. וכוונתו נ"ל דממה נפשך אם סוברים דביאה במקצת שמיה ביאה, אין מוכח דכ"ב אמה הפסק, [די"ל] דמרשות לרשות [הוה] הפסק, דהמקשה סבור כרבי דלא מרחק צפון כו'. ואי סוברים דלא שמיה ביאה (פרק ג' מהלכות ביאת מקדש הלכה י"ח מחלוקת הר"מ והר"א ז"ל). וכרבי יוסי ב"ר יהודה דמרחק צפון, ומעייל ידיה לבהונות, א"כ מוכח אפילו פחות מכ"ב אמה הפסק, דיד המצורע יותר מאמה וחצי בערך, זה קושייתו. (ועיין אליה רבה כאן אות ט"ו פורתא לא דק, ולא הונח להמ"א בזה דמוכח דבערך כ' אמה הפסק). וליישב זה אומר דהתוספות הוקשה להם, מדאמר רב יוסף התם לדחויי סייעתא דעולא, הא מני רבי יוסי ב"ר יהודה הוא, ולא אמר "דלמא" כדרך דיחוי, ועוד דמהיכי תיתי לאוקמיה ברייתא כרבי יוסי ב"ר יהודה דלא כהלכתא, דהלכה כרבי (עיין ר"מ פרק ד' מחוסרי כפרה הלכה ב' ובכסף משנה שם). ועוד דהלכתא כעולא וכר"א ז"ל בהלכות ביאת מקדש [שם], וכן סוברים התוספות. אלא דהמקשה סבור דכרבי, והשיב רב יוסף דבהכרח ברייתא כרבי יוסי ב"ר יהודה, דאי כרבי אמאי לא הוה תיכף, "דמחלל פתח" ששם עומד עד תוך העזרה מיד הוה תיכף, דלא כסברת המקשה, ובהכרח רבי יוסי ב"ר יהודה [היא]. והשתא אין סייעתא [מברייתא], די"ל לא שמיה ביאה, וכ' אמה הפסק. או שמיה ביאה, וכ"ב אמה עכ"פ [הוה] הפסק, וסומך בחלל ומוליך הבהמה משם עד צפון כ"ב אמות שלימות. ומתורץ קושית המ"א בסימן קס"ו [ס"ק] ג'. ולזה כתב הט"ז, א"כ מוכח מהתם [מתוספות בסוטה], דכ"ב אמה והליכה מרשות לרשות מחלל הפתח עד צפון לא הוה הפסק, רק השהייה הוה הפסק, ואף דבסימן קע"ח [סעיף א] מבואר מפינה לפינה הפסק, י"ל דהטלית עליו, כמו שכתב במ"א [ס"ק] י"ז לדעת מהר"ם וכן מוכח, זהו תורף דברי הט"ז. **ואמנם** יש לחלק בין רשות לרשות אחר הוה "הפסק", "ומחלל הפתח" לפנים בעזרה לא הוה רשות אחר, דנהי דמאגף ולחוץ כלחוץ (עיין

אשל אברהם

פירות, או חביב [ואין חביב] ובירך על אתרוג אם לא כיון אין בדין שיפטור אתרוג את מין שבעה בגררא, ועיין אליה רבה שם [ס"ק] ב' בפירושו ושם יבואר אי"ה [באשל אברהם אות ב], ומ"מ ראוי וודאי לכתחלה לפטור בפירוש לא בגררא, שאין ראוי שדרבנן יפטור דין תורה, אע"פ שברכות דרבנן מ"מ עיקר המצוה זה דרבנן וזה דין תורה, * נראה לי: **טז אם.** עיין מ"א. הקשה דהתרומת הדשן צידד לכתחלה כן אם פשט טלית אחד ולבש שני דצריך לחזור ולברך, וסיים מתשובת מהר"ח אור זרוע לא משמע כן דהלך [מהר"מ] לבית הכנסת בטלית גדול ובבואו לביתו פשט טלית גדול והסיח בדברים אחרים ולובש הקטן ומברך, הא בלא הסיח אעפ"י שפשט אין צריך לחזור ולברך, וא"כ היאך פסק רמ"א כהוה אמינא ולא כמסקנא, ולא דמי לסעיף י"ד להמחבר, והר"ב דחילק בין נשאר טלית קטן כו', דהתם לא היה דעתו לכן [בשעת ברכה]. והוסיף לומר דהתרומת הדשן אף לפי ההוה אמינא לא צידד אלא בלובש גדול ומתפלל ובבואו לביתו מסירו צריך לברך, דהתפלה והפשיטה הפסק, ומסיק דמדאמר בבואו לביתו "הסיח" הא לאו הכי אפילו תפלה ופשיטה (דמסתמא פשט כמו שכתוב שם) לא הוה הפסק, משא"כ לדידן דפסק המחבר בסעיף י"ג דהליכה חשיב הפסק וא"כ כשברכה אחת פוטרת השני באין הילוך והפסק כלל א"כ אין כאן הוה אמינא דפשיטה תהיה מצרכת ברכה שנית, ולכן במשי מסיר זה הגמר ומניח המשי דלא כרמ"א, וכן פסק הלבוש יע"ש. והנה י"ל להיפוך, עד כאן מסיק תרומת הדשן דאעפ"י שפשט אין מברך שנית זה למהר"ח אור זרוע דס"ל הליכה מביתו לבית הכנסת ותפילה לא הוה הפסק, כי אם בהיסח הדעת תליא מליתא, משא"כ להמחבר בסעיף י"ג דהליכה חשיב הפסק כל שכן באפשר דפשט הראשון דאזלא מצותו, ועיין עטרת זקנים אות ה' ותבין שכוונתו ז"ל למה שכתבתי, ומ"מ ראיה צריך לזה, ומה שהקשה משחיטה ומפירות יש לחלק והבן: **יז חשיבה.** עיין מ"א. תירץ קושית הט"ז אות י"א בקצרה דהליכה מביתו לבית הכנסת דהוה שינוי רשות [הוה] הפסק, לא הליכה לחוד, ואתי שפיר ההיא דסוטה בתוספת שם [לט, א ד"ה כל] או דביאה במקצת לא שמיה ביאה ומעייל ידיה, וכ"ב אמה שהייה לא הוה "תיכף" (ולא "דק"), או דשמיה ביאה וכ"ב אמה ממש [הוה] הפסק, ומחלל הפתח לפנים לא הוה רשות אחר כמו שכתבתי בט"ז [אות] י"א. והנה י"ל דהר"ב בהג"ה סעיף י"ב הוכיח דממהר"מ ליכא להוכיח דפשט אין מברך, דעל כרחך הא דאמר ובבואו לביתו (ופשט טלית גדול מסתמא) "והסיח", תיפוק דפשט, וליטעמיך תיפוק דמרשות לרשות ופשט וודאי צריך לחזור ולברך, וגמרא ערוכה היא [פסחים קג, ב] בדברים שאין טעונים ברכה [לאחריהן] במקומן דמרשות לרשות [הוה] הפסק כמבואר בסימן קע"ח סעיף ב' בהג"ה, ועל כרחך "והסיח" לאו דווקא, א"כ נדק הר"ב לעיל במה שכתב פשט צריך לברך אף ברשות אחד, ואתי שפיר הצ"ע [שכתב] המ"א אות י"ו. ולזה כתב [המ"א] דאינו, דהמסקנא דהתרומת הדשן אמת היא דפושט טלית גדול בביתו וודאי לא חשיב הליכה מרשות לרשות אחר כה"ג הפסק (לפ"ז מהר"מ הולך בביתו בטלית קטן שתי שעות קודם היום וכדומה בקיץ, רק "פשט" בהליכה לבית הכנסת הוה הפסק והבן), ואם הולך מחדר לחדר וחזר לחדר ראשון נמי הפסק להמחבר כמו בסימן קע"ח [סעיף א] וכדברים שאין צריכים ברכה לאחריהם. והנך רואה שמה שכתב המחבר כאן ואם בביתו כו', הלא מבואר סעיף י"ב שני תנאים אלו, אלא לומר בחדר אחד אף הליכה כמה אמות לא הוה הפסק, ועיין [סימן] רע"ג סעיף א' בהג"ה וכן עיקר. ולפ"ז יהיו דברי המחבר כאן ואם מתפלל תוך "ביתו" היינו אפילו מחדר לחדר, רק "בבית" אחד שפיר

להיש חולקים, היינו לדעת ר"ח אור זרוע [שו"ת סימן א], שכתב וכן נראה ללבשן בלא ברכה, לחלוק על פסקי גדולים, דמצריכינן שוב שנית לברך, בלתי שום ראיה מתלמוד ותשובת הפוסקים. ובפרט שהאחרונים מה"ר יוסף קארו ומהרמ"א, מסכימים לפסק אחד. וכן משמע ממש בתרומת הדשן סימן מ"ה, ע"ש. והא אפילו לדעת ר"ח אור זרוע, אם לא הסיח דעתו אין צריך לברך, משום שסבר בהיסח הדעת תליא מילתא [מז]:

יד אפרים

(מ"א סקט"ז) **לפי מה שכתב לעיל מיניה דברי מהר"ם כו'.** ר"ל דשם הביא דברי הרא"ש [הל' ציצית סימן כ], דסבירא ליה כל שהפסיק בין הטליתות, אע"פ שלא היה היסח הדעת צריך לברך. ורוצה להשוות דעתו עם מהר"ם, דמשמע מדבריו דאע"פ דהפסיק בתפילה ובהליכה לבית הכנסת, לא היה מברך רק מפני שהוצרך להסיח, הא מחמת הפסק לחוד לא היה מברך, ע"ש. ועל זה כתב התרומת הדשן, והיה נראה דדוקא בעודו לבוש, אינו חייב לברך אלא אם כן הסיח דעתו, אבל פושט את זה ורוצה ללבוש אחר, מתחייב אפילו לא הסיח את דעתו. ומפרש המ"א את כוונתו, דבזה שפיר סבירא ליה למהר"ם דההפסק מועט, אע"פ שלא הסיח, כיון שפושט טליתו ג"כ, אז על ידי ההפסק ועל ידי שפשט מיחשב כהסח הדעת, מה שאין כן בשלחן ערוך, דקיימא לן דאם הפסיק בלאו הכי צריך לברך, וא"כ על כרחך דמיירי בלא הפסיק, אז מחמת הפשטה לא אמרינן דהוי כהסח הדעת. כך הוא כוונת המ"א. אמנם לפענ"ד אין זה כוונת התרומת הדשן, דשם כתב דלהרא"ש ומהר"ם לא פליגו, ומה שכתב הרא"ש בלא הפסק, רוצה לומר בלא הסח הדעת, ועל זה כתב דנראה דדוקא בעודו לבוש כו', וא"כ מאי קא קשיא על דברי מהר"ם וכן הרא"ש, דמצרכי הסח הדעת, היינו בעודו לבוש כו', וא"כ הרא"ש לא מיירי שהיה שם הפסק אחר, ואפילו הכי קאמר התרומת הדשן, דאם פשט חייב לברך אפילו לא הסיח, ע"ש בתרומת הדשן. ולפי זה אתי שפיר דברי רמ"א בזה. ומה שכתב המ"א, דהא התרומת הדשן סיים שם, דבתשובת הר"ח לא משמע הכי, לפענ"ד דעת הרמ"א, מכל מקום סבירא ליה לתרומת הדשן עיקר להך סברא. דהרי בכתבים סימן ק"כ כתב וזה לשונו, וראיה מהא דכתב האשר"י בהלכות ציצית [שם], דמי שפשט טלית זו וחוזר ומתעטף טלית אחר, צריך לברך. וכתב הטעם, משום דחייב לעשות ציצית בכל בגדיו כו', ע"ש. הרי מבואר דסבירא ליה לתרומת הדשן, דסבירא ליה הך סברא לדעת הרא"ש. וא"כ פשיטא דלא שבקינן דברי הרא"ש, משום משמעות הלשון דהר"ח. אבל דברי תרומת הדשן הם תמוהים בעיני, שלא נמצא כן באשר"י דאם פושט טלית קטן, רק שכתב [שם] דאם לובש טלית קטן וכשמתפלל מתעטף בטלית גדול, צריך לברך. ושם מיירי בעודו עליו, רק מטעם ההפסק שהיה בניהם, דהתם קאי אעובדא דרב יהודה רמי תכלתא וכו' [מנחות מג, א], וכתב דמיירי שלא פשט הכסות לילה, ולבש עליו הגלימא בצפרא ובירך עליו, ועל זה כתב ומכאן ראיה כו'. רק שתרומת הדשן [ח"א] בסימן מ"ה (דבפסקים) [נד], מדעתיה דנפשיה כתב, דהיה נראה דדוקא בעודו לבוש כו', וכמו שהעתקתי לעיל, אבל אין זה לשון הרא"ש כלל. והתרומת הדשן בכתביו [ח"ב] סימן ק"כ, מדייק מלשון זה, הא כשמתעטף באותו טלית עצמו כו', נראה שמפרש מה שכתב הרא"ש, וכשהוא מתפלל מתעטף בטלית גדול, היינו שפשט הטלית קטן, ועל זה כתב אבל אם מתעטף בזה אחר זה בלא הפסק כו', רצה לומר שאינו פושט אחד מהם, אלא לובשן זה על זה. ואפשר שזה גם כן כוונתו בכתביו [ח"ב]. ומה שכתב [בח"א] והיה נראה לומר דדוקא בעודו לבוש כו', לפרש דברי הרא"ש אתי, אבל אין זה במשמע. וכבר כתבתי דודאי הרא"ש לא מיירי כלל דפשט אחד. ע"ש. וקרוב בעיני שתרומת הדשן בכתביו, אגב חורפיה ושטפיה רהיט ליה דברי הרא"ש, ונתחלפו לו בדברי עצמו (בפסקיו) [בח"א] וצ"ע: (שם) **מה שכתב הרב ב"י בסעיף י"ג.** כצ"ל:

הגהות רעק"א

יא) (מ"א סקט"ז) **ולא דמי למה שכתוב בסעיף י"ד.** היינו דסתמא קאמר בסעיף י"ד אף אם בעוד שלא הפסיק בשום דבר אחר הברכה ופשט ולבש דצריך לברך, והיינו משום דלא היה דעתו על זה הלבישה בשעת הברכה, אבל בפשט באמצע היום וחזר ולבשו מיד, אף שהיה דעתו לזה בשעת הברכה מ"מ מעידן הברכה עד שעת לבישה זו הפסיק א"כ אין הברכה יכול לפטור ללבישה זו כנלע"ד בעזה"י:

ביאור הגר"א

[כד] [הגה] **וכן אם פשט כו'.** כן כתב התרומת הדשן [סימן מה] בתחלה. אבל במסקנא, כתב דאין צריך, ע"ש ובמ"א [ס"ק טז], וכן משמע מדברי כל הפוסקים, שהביאו דברי מהר"ם שפשט טלית גדול והסיח בדברים אחרים, כדי לברך על טלית קטן. ועיין ב"י [ד"ה ומ"ש לכן]. ועיין מהרי"ל סימן יו"ד. ובתוספתא הנזכרת לעיל [ס"ק כב] היה עושה מצוה אחת כל היום כו', אע"פ שנגמר מצוה הראשונה. וכמו שכתוב ביורה דעה סימן רס"ה סעיף ה' וכן בשחיטה כנזכר לעיל [שם]. ועיין לקמן סימן ל"ד סעיף ב': [כה] [סעיף יג] **הלובש כו'.** כן כתב הרא"ש סוף הלכות ציצית [סימן כ], ומפרש ב"י [ד"ה ומ"ש לכן] משום דהליכה הוי הפסק כמו שמפרש והולך [בשו"ע]. וליתא, דמאי שנא מפנה לפנה בטרקלין גדול כמו שכתוב לקמן בריש סימן רע"ג. ועיין לקמן סימן ק"ד סעיף ב' וסעיף ג' ועיין מ"א שם ס"ק ג'. אלא משום שינוי מקום, כמו שכתב מ"א [ס"ק יז]. וגם זה ליתא, כמו שכתוב לקמן סימן רי"ז סעיף א' ודווקא כו', וכמו שכתב הגהות מיימוניות פרק ו' מהלכות סוכה הלכה י"ב [אות ק], וכתב ונ"ל שאם יצא כו', וכמו שכתוב בסעיף י"ד ע"ש. אבל דעת הרא"ש הוא משום דמפסיק בתפילין [נג] בשארי דברים. וכן הוא בטור אם מפסיק כו' (ע"כ) [לכן] כו':

לבושי שרד

ולא כפרי מגדים: (טז) מ"א סקט"ז **צ"ע דאף.** הקשה תרתי, חדא דהתרומת הדשן מסקנתו אינו כן, אלא דאינו צריך לברך וכמו בשחיטה. שנית דאפילו בהוה אמינא של תרומת הדשן, לא כתב כן אלא למהר"מ דההפסק אין מזיק, ובעינן דוקא היסח הדעת. לכן סבירא ליה לתרומת הדשן דאי פשט הוה ליה היסח דעת, דהליכה לבית הכנסת ותפלה וחזרה לביתו ופשיטת הטלית הוי היסח דעת. אבל להמחבר בסעיף י"ג דהליכה או שאר הפסק מועיל גם כן, ולא אמרינן דאין צריך

מדברים שאין טעונין ברכה לאחריהן, דשינוי מקום הוי הפסק כמו שכתוב סימן קע"ח [סעיף ה], (יח) ודעת מהר"ס [מובא בתרומת הדשן סימן מה] נראה לי דסבירא ליה, דשאני ציצית כיון שעדיין עליו, לא הוי שינוי מקום הפסק, דלא דמי לאכילה שהראשונה אזדא ליה. ואע"ג דכתב בתרומת הדשן [שם] שמסתמא פשט טליתו, היינו אחר בואו לביתו וא"כ לא שינה מקומו אחר שפשט, כן נראה לי. ובעולת תמיד [ס"ק יז] נה] דימה זה לברכות ק"ש ולא דמו להדדי כי אוכלא לדנא [סנהדרין כח, ב], דבאמצע מצוה אחת לא שייך הפסק, עיין סימן ק"ד [ס"ק ג]: **יח צריך לברך.** יג נ"ע דכתב [הב"י*] נו] בסימן תרל"ט [ד"ה מברכין] בשם המגיד משנה [סוכה ו, יב] דאם יצא מן הסוכה אדעתא לחזור מיד דאין צריך לברך, ומאי שנא הכא דצריך, דהא בגמרא [סוכה מו, א] יליף סוכה מתפילין לענין זה. ובאמת

דעתו מתחלה גם על טלית גדול ולא הפסיק בנתים [כו] בשיחה או בדברים אחרים אינו צריך לחזור ולברך:

יד פ [כז] ו **אם פשט טליתו אפילו היה דעתו לחזור ולהתעטף בו מיד (יב) יח צריך לברך כשיחזור ויתעטף בו:** הגה ז ד) [כח] ויש אומרים שאין מברכין אם היה דעתו לחזור ולהתעטף בו (יג) [כט] ה) ויש אומרים דוקא כשנשאר

תכף לסמיכה שחיטה, חוץ מזו שהיתה בשער נקנור, שאין מצורע יכול ליכנס לשם, אלמא כדי מהלך משער נקנור עד בית המטבחיים לא חשיב תכיפה. ובמסכת מדות [פ"ה משנה א] משמע שהיה כ"ב אמה, עכ"ל. הרי דאין ההילוך עצמו חשוב הפסק, אלא השהייה כדי אותו ההילוך, דאי תימא דהילוך מצד עצמו הוה הפסק, היאך ילפינן מהתם שיעור שהייה בין נטילה לברכה, דלמא אין השהייה עושה כלום, אפילו הרבה מזה, ושאני התם בשער נקנור ☜דהוי הפסק מצד מעשה ההילוך. אלא על כרחך כל שלא שהה שיעור שהייה, אפילו הלך באותו שיעור לא הוי הפסק. ונמצא כאן (יז) לענין ברכת ציצית, דלא איכפת לן בשהייה אפילו הרבה, כל שלא הפסיק בדבור, דאל"כ היה לו לחשוב שם תיכף לכל המצוות עשיית הברכה, אלא ודאי דאינו, ולמה יהיה הפסק מחמת ההילוך לבית הכנסת. וכן משמע להדיא בתרומת הדשן [סימן מה] שהביא ב"י בסימן זה [ד"ה ומ"ש לכן], שאין ההליכה הפסק כלל, אלא שיחה של דברים אחרים. וכן כתב ב"י לקמן סימן ק"ד [ד"ה ואפילו] בשם ה"ר יונה [ברכות כא, א ד"ה ואפילו], אם נחש כרוך על עקבו ילך להשליכנו מעליו, דלא מצינו הליכה שנקראת הפסקה בשום מקום, עכ"ל. על כן נלע"ד דטעם הרא"ש והטור שהצריכו לברך שנית על טלית גדול בבית הכנסת, משום דבשעה שמברך על טלית קטן בביתו, מניח תכף תפילין אח"כ, כמו שכתוב בשו"ע סימן כ"ה סעיף ב', וא"כ מניח בבית הכנסת טלית גדול, ומסתמא גם הרא"ש כתב על דרך זה, וא"כ ברכת תפילין הוה הפסק בין טלית קטן לגדול, אבל לא ההילוך לבית הכנסת, כנלע"ד: **(יב) צריך לברך כו'.** כתב זה לפי שיטתו בב"י [ד"ה ואם פשט] בפירוש דברי הטור. כי (יט) רבינו נסתפק בדין זה אם הוא דומה למה שכתב בתפילין [סימן כה סעיף יב] כל שזזו ממקומן צריך לחזור ולברך, או דלמא גם בתפילין שזזו אין צריך לברך ☜רק אם לא ידע במה שזזו, אבל אם ידע אין הכי נמי דאין צריך. ופשט ב"י ספק זה מפרק לולב וערבה [סוכה מו, א], דרבא בירך על התפילין אחר שבא מבית הכסא, ובודאי מסתמא גם לפני זה היו עליו תפילין. ואני אומר לפענ"ד דלא נתכוון רבינו ☜כהבנת ב"י, דגם בתפילין יש ספק אם חולצם קודם שהלך לבית הכסא, דא"כ היה לו למנקט הספק בחדא מחתא בציצית ותפילין. אלא ברור הוא דפשוט היה לו לרבינו הטור בתפילין שחולצן כדי ליכנס לבית הכסא, דאז צריך לברך אח"כ כי ההיא דרבא. והטעם דהא אסור ליכנס לבית הכסא בתפילין, על כן הוה ליה הפסק גמור, משא"כ בציצית, דמותר ליכנס לבית הכסא עם ציצית. ובזה דוקא הוא דמבעיא ליה, אם דומה לזזו תפילין מראשו מדעתו במקום שאין איסור. ומסיק דגם בתפילין א"צ לברך, כשעשה מדעתו במקום שאין איסור, וזה דומה לציצית שהולך לבית הכסא, ובתרווייהו א"צ לברך. וחילוק זה מצאתי בדרכי משה [אות ג ד"ה אע"פ], והביא ראיה מגמרא פרק מי שמתו [ברכות כג, א], לענין אם הפסיק בתפלתו, אם צריך לחזור לראש ע"ש. על כן דבר ברור הוא דאין מברכין על הציצית, אחר שבא מבית הכסא ורוצה לחזור וללבוש, כנלע"ד. ועיין בסמוך אח"ז: **(יג) ויש אומרים דוקא כשנשאר וכו'.** באגור [סימן לד] כתב נשאל מהרי"ל [שו"ת החדשות סימן ה אות ג] על היוצא מבית הכנסת ומסיר טליתו מעליו, ואח"כ חוזר, אם יש לו לברך. והשיב דמהר"מ נח] הצריך לברך, ומהר"ח [דרשות מהר"ח אור זרוע עמוד 105] חילק היכא דנשאר עליו טלית קטן, אז כשחוזר לא יברך, עכ"ל. וצידד ב"י [ד"ה כתב האגור] דמיירי שיש דעתו ללובשו אח"כ, ומהר"ס פליג על הטור. דאי מיירי באין דעתו מאי טעמא דמהר"ח דסבירא ליה אין צריך, אטו אם לבש טלית בשחרית והסירו, וחזר ולובשו במנחה, לא יהא צריך לברך אם נשאר עליו טלית קטן, דמה לי זה, מה לי אם הסירו על דעת שלא להחזירו מיד, ע"כ: ובלבוש [סעיף יד] תמה גם כן על מה שתלה הדין בנשאר עליו טלית קטן, דמה יועיל זה. ונלע"ד ליישב דסבירא ליה למהר"ח, דדין זה הוא דומה למברך על פירות ואוכל מהן, ובשעה שמקצת עדיין לפניו הביאו לו עוד, דא"צ לברך שנית, כיון דעוסק עדיין בראשונות [סימן רו סעיף ה], הכא נמי דכוותיה, דכל שיש עדיין עליו הטלית קטן, והוא פשט את הטלית גדול אדעתא שיחזירנו אח"כ, דא"צ לברך שנית. ואע"ג דבעלמא

שערי תשובה

דמפסיק בברכת תפילין וכיוצא בו, לא גרע משיחה, ולפי מה שכתבתי לעיל [ס"ק יב] דעת התבואות שור, דאיכא דעות שאין צריך לברך ברכה, כי כל ספק ברכה להקל, א"כ הוא הדין בהפסק ברכה הדין כן, שאין צריך לברך וכדי לצאת מידי פלוגתא, יש לעשות כמו שכתבתי לעיל מדברי התבואות שור בשח

ביאור הגר"א

[כו] בשיחה. דעתו דשיחה הוי הפסק וכדעת בעל הלכות גדולות [סימן סט], וראב"ד [מובא בראש] ורא"ש בפ"ו דחולין [סימן ו] בשם ר"ת, [ספר הישר חידושים סימן תסח], בין שחיטה לשחיטה. וכמו שכתוב שם [הרא"ש] דווקא בתקיעת שופר וקריאת הלל כיון דבאמצע המצוה, כיון דלא סגי דלא גמיר, דאין השיחה הפסק. משא"כ שם כיון דאי בעי לא שחיט איכא גמר מצוה והפסק. וכן משמע ברי"ף סוף ראש השנה שם [יא, א] בענין התקיעות. וכן כתוב ביורה דעה סימן רס"ה סעיף ה'. אבל בתוספות דחולין שם [פז, א ד"ה ומכסין] נסתפקו בזה. והרמב"ן במלחמות בפרק ערבי פסחים [כד, א] כתב דווקא ששתי מצות שחובה נינהו, כמו תפילין, אז שיחה מפסקת בהן. אבל כל שאין אחד חובה לחבירו, אין שיחה מפסקת בהן, אלא דוקא דבר שחובה, כמו אגדתא בין הכוסות, וכסוי בין השחיטות, בחולין שם, משא"כ במה שאין חובה להן. לכן בירך על היין לפני המזון פטר כו' [ברכות מב, א]. וכן התפלל באמצע הסעודה בפרק ערבי פסחים [קב, א]. וכן במצוה אחת, כמו שואל ומשיב בקרית שמע והלל ומגילה. ע"ש. ועיין ר"ן שם. ובפרק ו' דחולין [כח, ב ד"ה גמ' ומודה], ועיין יו"ד סימן י"ט [סעיף ה]: [כז] [סעיף יד] **אם פשט** כו'. כמסקנא דפרק ד' דסוכה [מו, א] בסוכה ותפילין. וכן אמרו בפרק ד' דמנחות [מג, א] לענין ציצית, ברב יהודא דעבד כרבי כו': [כח] [הגה] **ויש אומרים** כו'. שמפרש ההיא דשם באין דעתו. וכן כתב ב"י בסימן תרל"ט [ד"ה מברכין] בשם המגיד משנה [סוכה ו, יב] וכן כתב הגהות מיימוני בשם ראבי"ה [סימן תרמד] בפרק ו' דסוכה הלכה י"ב [אות ק]. וכן משמע בתוספתא הנזכרת לעיל [ס"ק כ"ב] היה עושה מצוה אחת כל היום כו', וכמו שכתוב לקמן ריש סימן רי"ז. וכבר נתבאר שאין הפשיטה הפסק. אלא דלכאורה ההיא דרבא בתפילין בסוכה שם, מסייע לפסק השו"ע. אבל כבר תירץ בדרכי משה [אות ג ד"ה אעפ"י] דתפילין מפני בית הכסא שאני, כיון שצריך לחלצן בעל כרחו הוי הפסק. ועוד, דשם מפסיק ממש, ודוקא שמחזיר מיד וגם דעתו לחזור מיד, כמו שכתוב בסימן רע"ג [סעיף א]. אבל העיקר כדעת השו"ע: [כט] **ויש אומרים** כו'. כן כתב אגור [סימן לד]

לבושי שרד

לברך אלא כשלא היה שום הפסק, אם כן מה מזיק מה שפשט. ועל זה כתב דכן פסק אגודה פרק התכלת וזה לשונו, ועל טלית של משי כו', הרי דלובשו אחר הפשיטה. וק"ל: (יז) **ט"ז סקי"א לענין ברכת ציצית דלא איכפת.** כלומר דכיון דפשיטא דשהיה לא אכפת, מדלא חשבינהו בהדי התכיפות, אם כן גם ההילוך אינו מזיק: (יח) **מ"א סקי"ז ודעת מהר"מ.** האגור [סימן כט] כתב שמהר"מ נהג ללבוש הטלית קטן אחר בואו מבית הכנסת, ואז הפסיק בדברים ולבשו ובירך, עכ"ל. הרי חולק וסבירא ליה דהליכה אינו הפסק, לכן הוצרך שלא ללבוש הטלית קטן עד שפסק בדברים, והיה היסח הדעת כדי שיברך עליו: (יט) **ט"ז סקי"ב רבינו נסתפק בדין זה.** לשון הטור אם פשט אדעתא לילך לבית הכסא, והיה דעתו ללובשו, יש להסתפק אם צריך אחר כך לברך, אם הוא דומה לתפלין שזזו,

באר הגולה

פ. ב"י [ד"ה ואם פשט] נז], ושבלי הלקט [סימן ה], והאגור [סימן לד, בשם שו"ת מהרי"ל החדשות סימן ה אות ג] בשם מהר"ס נח]:

ציונים לרמ"א

ד) [טור ודרכי משה סוף אות ג לדעת] אגור סימן ל"ד [בשם מהר"ס]: ה) שם [באגור בשם דרשות מהר"ח אור זרוע עמוד 105]:

הגהות והערות

נה] דימה זה למה שמבואר בק"ש דהליכה לא הוי הפסק. כצ"ל: (מקור חיים ותוספת שבת)

נו] תוקן ע"פ המקור חיים תוספת שבת ונתיב חיים:

נז] אמנם בדרכי משה נחלק עליו בדעת השבלי הלקט והמהר"ס:

נח] כ"כ האגור והמהרי"ל שם, ושם סימן ד אות ג בשם המהר"ס. אך במנהגי מהרי"ל ריש הלכות ציצית, ובלקט יושר חלק א עמוד ט הגהה ל, כתוב כן בשם הרמב"ס:

משבצות זהב

סימן נ"ה סעיף י"ג) ומכל מקום רשות "אחרת ממש" לא הוה, ועל כרחך דשהיה לא הוה "תיכף", והוכיחו שפיר התוספות בסוטה מזה, משא"כ מביתו לבית הכנסת לרשות אחרת "הפסק" נמי הוה, ואי"ה במ"א [ס"ק י"ז] יבואר עוד [ובאשל אברהם]: **(יב) צריך.** עיין ט"ז. ועיין ב"י, כי פירש דברי הטור דהספק הוא בתפילין כמו בציצית, אם פשט לילך לבית הכסא נמי ספק, ודעתו נוטה שאין צריך לברך אף בתפילין שנית, והזזה שלא מדעת שאני. ולפ"ז ייחס שגגה גדולה להטור מסוכה דרבא מברך כשיצא מבית הכסא. אלא דבלא"ה קשה א"כ אמאי לא מסופק הטור בתפילין כמו בציצית, ש"מ דידע מההיא דרבא בסוכה, ושאני התם כמו שכתב בדרכי משה [הקצר] אות ו' דאסור לכנוס לבית הכסא בתפילין, הוה הפסק, משא"כ טלית אפילו טלית גדול דנכון להסיר בבית הכסא, מ"מ אין איסור, ומש"ה מסופק. משא"כ תפילין בבית הכסא, ואין ה"נ דתפילין במקום שאין צריך להסיר הוה הספק כמו בציצית, ודעתו שאין לברך. וכן פסק הט"ז באות (י"ב) [יג] דספק ברכות להקל, דאין לברך כשהסיר אדעתיה להחזיר אפילו הלך לבית הכסא ואפילו אין טלית קטן עליו, ואי"ה באות י"ג יבואר עוד: **(יג) ויש אומרים.** עיין ט"ז. העתיק דברי הב"י שהביא דברי האגור, ופירש הב"י דמיירי בדעתו ללובשו מיד, דאם לא כן מאי טעמא דמהר"ח אור זרוע שחילק בין נשאר טלית קטן עליו. וזה שלא כטור שנטה דעתו אם הסיר הטלית אדעתיה ללובשו מיד, דאין צריך לברך שנית ואף בלא נשאר [טלית] קטן עליו. ובשו"ע פסק הב"י כפירושו וכדעתו בארוך דצריך לברך שנית, ואפילו [טלית] קטן עליו. ואפשר דדחה חילוק מהר"ח [אור זרוע] דמה טעם בנשאר [טלית] קטן עליו, וכמו שהקשה לבוש. ואמנם נראה לי לומר דמשום הכי השמיטו המחבר חילוק דרכי משה [אות ג סוף ד"ה אעפ"י] והוא דמהר"ם הנ"ל המוזכר באגור, ומהר"ח אור זרוע אזלי לשיטתייהו, במה שהביא הב"י לעיל [ד"ה ומ"ש לכן] בשם תרומת הדשן [סימן מה] העתק תשובה, שמהר"ם סובר הליכה מביתו לבית הכנסת לא חשיב הפסק ולא הלך בטלית קטן לבית הכנסת. וקשה מסימן קע"ח סעיף ב' בהג"ה מגמרא [פסחים קא, ב] דברים שאין טעון ברכה לאחריהם [במקומן] הליכה מחדר לחדר הפסק. וצריך לומר כמו שכתב המ"א אות י"ז דטלית קטן עליו לא אזדא עדיין המצוה, ומשום הכי בההיא דנשאל האגור שיצא מבית הכנסת והסיר טלית ובא אח"כ לבית הכנסת ולובשו, חילק שפיר הר"ח אור זרוע אליביה דמהר"מ גופא פירש כן, דהא דמברך שנית כשאין טלית קטן עליו, והליכה כה"ג מחדר לחדר הפסק, כשחזר לבית הכנסת ולובשו. משא"כ כשקטן עליו אין מברך, דלשיטת מהר"מ הליכה לא חשיב הפסק וסובר [מהר"מ] כטור דאדעתיה ללובשו אין מברך, רק מטעם מחדר לחדר קאתינן עליה. משא"כ המחבר בסעיף י"ג הכריע דהליכה חשוב הפסק, ודינא דסעיף י"ד, באותו חדר עצמו ולא כטור. וראיה מרבא בתפילין [סוכה שם]. (ואין סובר חילוק דרכי משה אות ג ד"ה אעפ"י עיין ט"ז ס"ק י"ב). א"כ [לדידיה] מה טעם בין נשאר [טלית] קטן או לאו. והט"ז ז"ל פירש דעת ר"ח אור זרוע דסובר כמו בסימן ר"ו [סעיף ה] בפירות, דאם יש עדיין לפניו מהני, הוא הדין כאן. (ואזיל לשיטתיה באות י', עיין מה שכתבתי שם במשבצות זהב דבעינן שיש עדיין מקצת הפירות). ואף לפסק המחבר בסעיף י"ב דאין מדמה לפירות לבישה כמו שכתב הט"ז שם אות י', כאן אין מעשה חדש. והמחבר לא ניחא ליה בכך ומשום הכי השמיטו. והקשה על הרמ"א כקושית ל"ח [דברי חמודות ה"ק, ציצית אות סח] ומ"א אות י"ט, דאם יש אומרים השני תרתי בעי קשה מסימן כ"ה סעיף י"ב דהתם אין נשארו תפילין כו', ואפילו הכי אין צריך לחזור ולברך, ואם לומר יש אומרים הללו אפילו באין דעתו קשה למה, כקושית ב"י. ועיין מ"א [שם] בזה, ועיין [במשבצות זהב] אות י"ב. והנה דברי הלבוש לכאורה ירעו קדקוד, דכאן פסק כהמחבר דצריך לברך, ובסימן כ"ה סעיף י"ב פסק דאין צריך לברך כשהזיזו אדעתיה להחזיר למקומן. וראיתי באליה רבה [כאן] אות ט"ז הרגיש בזה, וי"ל דשאני ליה בין הסירן לגמרי ובין הזזה. ובזה מיושב קושית רמ"א אהדדי דג"כ שני ליה בין הסירן לגמרי ובין הזזה, ודברי הלבוש מחוורין כשמלה. ואמנם באליה רבה [סימן] כ"ה אות כ' כתב, הוא הדין הסירן, ויש לכוין [כן] דברי הלבוש, ואיני יודע איך וכדכתיבנא *. עיין מה שאכתוב במ"א אות (י"ח) [יט] מזה:

אשל אברהם

דמי כמו התם. ומה שהראה מקום לסימן ק"ד אות ג' דמחדר לחדר הוה הפסק והבן. כללא דמלתא הפסק הוא שחוזר ומברך, ותכיפה לחוד, דלא הוה תכיפה ומ"מ הפסק לא הוה, ואם לפעמים כתבנו הפסק במקום תכיפה אין כוונתינו רק תכיפה. ועיין מה שכתבתי בט"ז [אות י"א] מזה: **יח צריך.** עיין מ"א. הקשה מסימן תרל"ט, יע"ש במ"א אות י"ז בשם המגיד משנה. ומאי שנא כאן מסוכה, ואף דיש לחלק דהתם תשבו כעין תדורו ופעם יוצא לחוץ, משא"כ כאן כשמסיר אזדא המצוה מכל, הא בגמרא מדמינן לה. ומה שכתב דעת האחרונים כרמ"א, היינו דיעה י"א הראשון, ועיין אות י"ט בזה. ומה שכתב אם שינה מקומו כו', תראה שאדונינו אשר מגן אברהם היה בעוזרו כיון כוונה גדולה במלות קצרות, וכפי מה שכתבתי בט"ז אות י"ג, דמהר"ח אור זרוע שחילק הטעם דהליכה מביתו כו' כה"ג הוה וודאי הפסק, והוא ז"ל כתב דעד כאן אמרינן באות י"ז הליכה הפסק להמחבר ג"כ, היינו בטלית אחר אבל באותו טלית לא שייך זה, והעד יצא מסוכה על מנת לכנוס לאלתר ומשמע אפילו יצא לחדר אחר "ממש" (עיין סימן רע"ג מ"א אות ב'), אפ"ה אין מברך, ש"מ דלאותו דבר עצמו אין שייך מחדר לחדר, וכן כתב [המ"א] [בסימן] רי"ז אות ג' בבשמים כה"ג, ושם כתב עוד חילוקים אחרים. ומה שכתב וכן הוא בדרכי משה [הקצר] אות ז' שפירש דברי מהר"מ וחילוק מהר"ח אור זרוע באין דעתו לחזור הא לאו הכי אין מברך, ואמאי הא שם הוה הליכה מחוץ לבית הכנסת, ומהר"מ לא חילק אף באין טלית קטן עליו, ש"מ דלאותו טלית עצמו לא שייך הפסק מחדר לחדר, זהו מה שרצינו לבאר. ובסימן קע"ח [דמברך] אפילו נשאר מאותו פרי עצמו, מ"מ אכילה ראשונה הלך לה *. וכתב עוד

עטרת זקנים

ו] **אם פשט טליתו כו'.** היינו לכנס לבית הכסא. והוא הדין נמי אם פשט אותו כדי לילך בין הגוים. ויש אומרים שאין מברכין, וכן עיקר, כי לא דמי לתפילין שצריך לחזור ולברך, שאני תפילין שאסור לילך בו לבית הכסא, על כן הוי הפסק. ע"כ, [ב"ח ד"ה ואם פשט]. לפי זה אם הסיר התפילין, לילך במקום שמותר לילך לו בתפילין, אין צריך לברך באם היה דעתו להניח מיד, כן נראה לי:

ז] הג"ה שו"ע **ויש אומרים דוקא כשנשאר עליו טלית קטן** והכי נהוג. הג"ה על זה, היינו בהסיר טליתו סתם, על כן בנשאר עליו טלית קטן, אינו מסיח דעתו ממצות ציצית, אינו צריך לברך כשחוזר ולובש. בלא נשאר עליו טלית קטן, מסתמא הסיח דעתו ממצות ציצית לגמרי, על כן צריך לחזור [ולברך*]. אבל באם הסיח דעתו בפירוש, צריך לברך אף בנשאר עליו טלית קטן. (מורי בב"ח ד"ה ואם פשט). ויש חולקים אפילו לא הסיח דעתו, ואפילו נשאר עליו טלית קטן, אפ"ה צריך לחזור ולברך. (מהררמ"י לבוש סעיף יד). ודבריו מגומגמים מאד ואין נראין כלל, ואדרבה דברי מהררמ"י סותרין זה את זה, דלעיל בסעיף י"ב פסק דיש חולקין, אע"פ דפשט הא' קודם שלבש הב', שבזה גילה דעתו בהדיא, שאינו רוצה להיות לבוש בשום טלית כלל, ואפ"ה פסק שאינו צריך לחזור ולברך. וכאן גבי דין זה אם נשאר עליו טלית קטן, פסק שצריך לחזור ולברך. על כן נראה לי, שאין צריך [לחזור*] ולברך בנשאר עליו טלית קטן, וספק ברכות להקל:

מחצית השקל

אוצר החכמה 34170

על עקבו והוא באמצע תפלה ילך וישליכנו מעליו, דהליכה לא מיקרי הפסק. וכן רמז עליו מ"א בסוף ס"ק זה, במה שכתב עיין סימן ק"ד. אלא הטעם דשינוי מקום הוי הפסק, וכדקיימא לן פרק ערבי פסחים דף ק"א [ע"א], ולכך כתב דמחדר לחדר לא הוי הפסק, דלא מיקרי שינוי מקום כהאי גוונא. וכדלקמן סימן קע"ח: **ואם יצא כו' דהוי מדברים כו'.** דאע"ג שיש מחלוקת בין הרב ב"י ורמ"א בסימן קע"ח, ודעת הרמ"א [סעיף ב] שבדברים שצריכים ברכה שאחריו במקומו, כגון פת לא הוי שינוי מקום הפסק, מ"מ מודה בדברים שאין צריך ברכה אחריו במקומו, דשינוי מקום הוי הפסק, כל שכן כאן דא"צ ברכה לאחריו כלל דשינוי מקום הוי הפסק: **ודעת מהר"ם.** הנזכר לעיל [ס"ק טז] שלא לבש טלית קטן קודם שנכנס לבית הכנסת, משום דנסתפק שמא ברכה שיברך על טלית קטן יפטור גם טלית גדול שיתעטף בו בבית הכנסת, אע"ג דהוי שינוי מקום בהליכתו לבית הכנסת. וכן כשחזר לביתו לא לבש הטלית קטן עד שהוצרך להשיח בדברים אחרים, כדי שיהיה רשאי לברך על טלית קטן, אע"ג דהוי שינוי מקום וקיימא לן דהוי הפסק: **ואף על גב דכתב בתרומת הדשן כו'.** רצה לומר ניהו דניחא הא דלא לבש טלית קטן קודם כניסתו לבית הכנסת, מ"מ ביציאתו דפשט הטלית גדול, כמו שכתב הר"ח [אור זרוע] בתשובה [סימן א], ואפילו הכי הוצרך להמתין עד שהוצרך להפסיק בדברים אחרים. תיפוק ליה דפשט הטלית גדול, והוי שינוי מקום הפסק: **היינו אחר בואו כו'.** רצה לומר ודאי אי היה פושט טלית גדול בבית הכנסת, וודאי הוי שינוי מקום הפסק, ובזה מודה הר"מ, ולא היה צריך להמתין עד שהוצרך להשיח. אבל באמת היה דרכו לפושטו בביתו אחר יציאתו מבית הכנסת, וא"כ לא שינה כו': **לברכות ק"ש.** דאיתא לקמן סימן פ"ה [סעיף א] אם היה קורא ק"ש ונכנס למבואות המטונפות צריך להפסיק, וכשיצא מן המבואות יגמור ממקום שפסק ואילך, ואין צריך לחזור לראש, אלמא דלא ההליכה ולא שינוי מקום הוי הפסק: **דבאמצע מצוה א' לא שייך הפסק.** כמו שמע ט' תקיעות כו' כדלעיל [ס"ק יד]: **(ס"ק יח) צריך כו', דהא בגמרא יליף סוכה מתפילין.** ואף על גב דהכא בציצית קיימינן, ומאי ענין לסוכה ותפילין לכאן. אולם הלא הדין נובע מדברי הטור, שכתב שנסתפק בזה, אי פשט טליתו והיה דעתו ללובשו מיד, כגון שפשטו לכנס לבית הכסא אי צריך לברך, כיון דילפינן כל התורה מתפילין, כדאיתא בקדושין דף (ל"א) [לה, א], ובתפילין קיימא לן לקמן סימן כ"ה סעיף י"ב, אם נשמטו ממקומן וממשמש בהן ומחזירן למקומן, צריך לברך, כל שכן הכא שפשט הטלית לגמרי. או דלמא דוקא התם שנשמטו שלא מדעת, אבל אם הזיזן ממקומן אדעתא להחזירן מיד באמת אין צריך לברך, והוא הדין הכא. וסיים ולזה דעתי נוטה. וכתב על זה הרב ב"י [ד"ה ואם פשט], דלא ידע במה נסתפק, הא בהדיא אמרינן בסכה דף מ"ו [ע"א] דרבא הוי מקדים וקאי ועייל לבית הכסא, ונפיק ומשי ידיה, ומנח תפלין ומברך, וכי אצטרך זמנא אחריתי, עייל לבית הכסא, ונפיק ומשי ידיה, ומנח תפלין ומברך. ומשמע שהיה מניח תפלין כל היום, וכשמסירן לכנס לבית הכסא, ודאי היה דעתו לחזור ולהניח מיד לכשיצא ואפילו הכי היה מברך, והוא הדין לציצית, עכ"ל. ועל פי זה כתב פה בשלחן ערוך דצריך לברך, הרי דיליף ציצית מתפלין. וכיון דבסכה כתב בשם הרב המגיד דאם יצא כו' לחזור מיד, אין צריך לברך, וא"כ הוא הדין תפלין כהאי גוונא אין צריך לברך. דהא בגמרא יליף סכה מתפלין לענין זה, דאמר רבה בר בר חנה שם [מה, ב], דסכה אף על גב דלא מפסקי לילות מימים, דהא גם בלילה חייב בסכה, אפילו הכי מברך כל יום על הסכה. ומסיק הש"ס דסבירא ליה כרבי דאמר תפלין כל זמן שמניחן מברך עליהן, אע"ג דכל היום חייב בהן וליכא הפסק, אפילו הכי מברך כל זמן שמניחן, הוא הדין בסכה כל זמן שהסיח דעתו הימנה. ואמרינן דגם רבא הכי סבירא ליה, מהאי דהוי מברך עליהן כל זמן שיצא מבית הכסא. הרי דהש"ס יליף סכה מתפילין לענין זה, והוא הדין איפכא דילפינן תפלין מסכה. וכיון דבסכה כתב הרב המגיד דאם יצא כו' לחזור

יד אפרים

(ט"ז סקי"א) דהוי הפסק. לענ"ד יש לומר דהתם לא תליא מלתא בהפסק, רק דתיכף בעינן, שלא יהא שהייה בין סמיכה לשחיטה, אבל בהפסק לא איכפת לן כלל, ואפילו סח ביניהם. ולכך הוכיחו דשיעור השהייה הוא כ"ב אמות, דלא מיקרי תיכף, מה שאין כן לענין הפסק, שפיר יש לומר דהילוך הוי הפסק, כמו שיחה וכהאי גוונא:

(ט"ז סקי"ב) רק אם לא ידע בזה שזזו. כצ"ל:

(שם) כהבנת הב"י. כצ"ל:

אוצר מפרשים

יג (מ"א סקי"ח) **צ"ע דכתב.** נ"ב הרב ב"י: (נתיב חיים)

עליו יט (טז) טלית קטן ו*) והכי נהוג (ועיין לקמן סימן כ"ה סעיף י"ב):

טו ל (יז) [ל] **אם** כ **נפלה טליתו שלא במתכוין (יד) וחוזר ומתעטף צריך לברך** [לא] **והוא שנפלה כולה אבל אם לא נפלה כולה** ק **אף על פי** (יח) **שנפלה רובה אינו צריך לברך:**

מגן אברהם

דעת האחרונים (כב) כרמ"א, ואם שינה מקומו בנתיים, לא הוי הפסק, כיון שחזר ולבש אותו (כג) טלית עצמו. עיין מה שכתבתי סימן רי"ז [ס"ק ג], וכן הוא בדרכי משה [אות ג סוף ד"ה אע"פ], דלא כעולת תמיד [ס"ק כ]. ועיין סימן קע"ח [סעיף ד בהג"ה]. מכל מקום נראה לי אם לא היה בדעתו ללובשו (כד) מיד, צריך לברך, וכמו שכתבתי גבי סוכה [סימן תרלט ס"ק יז], וכן הוא בטור כאן, דלא כעולת תמיד ס"ק כ"ג: **יט טלית קטן.** משמע דעת רמ"א אפילו היה דעתו לחזור ולהתעטף לא מהני אלא אם כן נשאר עליו טלית קטן. והקשה ל"ח [דברי חמודות ה"ק ציצית אות סח] דבסימן כ"ה סעיף י"ב פסק דאין צריך לברך. ותירץ דמה שכתב כאן והכי נוהגין, קאי אדלעיל דיש אומרים הראשון [נט]. ולישנא לא משמע הכי. [יד] וב"ח כתב [ד"ה ואם פשט] דמהר"ח [דרשות מהר"ח אור זרוע עמוד 105] מיירי כשהסירו סתם, ולכן כשנשאר עליו טלית קטן, עדיין לא הסיח דעתו מן המצוה. וכן משמע בדרכי משה [אות ג ד"ה אע"פ]. וזה לשון הרב רבינו יונה סוף פרק קמא דברכות [ו, א ד"ה ואמר] התפילין והציצית (כה) כשחולצין נגמרה מצותן, ולפיכך כשחוזר ומניחן מצוה אחרת היא, וצריך לברך. אבל בתורה כשקרא פעם אחת, לא נגמרה עדיין מצות הקריאה, ולפיכך כשחוזר וקורא, למצותו הוא חוזר ואין צריך לברך, עכ"ל. וזהו (כו) גם כן כוונת מהר"ח. אבל לשון רמ"א שבשו"ע (כז) אי אפשר ליישבו אלא בדוחק. ולענין הלכה דברי הב"ח עיקר, (כח) וכן משמע בדרכי משה: **כ נפלה.** ובזה כולי עלמא מודו, דהא נפלה בלא דעת, ואזדא ליה מצותה, כמו שכתוב סימן כ"ה [סעיף יב]. ונראה לי דאם נפלה מעל כל הגוף, אע"פ שנשארה בידו, צריך לברך דאזדא לה מצותה, דמצות עיטוף בגוף [יב] כדאמרינן [שם] גבי תפילין שנשמטו ממקומן:

ט"ז מגן דוד

אם יש עליו מלבוש אחד עם ציצית, ורוצה ללבוש עוד (כ) אחר, צריך לברך עליו, ולא מדמיה ליה לפירות כנזכר לעיל, דשאני התם דמעשה חדש הוא עושה, משא"כ כאן שפושטו אדעתא להחזירו, על כן מהני דבר זה, כן נראה לי טעם דיעה זו. אך קשה לי על דברי רמ"א, שפוסק כאן דבעינן נשאר עליו טלית קטן, והיינו בלא דעתו לחזור, דהא מביא תחלה דיש אומרים (ג) שאין מברכין כלל אם היה דעתו כו', ועל זה מביא יש אומרים בתרא, דוקא בנשאר עליו טלית קטן, דהיינו שהם אינם מחלקים בין דעתו ללא דעתו, אלא מחלקים בין נשאר עליו טלית קטן כו', ואם כן קשה (כא) מאי מעליותא דטלית קטן, וכקושית ב"י. ואין לומר דהיש אומרים בתרא הוא סבירא ליה דתרתי בעיא, דהיינו דעתו לחזור וגם טלית קטן. חדא דבדרכי משה [אות ג ד"ה אע"פ] כתב בהדיא דהאי יש אומרים בתרא שהוא דעת מהר"ח, מיירי אפילו באין דעתו, דמהני בטלית קטן. ותו דהא בסימן כ"ה סעיף י"ב כתב דאם הזיז תפילין אדעתא להחזירם דאין לברך, וכבר נתבאר לעיל סימן ח', עכ"ל [הרמ"א]. והכא כתב אפילו בדעתו לחזור דבעיא טלית קטן. ואין לומר דהתם כיון שהתפילין עדיין בראשו, אע"ג דהזיזום ממקומם, הוי כמו טלית קטן דכאן. הא ודאי ליתא, דכל שאין התפילין במקומן הוין כמונחים על השלחן. ולענין הלכה למעשה נלע"ד דודאי ספק ברכות להקל, ואין לברך שנית בדעתו לחזור ולהתעטף, אפילו לא נשאר עליו טלית קטן, וכדבריו של רבינו הטור, וכפסק רמ"א בסימן כ"ה בתפילין [שם], וכן הוא נמי כאן. ובפרט שאר דיעות החולקות על הטור, אינם מבוררים בפירוש דבריהם: **(יד) וחוזר ומתעטף.** בב"י [ד"ה וכתוב] כתב דרבינו יליף לה מתפילין שזזו ממקומן שצריך לברך. ול"ע א"כ אמאי כתב בנפלה רובה א"צ לברך, והא דבר פשוט בתפילין שנשמטו רובן ממקומן והמיעוט נשאר במקומן, דצריך לברך כשמחזירן למקומן, דהוי כמניחן מחדש, א"כ גם בטלית יש לברך כשנפל רובו. ועוד תמיה לי דבנמוקי יוסף שלפנינו כתוב בהדיא בהלכות קטנות [יב, א סוף דיבור הראשון] וזה לשונו אבל מורי היה אומר שחוזר ומברך אם נפלה מרוב גופו, דהוה ליה היסח הדעת. ומה שכתב ב"י ראיה לנפלה רובו, ממה שכתב הטור סימן נ"ז לענין תפלה, שאם נפלה כולה דוקא אין מחזירה, גם זה לא הבנתי, דהתם מטעם הפסק תפלה, אמרינן דוקא כשנפלה כולה שצריך עיטוף חדש הוה הפסק, ולא בנפלה רובא שא"צ רק משמוש להחזירה, לא הוה הפסק. אבל מברכה לא איירי שם, דאף ברובה צריך לברך אחר התפלה:

באר הגולה

ל. נמוקי יוסף [ה"ק יב, א דיבור ראשון] בשם הריטב"א בשם רבו, ורבינו יונה בסוף פרק קמא דברכות [ו, א ד"ה ואמר. ב"י ד"ה וכתוב בדעת הטור]:

ק. ב"י [שם]:

ציונים לרמ"א

ו*) דברי עצמו:

הגהות והערות

[נט] וז"ל הדברי חמודות "והיותר קרוב אלי דז"ש רמ"א ז"ל והכי נוהגים, והראה מקור על הלכות תפילין, הוא מאוחר בדפוס וצ"ל מוקדם קודם מ"ש וי"א דוקא כשנשאר עליו טלית קטן". וכ"כ בספרו מלבושי יו"ט. וכן הסכים המקור חיים (בכלך). וכ"ה בדפוסי דיהרנפורט שנת תנ"ב ותס"ב "ולהתעטף בו, והכי נוהגים וע"ל סי' כ"ה וי"א דוקא וכו'". אך שם כתוב פעמיים "והכי נוהגין", אחרי שני היש אומרים:

[ס] כן תוקן במהדורת ווארשא:

[סא] התיבות: "אפילו נשאר עליו ט"ק לא מהני" אינם מדברי מ"א אלא מדידיה:

[סב] כונתו, שהט"ז שם דייק כן מסו"ת הרשב"א ח"א סימן ריז, המובא בב"י שם:

[סג] הרא"ש שם לא הביאו בשם התוספות. ועיין תוספות שם ד"ה דכל, דמשמע דלא איירי בנשמטו. ובפסקי הרא"ש להלכות תפילין לרי"ף ח, ב ד"ה כל, כתב כן בסתם. ועיין בתוספות הרא"ש בסוכה שם ד"ה כל, כתב כן בשם יש מפרשים. ומש"כ הרא"ש בה"ק בשם רבינו יונה, כ"כ בספר היראה בשם מורו ר' שמואל ב"ר שניאור. ועיין ביאור הגר"א סימן כה ס"ק לא, ובדמשק אליעזר שם:

שערי תשובה

בין שחיטה לשחיטה ע"ש: **(טז) טלית קטן.** עיין באר היטב. ודעת הלבוש [סעיף יד] כהשו"ע. וכן כתוב בשם הנחלת צבי [עטרת צבי ס"ק יט] ושיירי כנסת הגדולה [הגב"י אות ד] שיחזור ויברך אפילו נשאר עליו טלית קטן. והרוצה לצאת מידי פלוגתא בזה, אין אומרים לו לעשות התקנה של התבואות שור שכתבתי לעיל [ס"ק יב], דכיון שעומד במשך זמן תפלה, אי אפשר שיסיח דעתו מחזרת לבישת הטלית. וכן כתוב בתבואות שור שם [סימן יט ס"ק יז] אההיא דמהר"ם, שאם היה לובש הטלית קטן ומברך עליו, לא היה אפשר להסיח דעתו כלל מללבוש טלית גדול, דהוי כחיוב אצלו להתעטף בו בשעת תפלה, ולא היה יכול לעשות כל כך הפסק ביניהם, כדי לגרום ברכה שאינה צריכה, הא אם היה אפשר לו להסיח דעת, שאינו רוצה ללבוש טלית עוד, אין זה גורם ברכה. ולכן נראה שיכול לעשות לכוון בשעת ברכה, ולגמור בדעתו שלא תפטור ברכה זו רק לבישה הראשונה לבד, ואז אינה פוטרת מפשיטה ואילך, אף שדעתו לחזור וללבוש ויש עליו טלית קטן. וכעין שכתב בתבואות שור בשם הפרי חדש שהבאתי לעיל ס"ק (י"ד) [יב]. ואף שבתבואות שור שדא ביה נרגא, וכתב דלא מהני מה שמחשב, היינו לפי שהמוכנים לשחוט לפניו ומכוין לשחטם, לא מהני מה שמחשב שאין פוטר שחיטתו בברכה זו. אבל בזה שפיר י"ל שאין מברך רק על מעשה לבישה זו, ואם יפשוט ויחזור וילבש פנים חדשות באו לכאן. ולרווחא דמלתא יש להפסיק ג"כ באיזה שיחה לאיזה צורך, שיהיה נחשב כהיסח הדעת, וכבר כתבתי [שם] בשם התבואות שור [שם], דכי האי גוונא לא הוי כגורם ברכה שאינה צריכה, (דמותר) [דמוטב*] [ס] להכניס עצמו לספק זה, מליכנס בספק שנמנע לברך, וכן אני נוהג. ומ"מ הואיל וזמנין דמתרמי שצריך לפשוט, כשעומד בתפלה במקומות שאינה רשאי להפסיק,

באר היטב

הגדולה [בהגה"ט אות ה] שהאריך: **(טז) טלית קטן.** וט"ז [ס"ק יג] כתב לענין מעשה ודאי ספק ברכות להקל, ואין לברך שנית אם היה דעתו לחזור ולהתעטף בו, אפילו לא נשאר עליו טלית קטן, כמו שפסק רמ"א סימן כ"ה סעיף י"ב לענין תפילין, דאם היה דעתו עליו, דאין צריך לחזור ולברך, ע"כ. ומ"א [ס"ק יט] כתב דברי הב"ח עיקר, שכתב דמהר"ח איירי כשהסירו סתם, לכן כשנשאר עליו טלית קטן, עדיין לא הסיח דעתו מן המצות ע"ש. משמע נמי באם דעתו לחזור ולהתעטף, אפילו לא נשאר עליו טלית קטן, אין צריך לברך. ומינה אם לא היה דעתו ללבוש מיד, לא מהני אם נשאר עליו טלית קטן, וצריך לברך. ואז אין צריך לבדוק הציצית כשחוזר ולובשו. מ"א סימן י"ג ס"ק ה'. ועיין מ"א סימן זה [ס"ק יח]. ולכולי עלמא אם פשט טליתו בבוקר, ונשאר עליו טלית קטן, וחוזר ולובש טליתו במנחה, אע"פ שהיה בדעתו כשפשטו בשחרית, לחזור וללבוש במנחה, אפילו הכי צריך לברך, משום דשהה כל כך. עולת תמיד [ס"ק כא]. וכן כתב בשיירי כנסת הגדולה בהגהת ב"י סעיף ה'. ע"ש שהאריך: **(יז) אם נפלה טליתו.** ובזה כולי עלמא מודו, דהא נפלה בלא דעת, ואזדא ליה מצותה, אפילו נשאר עליו טלית קטן לא מהני, כמו שכתבתי בס"ק שלפני זה. ואם נפלה מעל כל הגוף, אע"פ שנשאר בידו, צריך לברך, דאזדא ליה מצותה, דמצות עיטוף בגוף [סא], מ"א [ס"ק כ]: **(יח) שנפלה רובה.** ט"ז [ס"ק יד] חולק, אפילו בנפלה רובה צריך לחזור ולברך, דומיא דתפילין אם נשמטו רובן ממקומן, דצריך לחזור ולברך, ע"ש.

ביאור הגר"א

בשם מהר"ח [דרשות מהר"ח אור זרוע עמוד 105]. אבל מהר"ח מיירי בסתם, וכמו שכתוב ביו"ד סימן י"ט סעיף ז', ועיין לקמן סימן ר"ו סעיף ה' ובמ"א שם [ס"ק ז]: **[ל]** [סעיף טו] **אם נפלה כו'.** כמו שכתוב בפרק ד' דסוכה [מו א] רבנן דבי רב אשי כל אימת דממשמשי כו', ופירש הרא"ש [ה"ק תפילין סימן יד] בשם תוספות [סג] וה"ר יונה [בספר היראה] ושאר פוסקים, דבנשמטו ממקומן איירי: **[לא]** **והוא שנפלה כו'.** למד ב"י [ד"ה כתוב בנ"י] ממה שנתבאר לקמן סימן צ"ז סעיף ד'. אבל בנמוקי יוסף שלפנינו [ה"ק ציצית יב, א] כתב אפילו נפלה מרוב הגוף. ועיין ט"ז [ס"ק יד]:

הגהות רעק"א

יב) (מ"א סק"כ) **כדאמרינן גבי תפילין.** אפשר היינו דוקא שלא בשעת תפלה, כמו שכתב המג"א (סימן כ"ה ס"ק כ"א) בשם (השאלה) [השל"ה] [מסכת חולין, פרק נר מצוה ד"ה ועוד נמשך], תוספת שבת:

אַחַת וְאַחַת. וְהוּא הַדִּין [*ד] אִם (כט) לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ מִתְּחִלָּה [יג](יג) עַל כֻּלָּם, (ל) הָוֵי כְּמַפְסִיק בֵּינֵיהֶם. הגה וְכֵן (לא) אִם פָּשַׁט הָרִאשׁוֹן קֹדֶם שֶׁלָּבַשׁ הַשֵּׁנִי, צָרִיךְ לַחֲזֹר [י] וּלְבָרֵךְ (תרומת הדשן סימן מה): **יג.** [ע] הַלּוֹבֵשׁ טַלִּית קָטָן וּמְבָרֵךְ עָלָיו, וּכְשֶׁהוֹלֵךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת מִתְעַטֵּף בְּטַלִּית גָּדוֹל, צָרִיךְ (לב) לְבָרֵךְ עָלָיו, (לג) [פ] דַּהֲלִיכָה מִבֵּיתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת [טו](יד) (לד) [*ה] חֲשִׁיבָה הֶפְסֵק. וְאִם מִתְפַּלֵּל (לה) בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ, [*ו] אִם הָיָה דַּעְתּוֹ

ע הָרֹא"ש מֵהַהִיא דִּמְנָחוֹת מג. פ בֵּית יוֹסֵף לְדַעַת הָרֹא"ש וְרַבֵּנוּ יְרֻחָם.

אוצר החכמה 34170

בְּאֵר הֵיטֵב

יג. עַל כֻּלָּם. מַשְׁמַע דְּאַשְּׁעַת בְּרָכָה דַּוְקָא קָפִיד שֶׁיְּכַוֵּן עַל כֻּלָּם, אֲבָל אִם בֵּרַךְ עַל דַּעַת בֶּגֶד אֶחָד וְקֹדֶם שֶׁהִלְבִּישׁוֹ הֵבִיאוּ לוֹ עוֹד אֶחָד וְנִמְלַךְ גַּם כֵּן עָלֶיהָ לְלָבְשׁוֹ, חַיָּב לְבָרֵךְ שֵׁנִית עַל לְבִישָׁה הַשֵּׁנִית. וְט"ז הִנִּיחַ בְּצָרִיךְ עִיּוּן, עַיֵּן שָׁם. וְעֹלַת תָּמִיד פָּסַק בִּפְשִׁיטוּת דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְכֵן כָּתַב פְּרִישָׁה בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן יט, עַיֵּן שָׁם: **יד. וּלְבָרֵךְ.** מָגֵן אַבְרָהָם חוֹלֵק וּפָסַק דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ אִם דַּעְתּוֹ עָלָיו: **טו. חֲשִׁיבָה הֶפְסֵק.** שִׁעוּר הַהֲלִיכָה לִכְשֶׁיִּהְיֶה חֲשִׁיבָה הֶפְסֵק, הֵם עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה. וְהוּא מִדִּבְרֵי תּוֹסְפוֹת בְּפֶרֶק אֵלּוּ נֶאֱמָרִין, וֶהֱבִיאוֹ הָרַמָ"א לְקַמָּן סִימָן קסו. וְעַיֵּן בִּתְשׁוּבַת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן טז וּבְט"ז סָעִיף קָטָן י. וּבִתְשׁוּבַת חָכָם צְבִי סִימָן קנח מַה שֶּׁתָּמַהּ עַל זֶה, וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בְּנֵי חִיָּא מַה שֶּׁתֵּרֵץ עַל זֶה. וְעַיֵּן בְּחַוּוֹת יָאִיר סִימָן רכז, וּבְמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן קסו סָעִיף קָטָן ג. כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם, נִרְאֶה לִי, דְּאִם שְׁנֵיהֶם בְּבַיִת אֶחָד לֹא חָשִׁיב הֶפְסֵק מֵחֶדֶר לְחֶדֶר, עַיֵּן שָׁם. וְט"ז פָּסַק דַּאֲפִלּוּ הֲלִיכָה מִבֵּיתוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, אִם לֹא שֶׁפָּסַק בִּדְבָרִים אֲחֵרִים אוֹ שָׂח אוֹ מֵנִיחַ תְּפִלִּין בֵּינְתַיִם, אִם כֵּן בִּרְכַּת תְּפִלִּין הָוֵי הֶפְסֵק בֵּין טַלִּית קָטָן לְגָדוֹל, אֲבָל הִלּוּךְ לְחוּד לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, עַיֵּן שָׁם. וְעַיֵּן בְּשִׁיּוּרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁהֶאֱרִיךְ:

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

שֶׁלֹּא יָשִׂיחַ שִׂיחָה בְּטֵלָה, וְהוּא זַ"ל כָּתַב דְּלֹא מְהַנֵּי כַּוָּנָה זוֹ לְחַיְּבוֹ בִּבְרָכָה שְׁנִיָּה, כֵּיוָן שֶׁהֵם לְפָנָיו וּמִתְכַּוֵּן לִשְׁחֹט אֶת כֻּלָּם, עַיֵּן שָׁם, וְאִם כֵּן הוּא הַדִּין כָּאן: (יג) **עַל כֻּלָּם.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בִּתְבוּאוֹת שׁוֹר סִימָן יט שֶׁאַף עַל פִּי שֶׁדַּעְתּוֹ כְּהַט"ז שָׁם וְהִשִּׂיג עַל הָאֵלִיָּה זוּטָא כָּאן, מִכָּל מָקוֹם דַּעְתּוֹ שֶׁכֵּיוָן שֶׁיֵּשׁ חֲשַׁשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה לְדַעַת הַסּוֹבְרִים כְּבַאֵר הֵיטֵב שֵׁב וְאַל תַּעֲשֶׂה עָדִיף, עַיֵּן שָׁם בִּתְבוּאוֹת שׁוֹר חִלּוּקֵי דִּינִים שֶׁיֵּשׁ לִלְמֹד מִשָּׁם לְכָאן: (יד) **חֲשִׁיבָה הֶפְסֵק.** עַיֵּן בַּאֵר הֵיטֵב. וְעַיֵּן בְּיַד אֶפְרַיִם מַה שֶּׁכָּתַב עַל דִּבְרֵי הַט"ז שֶׁהֵבִיא רְאָיָה מֵהַתּוֹסְפוֹת. וּמַה שֶּׁכָּתַב הַט"ז דְּבִרְכַּת תְּפִלִּין הָוֵי הֶפְסֵק בֵּין הַבְּרָכָה שֶׁבֵּרַךְ עַל הַטַּלִּית קָטָן לְהַגָּדוֹל, עַיֵּן שָׁם, לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי צָרִיךְ עִיּוּן, דִּבְסִימָן כה כָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּחוֹלֵץ תְּפִלִּין וְנִכְנַס לְבֵית הַכִּסֵּא אִם אֵינוֹ רָחוֹק אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ אַף עַל פִּי שֶׁמַּפְסִיק בְּאֶמְצַע בְּבִרְכַּת אֲשֶׁר יָצַר. וְעַיֵּן בְּבַאֵר הֵיטֵב לְקַמָּן סִימָן נג בְּשֵׁם גִּנַּת וְרָדִים בְּנִכְנָס לְבֵית הַכִּסֵּא בְּאֶמְצַע פְּסוּקֵי דְזִמְרָה יִטֹּל יָדָיו וִיבָרֵךְ וְיָנִיחַ צִיצִית וּתְפִלִּין וִיבָרֵךְ, וְכָתַב הַבַּאֵר הֵיטֵב שָׁם דִּבְמָגֵן אַבְרָהָם סִימָן כה לֹא מַשְׁמַע הָכִי. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְתִּי יֵשׁ לוֹמַר הַטַּעַם שֶׁל בַּעַל גִּנַּת וְרָדִים, לְפִי שֶׁהִפְסִיק בַּאֲמִירַת אֲשֶׁר יָצַר, דִּסְבִירָא לֵהּ שֶׁרָאוּי לִסְמֹךְ אֲמִירַת אֲשֶׁר יָצַר לַעֲשִׂיַּת צְרָכָיו וְהַנְּטִילָה וְלֹא יַפְסִיק בֵּינְתַיִם, וְהַמָּגֵן אַבְרָהָם סְבִירָא לֵהּ דְּאַף עַל גַּב דְּוַדַּאי לְכַתְּחִלָּה רָאוּי לַעֲשׂוֹת כֵּן, מִכָּל מָקוֹם בָּזֶה שֶׁאִם יַעֲשֶׂה כֵּן יִגְרֹם בְּרָכָה, מוּטָב לְאַחֵר אֲמִירַת אֲשֶׁר יָצַר עַד שֶׁיָּנִיחַ תְּפִלִּין וְצִיצִית בְּלֹא בְרָכָה, דְּהַשְּׁהִיָּה אֵינָהּ חֲשׁוּבָה הֶפְסֵק, וְיֹאמַר אַחַר כָּךְ אֲשֶׁר יָצַר. וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן רכז לְעִנְיַן אִם הוּא בְּבֵית הַכִּסֵּא וְשָׁמַע קוֹל רְעָמִים, יֵצֵא וִיבָרֵךְ, וְכָתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם שֶׁיִּטֹּל יָדָיו, וּלְפִי זֶה צָרִיךְ לְאַחֵר בִּרְכַּת אֲשֶׁר יָצַר עַד אַחַר שֶׁיְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הָרַעַם, וְיֵשׁ לוֹמַר דְּהָתָם הָוֵי בְּרָכָה עוֹבֶרֶת, וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַב בְּסָעִיף ז בְּשֵׁם רַשַׁ"ל בְּנִתְחַיֵּב בְּרָכָה אַחֲרוֹנָה שֶׁיּוּכַל לְהַקְדִּימָהּ, הָתָם נַמֵּי מִשּׁוּם דִּכְבָר חָל חִיּוּבָהּ קֹדֶם. וּמִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לוֹמַר דְּגַם כָּאן אִם יְאַחֵר בִּרְכַּת אֲשֶׁר יָצַר לֹא יִצְטָרֵךְ לְהַרְבּוֹת בְּבִרְכוֹת צִיצִית וּתְפִלִּין, מוּטָב שֶׁיַּעֲשֶׂה כֵּן. וְעַיֵּן בְּאֵשֶׁל אַבְרָהָם מַה שֶּׁכָּתַב הַטַּעַם שֶׁיָּכוֹל לְאַחֵר בִּרְכַּת אֲשֶׁר יָצַר, וְצָרִיךְ עִיּוּן. אַךְ בְּלָאו הָכִי יֵשׁ לוֹמַר כְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם, דְּאֶפְשָׁר דְּגַם הוּא סוֹבֵר שֶׁיְּבָרֵךְ אֲשֶׁר יָצַר תְּחִלָּה וְלֹא חָשִׁיב הֶפְסֵק כֵּיוָן שֶׁחוֹזֵר לִלְבֹּשׁ אוֹתָם תְּפִלִּין עַצְמָן, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּמַפְסִיק בִּבְרָכָה אַחֶרֶת בֵּין לְבִישַׁת שְׁנֵי בְּגָדָיו שֶׁל צִיצִית, שַׁפִּיר חָשׁוּב הֶפְסֵק. וְעַיֵּן בְּמָגֵן אַבְרָהָם סָעִיף קָטָן יח שֶׁכָּתַב חִלּוּק זֶה לְעִנְיַן שִׁנָּה מְקוֹמוֹ בֵּינְתַיִם, עַיֵּן שָׁם, וְעַיֵּן לְקַמָּן סִימָן נג וְסִימָן סו מַה שֶּׁכָּתוּב בָּזֶה. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דִּבְכִהַאי גַּוְנָא דְּמַפְסִיק בְּבִרְכַּת תְּפִלִּין

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

בְּרָכָה, וְכֵן הִסְכִּים הַפְּרִי מְגָדִים. לָכֵן יִזָּהֵר כָּל אָדָם שֶׁלֹּא לָשׂוּחַ, וְאִם דִּבֵּר אֵין חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, וְכָל שֶׁכֵּן [מא] שֶׁיִּזָּהֵר שֶׁלֹּא לְהַפְסִיק הֶפְסֵק גָּדוֹל, דְּאָסוּר לִגְרֹם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רטו: **(כט) לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ.** רוֹצֶה לוֹמַר, שֶׁלֹּא הָיָה בְּדַעְתּוֹ בְּפֵרוּשׁ, רַק [מב] שֶׁבֵּרַךְ סְתָמָא: **(ל) הָוֵי כְּמַפְסִיק.** מִדִּסְתָם, מַשְׁמַע דְּמַיְרֵי אֲפִלּוּ הָיוּ [מג] מֻנָּחִים לְפָנָיו כָּל הַבְּגָדִים שֶׁל הָאַרְבַּע כְּנָפוֹת בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה, וַאֲפִלּוּ הָכִי צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, דְּמַיְרֵי שֶׁהוּא רָגִיל רַק לִלְבֹּשׁ אַחַת, וְעַל כֵּן בִּסְתָמָא אֵין עוֹלֶה הַבְּרָכָה לְכֻלָּם, דְּהָוֵי כְּנִמְלַךְ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיָה דַּעְתּוֹ עֲלֵיהֶם בְּפֵרוּשׁ. וְהוּא הַדִּין אִם בֵּרַךְ עַל טַלִּית קָטָן עַל מִצְוַת כְּמִנְהָגֵנוּ, וְלָקַח מִיָּד הַטַּלִּית גָּדוֹל, אִם הָיָה דַּעְתּוֹ בְּפֵרוּשׁ לִפְטֹר בַּעַל מִצְוַת, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, [מד] וּבִסְתָמָא, חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, דִּבִסְתָמָא אֵין דַּעְתּוֹ בַּעַל מִצְוַת כִּי אִם עַל טַלִּית קָטָן. אַךְ מִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה [מה] בְּוַדַּאי יֵשׁ לִזָּהֵר שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ עַל טַלִּית קָטָן אִם דַּעְתּוֹ לִלְבֹּשׁ תֵּכֶף הַטַּלִּית גָּדוֹל, מִשּׁוּם גְּרַם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה. אִם לָבַשׁ טַלִּית בְּלֹא בְּדִיקָה וּמָצָא אוֹתוֹ פָּסוּל, אוֹ שֶׁנִּפְסְלוּ צִיצִיּוֹתָיו אַחַר כָּךְ וְלוֹבֵשׁ טַלִּית אַחֵר, [מו] צָרִיךְ לְבָרֵךְ פַּעַם אַחֶרֶת, אִם לֹא שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ בְּפֵרוּשׁ בִּשְׁעַת בְּרָכָה עַל כָּל מַה שֶּׁיִּלְבַּשׁ אַחַר כָּךְ: **(לא) אִם פָּשַׁט.** הָאַחֲרוֹנִים [מז] חוֹלְקִין עַל זֶה וּסְבִירָא לְהוּ דְּהַפְּשִׁיטָה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק לְכֻלֵּי עָלְמָא, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמַה שֶּׁכָּתַב הַמְחַבֵּר בְּסָעִיף יד דְּהַפְּשִׁיטָה הָוֵי הֶפְסֵק, דְּהָתָם לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכָה שֶׁיַּפְשִׁיטֶנּוּ וְיַחֲזֹר וְיִלְבַּשׁ, אֲבָל הָכָא הָיָה דַּעְתּוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכָה עַל לְבִישַׁת הַבֶּגֶד הַשֵּׁנִי: **יג (לב) לְבָרֵךְ עָלָיו.** אֲפִלּוּ אִם תֵּכֶף הָלַךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת וְלֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ בֵּינְתַיִם כְּלָל: **(לג) דַּהֲלִיכָה.** [מח] וְהָאַחֲרוֹנִים הִסְכִּימוּ דְּעֶצֶם הֲלִיכָה לֹא חָשִׁיב הֶפְסֵק, וְאַף עַל פִּי כֵן כָּתְבוּ דְּצָרִיךְ לְבָרֵךְ עַל הַטַּלִּית גָּדוֹל [מט] מִשּׁוּם שִׁנּוּי מָקוֹם. וּלְפִי זֶה הוּא הַדִּין אִם כְּשֶׁיָּצָא מִבֵּיתוֹ חָזַר מִיָּד לְבֵיתוֹ וְלָבַשׁ שָׁם הַטַּלִּית גָּדוֹל, גַּם כֵּן צָרִיךְ לְבָרֵךְ עָלָיו אַף דְּהָיָה דַּעְתּוֹ גַּם עַל הַטַּלִּית גָּדוֹל בִּשְׁעַת בְּרָכָה, דַּהֲוֵי כִּדְבָרִים שֶׁאֵין טְעוּנִין בְּרָכָה לְאַחֲרֵיהֶם דְּשִׁנּוּי מָקוֹם הָוֵי הֶפְסֵק, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב סִימָן קעח. וְעַיֵּן בְּסָעִיף קָטָן שֶׁאַחַר זֶה: **(לד) חֲשִׁיבָה הֶפְסֵק.** וְהַחַיֵּי אָדָם חָשַׁשׁ לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּשִׁנּוּי מָקוֹם לֹא הָוֵי הֶפְסֵק בָּזֶה, עַל כֵּן הֶחְמִיר שֶׁלֹּא לְבָרֵךְ, אִם לֹא שֶׁהָיָה הַבֵּית הַכְּנֶסֶת רָחוֹק מִבֵּיתוֹ, אוֹ שֶׁלֹּא הָיָה דַּעְתּוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכָה גַּם עָלָיו, אוֹ שֶׁהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ בֵּינֵיהֶם: **(לה) בְּתוֹךְ בֵּיתוֹ.** אֲפִלּוּ אִם [נ] הַטַּלִּית קָטָן

בֵּאוּר הֲלָכָה

שֶׁהַבְּרָכָה מְבָרֵךְ עַל טַלִּית גָּדוֹל, וּמִכָּל מָקוֹם נָכוֹן לְעַיֵּן קְצָת לִפְרָקִים, כִּי רָגִיל לְהִתְקַלְקֵל שָׁם גַּם כֵּן, וּבִפְרָט אוֹתָן הָאֲנָשִׁים שֶׁיְּשֵׁנִים בְּהַטַּלִּית קָטָן:

יב [*ד] **אִם לֹא הָיָה בְּדַעְתּוֹ וְכוּ'.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם דְּמַיְרֵי שֶׁהוּא רָגִיל לִלְבֹּשׁ רַק אַחַת וְכוּ'. וְאִם דַּרְכּוֹ לִלְבֹּשׁ תָּמִיד שְׁנַיִם אוֹ שְׁלֹשָׁה בְּגָדִים שֶׁל אַרְבַּע כְּנָפוֹת זוֹ עַל זוֹ וְעַתָּה לָבַשׁ אֶת הַבֶּגֶד סְתָמָא, אִם הָיוּ כֻּלָּם לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְאִם לֹא הָיוּ כֻּלָּן לְפָנָיו, רַק בְּשָׁעָה שֶׁהָיוּ מְבִיאִין לְפָנָיו הַבֶּגֶד הָאַחֲרוֹן יֵשׁ עֲדַיִן לְפָנָיו מִן הַבְּגָדִים שֶׁהָיוּ לְפָנָיו בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה, אוֹ שֶׁהֵבִיאוּ לְפָנָיו מַלְבּוּשׁ הַשֵּׁנִי תֵּכֶף אַחַר בִּרְכַּת הָרִאשׁוֹן וְקֹדֶם שֶׁלְּבָשׁוֹ, בָּזֶה יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין הַפּוֹסְקִים, וּפָסְקוּ הָאַחֲרוֹנִים [הָעֹלַת תָּמִיד וְהַט"ז וְהַתְּבוּאוֹת שׁוֹר וְהָאַרְצוֹת הַחַיִּים] דְּמִסָּפֵק לֹא יַחֲזֹר וִיבָרֵךְ [וְגַם דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם הוּא כֵּן כְּהָעֹלַת תָּמִיד וְהַט"ז, דְּלֹא חִלֵּק בֵּין שְׁחִיטָה לְכָאן, רַק דְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים שֶׁמּוּבָא שָׁם בְּהַגָּ"ה מוֹדֶה בָּזֶה, מַה שֶּׁאֵין כֵּן דִּינָא דְּהַסְמַ"ג וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שָׁם וְהוּא דִּינָא דְּהַט"ז פֹּה, גַּם הַמָּגֵן אַבְרָהָם מוֹדֶה לָזֶה. וְהַפְּרִי מְגָדִים לֹא כָּתַב כֵּן, וְלֹא נְהִירָא]. וְאִם אֵין נָחוּץ לוֹ עַתָּה זֶה הַבֶּגֶד הָאַחֲרוֹן, מוּטָב שֶׁלֹּא לְלָבְשׁוֹ עַד שֶׁיַּסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִבְּרָכָה רִאשׁוֹנָה, כְּדֵי שֶׁיִּתְחַיֵּב לְבָרֵךְ עָלָיו בְּבֵרוּר. אַרְצוֹת הַחַיִּים:

יג [*ה] **חֲשִׁיבָה הֶפְסֵק.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה שֶׁכָּתַב, וְהַחַיֵּי אָדָם וְכוּ'. דַּע, דְּמִדִּבְרֵי הַט"ז מַשְׁמַע גַּם כֵּן דְּסוֹבֵר שֶׁאֵין שִׁנּוּי מָקוֹם הֶפְסֵק בָּזֶה, וְכֵן הַגְּרָ"א בְּבֵאוּרָיו כָּתַב כְּהַט"ז. אַךְ לִדְבָרָיו לִכְאוֹרָה יִהְיֶה הַדִּין גַּם כֵּן בְּקִדּוּשׁ מְהַנֵּי דַּעְתּוֹ אֲפִלּוּ מִבַּיִת לְבַיִת אַחֵר, וְהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ לֹא כָּתַב כֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן רעג סָעִיף א אֲפִלּוּ לְדַעַת הַיֵּשׁ אוֹמְרִים. וּבְנִשְׁמַת אָדָם מְיַשֵּׁב בְּדֹחַק וּמְחַלֵּק בֵּינֵיהֶם, וְצָרִיךְ עִיּוּן:

[*ו] **אִם הָיָה דַּעְתּוֹ.** לִכְאוֹרָה אֲפִלּוּ לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ לָזֶה בְּפֵרוּשׁ רַק בִּסְתָמָא, כֵּיוָן דְּרָגִיל לִלְבֹּשׁ אוֹתוֹ בְּכָל יוֹם הָוֵי כְּאִלּוּ הָיָה דַּעְתּוֹ לָזֶה וְכַנַּ"ל. וּבִשְׁלָמָא לְדַעַת הָרַמָ"א שֶׁפָּסַק לְעֵיל דְּעַל טַלִּית קָטָן יְבָרֵךְ עַל מִצְוַת צִיצִית אָתֵי שַׁפִּיר, דִּבִסְתָמָא אֵין מְכַוֵּן בִּבְרָכָה זוֹ גַּם עַל טַלִּית גָּדוֹל, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַפְּרִי מְגָדִים וְהֶעְתַּקְנוּהוּ בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה, אֲבָל לְדַעַת הַמְחַבֵּר שֶׁפָּסַק לְעֵיל בְּסָעִיף ו דְּיָכוֹל לְבָרֵךְ לְהִתְעַטֵּף, אִם כֵּן מִמֵּילָא קָאֵי הַבְּרָכָה גַּם עַל הַטַּלִּית גָּדוֹל, וּכְמוֹ לְעִנְיַן שְׁחִיטָה, בְּיוֹרֶה דֵּעָה סִימָן יט, בְּהָיוּ לְפָנָיו כַּמָּה עוֹפוֹת, אַף דְּבֵרַךְ עַל אֶחָד שֶׁלְּקָחוֹ בְּיָדוֹ, מִסְּתָמָא עוֹלֶה הַבְּרָכָה לְכֻלָּם, וְעַל כָּרְחָךְ אָנוּ מֻכְרָחִין לוֹמַר דְּמַיְרֵי כָּאן שֶׁלֹּא הָיָה

שַׁעַר הַצִּיּוּן

מא. מָגֵן אַבְרָהָם: מב. פְּרִי מְגָדִים: מג. פְּרִי מְגָדִים: מד. פְּרִי מְגָדִים: מה. חַיֵּי אָדָם: מו. פרי מגדים: מז. הלבוש ומגן אברהם והגר"א ואליה רבה: יג מח. עֹלַת תָּמִיד וְהַט"ז וְהַגְּרָ"א: מט. מָגֵן אַבְרָהָם וְאֵלִיָּה רַבָּה וְהַדֶּרֶךְ הַחַיִּים: נ. מָגֵן אַבְרָהָם ופרי מגדים:

משנה ברורה <מהדורת אור החיים> - א / כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב (עמוד 34) 34170 הודפס מאוצר החכמה

צ בֵּית יוֹסֵף וְשִׁבֳּלֵי הַלֶּקֶט וְהָאָגוּר בְּשֵׁם מַהֲרַ"ם. ק נִמּוּקֵי יוֹסֵף בְּשֵׁם הָרִיטְבָ"א בְּשֵׁם רַבּוֹ וְר"י בְּסוֹף פֶּרֶק קַמָּא דִּבְרָכוֹת.

מִתְחִלָּה גַּם עַל טַלִּית גָּדוֹל וְלֹא הִפְסִיק בֵּינְתַיִם בְּשִׂיחָה אוֹ בִּדְבָרִים אֲחֵרִים, אֵינוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ: יד. [*ז]צ**אִם פָּשַׁט טַלִּיתוֹ, אֲפִלּוּ הָיָה דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר וּלְהִתְעַטֵּף בּוֹ מִיָּד, (לו) צָרִיךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁיַּחֲזֹר וְיִתְעַטֵּף בּוֹ.** הגה [*ח]וְיֵשׁ אוֹמְרִים **(לז)** שֶׁאֵין מְבָרְכִין [*ט]אִם הָיָה דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר וּלְהִתְעַטֵּף בּוֹ (אגודה סימן לה). וְיֵשׁ אוֹמְרִים **(לח)** דַּוְקָא כְּשֶׁנִּשְׁאַר עָלָיו טז(טו)טַלִּית קָטָן, וְהָכִי נוֹהֲגִין (שם) (עַיֵּן לְקַמָּן סִימָן כה סָעִיף יב): **טו.** יזק**אִם נָפְלָה**

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

וְכַיּוֹצֵא בּוֹ, לֹא גָּרַע מִשִּׂיחָה. וּלְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ לְעֵיל דַּעַת הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר דְּאִיכָּא דֵּעוֹת שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּרָכָה, כִּי כָּל סְפֵק בְּרָכָה לְהָקֵל, אִם כֵּן הוּא הַדִּין בְּהֶפְסֵק בְּרָכָה הַדִּין כֵּן שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וּכְדֵי לָצֵאת מִידֵי פְּלֻגְתָּא, יֵשׁ לַעֲשׂוֹת כְּמוֹ שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל מִדִּבְרֵי הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר בְּשָׁח בֵּין שְׁחִיטָה לִשְׁחִיטָה, עַיֵּן שָׁם: **(טו) טַלִּית קָטָן.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְדַעַת הַלְּבוּשׁ כְּהַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ, וְכֵן כָּתַב בְּשֵׁם הַנַּחֲלַת צְבִי וּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה שֶׁיַּחֲזֹר וִיבָרֵךְ אֲפִלּוּ נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן. וְהָרוֹצֶה לָצֵאת מִידֵי פְּלֻגְתָּא בָּזֶה אִי אֶפְשָׁר לוֹ לַעֲשׂוֹת הַתַּקָּנָה שֶׁל הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר שֶׁכָּתַבְתִּי לְעֵיל, דְּכֵיוָן שֶׁעוֹמֵד בְּמֶשֶׁךְ זְמַן תְּפִלָּה אִי אֶפְשָׁר שֶׁיַּסִּיחַ דַּעְתּוֹ מֵחֲזָרַת לְבִישַׁת הַטַּלִּית, וְכֵן כָּתַב בִּתְבוּאוֹת שׁוֹר שָׁם אַהַהִיא דְּמַהֲרַ"ם, שֶׁאִם הָיָה לוֹבֵשׁ הַטַּלִּית קָטָן וּמְבָרֵךְ עָלָיו לֹא הָיָה אֶפְשָׁר לְהַסִּיחַ דַּעְתּוֹ כְּלָל מִלִּלְבֹּשׁ טַלִּית גָּדוֹל, דַּהֲוֵי כְּחִיּוּב אֶצְלוֹ לְהִתְעַטֵּף בּוֹ בִּשְׁעַת תְּפִלָּה, וְלֹא הָיָה יָכוֹל לַעֲשׂוֹת כָּל כָּךְ הֶפְסֵק בֵּינֵיהֶם כְּדֵי לִגְרֹם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, הָא אִם הָיָה אֶפְשָׁר לוֹ לְהַסִּיחַ דַּעַת שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה לִלְבֹּשׁ טַלִּית עוֹד, אֵין זֶה גּוֹרֵם בְּרָכָה. וְלָכֵן נִרְאֶה שֶׁיָּכוֹל לַעֲשׂוֹת לְכַוֵּן בִּשְׁעַת בְּרָכָה וְלִגְמֹר בְּדַעְתּוֹ שֶׁלֹּא תִּפְטֹר בְּרָכָה זוֹ רַק לְבִישָׁה הָרִאשׁוֹנָה לְבַד, וְאָז אֵינָהּ פּוֹטֶרֶת מִפְּשִׁיטָה וְאֵילָךְ אַף שֶׁדַּעְתּוֹ לַחֲזֹר וְלִלְבֹּשׁ וְיֵשׁ עָלָיו טַלִּית קָטָן, וּכְעֵין שֶׁכָּתַב בִּתְבוּאוֹת שׁוֹר בְּשֵׁם הַפְּרִי חָדָשׁ שֶׁהֵבֵאתִי לְעֵיל סָעִיף קָטָן יב. וְאַף שֶׁבִּתְבוּאוֹת שׁוֹר שָׁדָא בֵּהּ נַרְגָּא וְכָתַב, דְּלֹא מְהַנֵּי מַה שֶּׁמְּחַשֵּׁב, הַיְנוּ, לְפִי שֶׁהַמּוּכָנִים לִשְׁחֹט לְפָנָיו וּמְכַוֵּן לְשָׁחֳטָם לֹא מְהַנֵּי מַה שֶּׁמְּחַשֵּׁב שֶׁאֵין פּוֹטֵר שְׁחִיטָתוֹ בִּבְרָכָה זוֹ, אֲבָל בָּזֶה שַׁפִּיר יֵשׁ לוֹמַר שֶׁאֵין מְבָרֵךְ רַק עַל מַעֲשֶׂה לְבִישָׁה זוֹ, וְאִם יִפְשֹׁט וְיַחֲזֹר וְיִלְבַּשׁ, פָּנִים חֲדָשׁוֹת בָּאוּ לְכָאן. וּלְרְוָחָא דְּמִלְּתָא יֵשׁ לְהַפְסִיק גַּם כֵּן בְּאֵיזֶה שִׂיחָה לְאֵיזֶה צֹרֶךְ, שֶׁיִּהְיֶה נֶחְשָׁב כְּהֶסַּח הַדַּעַת, וּכְבָר כָּתַבְתִּי בְּשֵׁם הַתְּבוּאוֹת שׁוֹר דִּכְהַאי גַּוְנָא לֹא הָוֵה כְּגוֹרֵם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, דְּמֻתָּר לְהַכְנִיס עַצְמוֹ לִסְפֵק זֶה מִלִּכָּנֵס בִּסְפֵק שֶׁנִּמְנָע לְבָרֵךְ, וְכֵן אֲנִי נוֹהֵג. וּמִכָּל מָקוֹם הוֹאִיל וּזְמִנִין דְּמִתְרַמֵּי שֶׁצָּרִיךְ לִפְשֹׁט כְּשֶׁעוֹמֵד בַּתְּפִלָּה בִּמְקוֹמוֹת שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַפְסִיק. לָכֵן אֲנִי גוֹמֵר בְּדַעְתִּי שֶׁלֹּא יִפְטֹר הַבְּרָכָה כְּשֶׁאֶצְטָרֵךְ לִפְשֹׁט בְּשָׁעָה שֶׁיֵּשׁ רְשׁוּת לְהַפְסִיק בְּדִבּוּר, וְאָז טֶרֶם לְבִישָׁה אֲנִי מַפְסִיק בְּאֵיזֶה מִלּוֹת וְחוֹזֵר וְלוֹבֵשׁ בִּבְרָכָה. וּמִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁאֵרַע שֶׁצָּרִיךְ לִפְשֹׁט בְּמָקוֹם שֶׁאֵין רְשׁוּת לְהַפְסִיק, יִהְיֶה כֹּחַ הַבְּרָכָה הָרִאשׁוֹנָה עוֹמֶדֶת בִּמְקוֹמָהּ כֵּיוָן שֶׁפּוֹשֵׁט עַל מְנָת לִלְבֹּשׁ מִיָּד, וְגַם נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן, וּמְהַנֵּי לָצֵאת יְדֵי בְּרָכָה בִּלְבִישָׁה שְׁנִיָּה, עַל כָּל פָּנִים לְדַעַת הָרַמָ"א וְדַעְמֵהּ. וּמִי שֶׁנּוֹהֵג כֵּן כַּמָּה פְּעָמִים לְכַוֵּן בִּשְׁעַת בְּרָכָה לְשֵׁם כָּךְ, אַף אִם אֵינוֹ מְכַוֵּן אַחַר כָּךְ וְעוֹשֶׂה הַבְּרָכָה בִּסְתָם, מִסְתָּמָא עַל דַּעַת מִנְהָגוֹ הוּא מְבָרֵךְ. וְדִין הַמְּקוֹמוֹת שֶׁאֵינוֹ רַשַּׁאי לְהַפְסִיק יְבֹאַר בְּהִלְכוֹת קְרִיאַת שְׁמַע בְּעֶזְרַת ה' יִתְבָּרַךְ. וְעַיֵּן בְּשׁוּ"ת בֵּית יַעֲקֹב סִימָן טז, שֶׁאִם דָּר בְּחֶדֶר הַסָּמוּךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת שֶׁאֵין בַּהִלּוּךְ עֶשְׂרִים וּשְׁתַּיִם אַמָּה, אֵין הַהִלּוּךְ הֶפְסֵק, עַיֵּן שָׁם, אַךְ בְּמָגֵן אַבְרָהָם מְבֹאָר דְּדַוְקָא אִם שְׁנֵיהֶם בְּבַיִת אֶחָד לֹא חָשִׁיב הֶפְסֵק מֵחֶדֶר לְחֶדֶר, עַיֵּן שָׁם וּבְטַ"ז וְחָכָם צְבִי. וְכָתַב בְּשׁוּ"ת פְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ כְּתַב יָד סִימָן יח, בְּמַה שֶּׁרָצָה חָכָם אֶחָד לְפָרֵשׁ דִּבְרֵי הַטּוּר שֶׁמִּסְתַּפֵּק בְּפוֹשֵׁט כְּדֵי לִכָּנֵס לְבֵית הַכִּסֵּא כו', הַיְנוּ, שֶׁבֶּאֱמֶת לֹא נִכְנַס אֶלָּא חָזַר וְלָבַשׁ מִיָּד, אֲבָל נִכְנַס צָרִיךְ לְבָרֵךְ, כִּדְאִיתָא בַּגְּמָרָא, וְהַפְּנֵי יְהוֹשֻׁעַ זַ"ל דָּחָה דְּבָרָיו דַּאֲפִלּוּ נִכְנַס קָאָמַר הַטּוּר, לְפִי שֶׁדַּעְתּוֹ לְלָבְשׁוֹ מִיָּד בִּיצִיאָתוֹ אֶפְשָׁר שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם, וְכֵן דַּעַת כָּל הָאַחֲרוֹנִים לְפִי דַּעַת הַטּוּר:

בְּאֵר הֵיטֵב

טז. טַלִּית קָטָן. טַ"ז כָּתַב, לְעִנְיַן מַעֲשֶׂה וַדַּאי סְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל וְאֵין לְבָרֵךְ שֵׁנִית אִם הָיָה דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר וּלְהִתְעַטֵּף בּוֹ אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן, כְּמוֹ שֶׁפָּסַק רַמָ"א סִימָן כה לְעִנְיַן תְּפִלִּין בְּאִם הָיָה דַּעְתּוֹ עָלָיו דְּאֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, עַד כָּאן. וּמָגֵן אַבְרָהָם כָּתַב, דִּבְרֵי הַבַּ"ח עִקָּר, שֶׁכָּתַב דְּמַהֲרַ"ח אַיְרֵי בְּשֶׁהֱסִירוֹ סְתָם, לָכֵן כְּשֶׁנִּשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן עֲדַיִן לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִן הַמִּצְוָה, עַיֵּן שָׁם. מַשְׁמַע נַמִּי בְּאִם דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר וּלְהִתְעַטֵּף, אֲפִלּוּ לֹא נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וּמִנַּהּ, אִם לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ לִלְבֹּשׁ מִיָּד, לֹא מְהַנֵּי אִם נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן, וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ, וְאָז אֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק הַצִּיצִית כְּשֶׁחוֹזֵר וְלוֹבְשׁוֹ, מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן יג סָעִיף קָטָן ה, וְעַיֵּן מָגֵן אַבְרָהָם סִימָן זֶה. וּלְכֻלֵּי עָלְמָא אִם פָּשַׁט טַלִּיתוֹ בַּבֹּקֶר וְנִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן וְחוֹזֵר וְלוֹבֵשׁ טַלִּיתוֹ בְּמִנְחָה, אַף עַל פִּי שֶׁהָיָה בְּדַעְתּוֹ כְּשֶׁפְּשָׁטוֹ בְּשַׁחֲרִית לַחֲזֹר וְלִלְבֹּשׁ בְּמִנְחָה אֲפִלּוּ הָכִי צָרִיךְ לְבָרֵךְ, מִשּׁוּם דְּשָׁהָה כָּל כָּךְ. עֹלַת תָּמִיד, וְכֵן כָּתַב בִּשְׁיָרֵי כְּנֶסֶת הַגְּדוֹלָה בְּהַגָּהַת בֵּית יוֹסֵף סָעִיף ה, עַיֵּן שָׁם שֶׁהֶאֱרִיךְ: **יז. אִם נָפְלָה טַלִּיתוֹ.** וּבָזֶה כֻּלֵּי עָלְמָא מוֹדוּ, דְּהָא נָפְלָה בְּלֹא דַּעַת וְאָזְדָא לֵהּ מִצְוָתָהּ, אֲפִלּוּ נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן לֹא מְהַנֵּי, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב בְּסָעִיף קָטָן שֶׁלִּפְנֵי זֶה. וְאִם נָפְלָה מֵעַל כָּל הַגּוּף, אַף עַל פִּי שֶׁנִּשְׁאַר בְּיָדוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ, דְּאָזְדָא לָהּ מִצְוָתָהּ, דְּמִצְוַת עִטּוּף בַּגּוּף, מָגֵן אַבְרָהָם:

בֵּאוּר הֲלָכָה

הַטַּלִּית גָּדוֹל לְפָנָיו בִּשְׁעַת בְּרָכָה. וּלְפֶלֶא עַל מְפָרְשֵׁי הַשֻּׁלְחָן עָרוּךְ שֶׁלֹּא בֵּאֲרוּ כָּל זֶה:

יד [*ז]**אִם פָּשַׁט טַלִּיתוֹ וְכוּ' צָרִיךְ לְבָרֵךְ וְכוּ'.** עַיֵּן בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן לא, דְּהַיְנוּ דְּמוּכָח שָׁם מֵהַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּאִם בִּשְׁעַת הַבְּרָכָה הָיָה דַּעְתּוֹ שֶׁיִּפְשְׁטֶנּוּ וְיַחֲזֹר וְיִלְבָּשֶׁנּוּ, לְכֻלֵּי עָלְמָא אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ. **וְזֶהוּ** לַעֲנִיּוּת דַּעְתִּי הָעֵצָה הַיְעוּצָה שֶׁיּוּכַל לָצֵאת בָּזֶה כָּל הַדֵּעוֹת, שֶׁיְּכַוֵּן בִּשְׁעַת בְּרָכָה שֶׁאִם יִצְטָרֵךְ לְפָשְׁטוֹ שֶׁיַּחֲזֹר וְיִלְבָּשֶׁנּוּ. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה:

[*ח]**וְיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין מְבָרְכִין וְכוּ'.** עַיֵּן בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ דְּאִם לֹא לְבָשׁוֹ מִיָּד, אָז צָרִיךְ לְבָרֵךְ לְכֻלֵּי עָלְמָא בְּכָל גַּוְנֵי. וְעַיֵּן בְּסֵפֶר אַרְצוֹת הַחַיִּים בְּשֵׁם תְּשׁוּבַת קוֹל אֵלִיָּהוּ, דִּלְפִי זֶה, הַיּוֹצֵא מִבֵּית הַמֶּרְחָץ צָרִיךְ בְּרָכָה שֵׁנִית עַל הַטַּלִּית קָטָן, דְּאִיכָּא הֶפְסֵק גָּדוֹל, וְהֵבִיא כֵּן בְּשֵׁם רַבָּנֵי קַשִּׁישֵׁי דִּירוּשָׁלַיִם, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְהָעוֹלָם אֵין נוֹהֲגִין לִזָּהֵר בָּזֶה, וְאֶפְשָׁר שֶׁטַּעְמָם דְּלֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה הֶסַּח הַדַּעַת, שֶׁמֻּכְרָח הוּא לַחֲזֹר וְלִלְבֹּשׁ אֶת בְּגָדָיו. וְלִכְאוֹרָה נִרְאֶה דְּלֹא מְהַנֵּי בָּזֶה אֲפִלּוּ אִם יְכַוֵּן בַּבֹּקֶר בְּעֵת הַבְּרָכָה שֶׁיִּפְשְׁטֶנּוּ וְיַחֲזֹר וְיִלְבָּשֶׁנּוּ, כֵּיוָן דְּמִטַּעַם הֶפְסֵק אָתֵינָן עֲלַהּ, וְאֶפְשָׁר לוֹמַר דִּכְשֶׁמְּכַוֵּן לָזֶה בְּעֵת בְּרָכָה בַּבֹּקֶר לֹא שַׁיָּךְ בָּזֶה הֶפְסֵק בֵּין הַפְּשִׁיטָה וְהַלְּבִישָׁה, דְּהַבְּרָכָה קָאֵי עַל לְבִישָׁה הַשֵּׁנִית, תֵּדַע, דְּמַשְׁמַע מֵהַמָּגֵן אַבְרָהָם דְּעֵצָה זוֹ מְהַנֵּי אֲפִלּוּ לְהַבֵּית יוֹסֵף דִּסְבִירָא לֵהּ דְּתֵכֶף שֶׁפָּשַׁט אָזְדָא לָהּ הַמִּצְוָה, וְלֹא מְהַנֵּי מַה שֶּׁהָיָה דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר וְלִלְבְּשׁוֹ, וְעַל כָּרְחוֹ מִשּׁוּם דְּהַבְּרָכָה קָאֵי עַל לְבִישָׁה הַשֵּׁנִית. וְאֶפְשָׁר לִדְחוֹת דִּסְבִירָא לֵהּ דְּעַל יְדֵי הַכַּוָּנָה שֶׁמְּכַוֵּן לָזֶה בִּשְׁעַת בְּרָכָה מְהַנֵּי אַחַר כָּךְ סְמִיכַת הַפְּשִׁיטָה לְהַלְּבִישָׁה, וְצָרִיךְ עִיּוּן. **וְהִנֵּה** מִדִּבְרֵי הַבַּ"ח בְּסִימָן זֶה מַשְׁמַע דְּמֶרְחָץ לֹא חָשִׁיב הֶפְסֵק לְגַבֵּי טַלִּית קָטָן, וְאוּלַי יֵשׁ לְחַלֵּק בֵּין אִם שָׁהָה הַרְבֵּה אִם לֹא, וְהַבַּ"ח אַיְרֵי דְּלֹא שָׁהָה. וְיוֹתֵר טוֹב שֶׁיְּכַוֵּן בַּבֹּקֶר בְּעֵת הַבְּרָכָה שֶׁלֹּא תִּפְטֹר בִּבְרָכָה זוֹ לְהַטַּלִּית קָטָן רַק עַד שֶׁיִּפְשְׁטֶנּוּ בְּבֵית הַמֶּרְחָץ, וְאָז יוּכַל לְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ לְכֻלֵּי עָלְמָא. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְּשׁוּבָה:

[*ט]**אִם הָיָה דַּעְתּוֹ וְכוּ'.** עַיֵּן בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה מַסְקָנַת הָאַחֲרוֹנִים בָּזֶה, עַל כֵּן סַנְדְּקֵי

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

לָבַשׁ בְּחֶדֶר זֶה וְהַטַּלִּית גָּדוֹל בְּחֶדֶר אַחֵר, דְּשִׁנּוּי מָקוֹם לֹא הָוֵי מֵחֶדֶר לְחֶדֶר, כֵּיוָן דְּהָיָה דַּעְתּוֹ לָזֶה, וּכְדִלְקַמָּן בְּסִימָן רעג סוֹף סָעִיף א. וּמַה שֶּׁכָּתַב בְּשִׂיחָה הוּא אֲפִלּוּ [נא] תֵּבָה אַחַת. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסָעִיף קָטָן כח בְּמַה שֶּׁכָּתַבְנוּ בְּשֵׁם הָאַחֲרוֹנִים לְדִינָא: **יד (לו) צָרִיךְ לְבָרֵךְ.** אֲפִלּוּ נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן, וַאֲפִלּוּ אִם תֵּכֶף נִתְעַטֵּף בּוֹ וְלֹא שִׁנָּה מְקוֹמוֹ כְּלָל בֵּינְתַיִם, דְּהַפְּשִׁיטָה גּוּפָא הֶפְסֵק הוּא בָּזֶה. וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן זֶה סָעִיף קָטָן לא, מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם: **(לז) שֶׁאֵין מְבָרְכִין.** אֲפִלּוּ אִם בְּעֵת הַפְּשִׁיטָה לֹא נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן, [נב] וְכֵן פָּסְקוּ הָאַחֲרוֹנִים. וְטַעַם הַיֵּשׁ אוֹמְרִים הוּא, דְּכֵיוָן דִּבְעֵת הַפְּשִׁיטָה הָיָה דַּעְתּוֹ תֵּכֶף לְלָבְשׁוֹ, וְכֵן עָשָׂה, לֹא הָוֵי הַפְּשִׁיטָה הֶפְסֵק, וַאֲפִלּוּ אִם שִׁנָּה מְקוֹמוֹ בֵּינְתַיִם, כְּגוֹן שֶׁפָּשַׁט אוֹתוֹ לִכָּנֵס לְבֵית הַכִּסֵּא וְכָל כַּיּוֹצֵא בָּזֶה, לֹא הָוֵי הַשִּׁנּוּי מָקוֹם בָּזֶה הֶפְסֵק, כֵּיוָן שֶׁחָזַר וְלָבַשׁ אוֹתוֹ טַלִּית עַצְמוֹ. וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְמַה דְּהִסְכִּימוּ הַפּוֹסְקִים בְּסִימָן כה [בְּסָעִיף יב, וְעַיֵּן שָׁם בַּמִּשְׁנָה בְּרוּרָה] דְּאִם פָּשַׁט תְּפִלִּין אַדַּעְתָּא לִכָּנֵס לְבֵית הַכִּסֵּא הָוֵי הֶפְסֵק עַל יְדֵי זֶה, דְּשָׁאנֵי הָתָם כֵּיוָן דְּבֵית הַכִּסֵּא אָסוּר בִּתְפִלִּין הָוֵי הֶפְסֵק גָּמוּר, מַה שֶּׁאֵין כֵּן בְּטַלִּית דְּמִדִּינָא אֵינוֹ אָסוּר, רַק דְּאֵינוֹ נָכוֹן לַעֲשׂוֹת כֵּן, עַל כֵּן לֹא הָוֵי הֶפְסֵק עַל יְדֵי זֶה. וְדַע, [נג] דְּאִם בְּעֵת הַפְּשִׁיטָה לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ לִלְבֹּשׁ מִיָּד רַק אַחַר אֵיזֶה זְמַן, אַף שֶׁאַחַר כָּךְ חָזַר וְנִתְעַטֵּף בּוֹ מִיָּד, לְכֻלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ וַאֲפִלּוּ אִם נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן, דְּתֵכֶף שֶׁפְּשָׁטוֹ אָזְדָא לָהּ הַמִּצְוָה. וְהוּא הַדִּין לְהֶפֶךְ, אִם בְּעֵת הַפְּשִׁיטָה הָיָה דַּעְתּוֹ לִלְבֹּשׁ מִיָּד, וְאַחַר כָּךְ נִשְׁתַּהָא [נד] אֵיזֶה זְמַן וְהִסִּיחַ דַּעְתּוֹ, גַּם בָּזֶה לְכֻלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ אֲפִלּוּ אִם נִשְׁאַר עָלָיו טַלִּית קָטָן: **(לח) דַּוְקָא כְּשֶׁנִּשְׁאַר.** הָאַחֲרוֹנִים פָּסְקוּ כְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַזֶּה, אַךְ [נה] דְּמַסְקֵי דְּהַיֵּשׁ אוֹמְרִים הַזֶּה לֹא אַיְרֵי רַק כְּשֶׁפָּשַׁט הַטַּלִּית

שַׁעַר הַצִּיּוּן

נא. אֵלִיָּה רַבָּה לְקַמָּן בְּסִימָן רו וְהַתְּבוּאוֹת שׁוֹר בְּיוֹרֶה דֵּעָה בְּסִימָן יט: **יד נב.** הַבַּ"ח וְהָעֹלַת תָּמִיד וְהַטַּ"ז וְהָאֵלִיָּה רַבָּה וּשְׁאָרֵי אַחֲרוֹנִים: **נג.** מָגֵן אַבְרָהָם וְהַגְּרָ"א: **נד.** הַגְּרָ"א, עַיֵּן שָׁם דכתב דדוקא אם מחזיר מיד: **נה.** ב"ח ומג"א והגר"א:

טור אורח חיים הלכות סוכה סימן תרלט

מברכין על הסוכה בכל פעם ופעם שנכנס בה ואפילו הנכנס בסוכת חבירו לבקרו צ"ל בכל פעם ופעם שאע"פ שבירך עליה ביום הראשון חוזרין ומברכין עליה כך כתבו הגאונים שצריך לברך בכל פעם ופעם ור"ת פי' כיון שעיקר קביעות שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכילה מברך על האכילה ופוטר כל הדברים ד) אפילו השינה שהיא חמורה מהאכילה שהרי אוכלין עראי חוצה לה ואין ישנין עראי חוצה לה אפ"ה כיון שהאכילה עיקר פוטרת השאר:

בית יוסף אורח חיים סימן תרלט

ח מברכין על הסוכה בכל פעם ופעם שנכנס בה. בפרק לולב וערבה (מה:) איפליגו אמוראי דרב יהודה אמר שמואל סוכה יום אחד כלומר אינו מברך עליה אלא יום אחד וכיון דלא מפסקי לילות מימים כולהו שבעה כחד יומא דמו ורבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן סוכה שבעה כלומר צריך לברך עליה בכל יום ויום ואסיקנא כרבי יוחנן דכולהו אמוראי קיימי כוותיה וכתבו התוספות (ד״ה אחד) דכל אימת דנכנס לה כדי שיאכל וישתה ויישן ואפילו עשרים פעמים ביום מברך על כל אחת ואחת מידי דהוי אתפילין דמברך עליהן כל זמן שמניחן (סוכה מו.) וכן כתבו הרי״ף (כב.) והרא״ש (פ״ד סי׳ ג) ז״ל וכן כתב הרמב״ם בפרק ו׳ (הי״ב) **וכתב הרב המגיד ראיתי כתוב דדוקא כשיצא יציאה גמורה לעשות ענייניו ושלא לחזור לאלתר אבל אם לא יצא אלא לדבר עם חבירו או להביא דבר לסוכה לשעתו לא הויא יציאה לחייבו בברכה כשיחזור ודבר נכון הוא:**

ומ״ש שאפילו הנכנס לסוכת חבירו לבקרו צריך לברך בכל פעם. כן כתב הרא״ש שם בשם רבינו האי וזה לשונו הנכנס בסוכת חבירו לבקרו מנהג ידוע הוא שמברך בין סעד בין לא סעד:

ומ״ש בשם רבינו תם דכיון שעיקר הקביעות שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכילה מברך על האכילה ופוטר כל הדברים וכו׳. כן כתבו שם הרא״ש והמרדכי (סי׳ תשסה) בשמו וכתב המרדכי (שם) וכן עמא דבר וגם הרב המגיד (שם) כתב שכן נהגו העולם שאין מברכין אלא על הסעודה כדעת רבינו תם וכן פשט המנהג:

לבושי שרד אורח חיים סימן תרלט על מג״א ס״ק י״ז

(שם) ההליכה הוי הפסק וכו׳. מדלא סיים אבל הכא לא היה דעתו בשעת הברכה על סוכת חבירו, משמע דאפילו הוי בדעתו אפילו הכי יברך בסוכת חבירו, דהליכה הוי הפסק. מיהו לשיטתו אזיל דפסק כך סוף סימן ח׳ [ס״ק יז], אבל הט״ז שם [ס״ק יא] חולק ופסק דהליכה אינו הפסק. ולדידיה אם היה בדעתו בשעת נטילה וברכה לילך לסוכת חבירו, אין צריך לברך שם. וכן ראיתי נוהגין, וספק ברכה להקל:

ח פ **(כ)** [כט] **נהגו שאין מברכין על הסוכה אלא יז בשעת** (יח) **אכילה:** [הגה] והכי נהוג:

יז בשעת אכילה. וכתב בהגהות סמ"ק [סימן לג אות עד] והמברכין ואין אוכלים שם רק יושבים שעה אחת, טועים הם, כי בעינן תשבו כעין תדורו, וקרוב לומר דהוי ברכה לבטלה, עכ"ל. עיין מה שכתבתי סעיף ב' [ס"ק ה]. ומשמע ברא"ש [סוכה פ"ד סימן ג] וטור סוף סימן תרמ"ג (י) דאפילו נכנס לישב בה קודם האכילה אינו מברך. ומיהו טוב שיאכל מעט בבוקר ויברך, כדי שיפטור הכל. אבל בלא אכילה לא יברך, כמו שכתבתי לעיל, דלא כשל"ה [מסכת סוכה ד"ה נראה לי]. גם מה שכתב [השל"ה] שם שאם מברך בבוקר פטור מלברך עד בוקר שני, צ"ע, כיון שישן בסוכה למה תחשב הלילה הפסק. וראיה ברורה מדאיתא [מנחות] פרק התכלת [מג, א] דלמאן דאמר לילה זמן ציצית (כא) אם ישן בטליתו אין צריך לברך בבוקר, ומכל שכן (כב) לפי ה) מה שכתב (בשו"ע) [בב"ח] נז] סוף סימן ח' [עמוד מג דבור ראשון] דאפילו לדידן אין צריך לברך, כל שכן כאן. ואם רצה לומר שבבוקר אחר יציאת בית הכנסת צריך לברך, דבית הכנסת חשיב הפסק, א"כ גם בלילה חשיב הפסק הליכה לבית הכנסת, וכן נראה לי עיקר דהליכה לבית הכנסת הוי הפסק, כמו שכתוב סימן ח' [סעיף יג], וכן כתב הרמב"ם [סוכה ו, יב], ומגיד משנה [כתב שם] נח] ודוקא כשיצא יציאה גמורה לעשות עניניו שלא לחזור לאלתר, אבל לא יצא אלא לדבר עם חבירו או להביא דבר לסוכה לשעתו, כשיחזור אין צריך לברך, עכ"ל. והוא הדין כשיוצא לעשות צרכיו ואפילו בירך ברכת המזון, כשאוכל שנית אין צריך לברך שנית לישב בסוכה, כיון שלא הסיח דעתו ממנה (לבוש סעיף ב ושל"ה שם). וב"ח בסוף סימן תרמ"ג כתב דמשמע במהרי"ל נט] ובשאר אחרונים דכשחוזר ואוכל, חוזר ומברך, והיינו טעמו דכל אדם דעתו מן הסתם שלא תהא הברכה פוטרתו אלא עד שעה שיחזור ויאכל, כי אז יחזור ויברך, ודו"ק, עכ"ל. ודבריו תמוהין, דאטו מי שיש לו ציצית בבגדו (כג) ויכוון שלא יפטרנו בברכתו [אלא] ס] עד חצות, ו) וכי יחזור ויברך בחצות, ז) הא ודאי ליתא. וגם לא ראיתי באחרונים שום משמעות. לכן אין לברך, דיש לחוש לברכה לבטלה. וכן משמע תוספות ברכות דף י"א ע"ב [ד"ה שכבר]. ומי שהולך באמצע סעודתו לסוכת חבירו צ"ע אם יחזור ויברך, דלכאורה משמע בסימן ח' סעיף י"ב בהג"ה דצריך לברך. ואף לפי מה שכתבתי שם [ס"ק טז] דאין צריך לברך, היינו לפי שהיה דעתו בשעת ברכה על הטלית האחר, ולא הפסיק בנתיים, אבל הכא (כד) ההליכה הוי הפסק, כמו שכתוב שם [סעיף יג]. ולכן נראה לי דצריך לברך לישב בסוכה שנית. עיין מה שכתבתי סימן מ"ז סעיף י"ב [ס"ק יב]. וכן כתב בספר סא] בשם ברכת אברהם [ח"ד סימן קיד]. **אם** שכח לברך לישב בסוכה עד שאכל, נראה לי דיברך אח"כ על מה שרוצה לאכול. ואפילו אכל כבר נראה לי דיכול לברך, (כה) שגם הישיבה מן המצוה. ועיין מה שכתבתי בסימן תרנ"א סעיף ה' [ס"ק יא] וסימן תל"ב סעיף א' [ס"ק ב]. ט) מה שאין מברכין על מצה כל ז', היינו משום שאין מצוה באכילתו, אלא שאין

(כ) נהגו שאין מברכין כו'. דמן ההלכה קיימא לן כרבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן [סוכה מה, ב] סוכה כל ז' צריך ברכה. וכתבו רי"ף [שם כב, א] והרא"ש [שם פ"ד סימן ג] והטור [עמוד תקלו] דיש לברך על כל פעם שנכנס בה, וכן כתבו התוספות פרק לולב וערבה [שם ד"ה אחד] דכל אימת שנכנס לה שיאכל וישתה ויישן ואפילו י' פעמים ביום, מברך על כל אחת ואחת, מידי דהוי אתפילין כל זמן שמניחן, והיינו טעמא דסוכה דאי מתרמי ליה סעודה לא אפשר ליה למיכל חוץ לסוכה אע"פ שכבר אכל בו ביום בסוכה, עכ"ל. וכתב ב"י [שם ד"ה מברכין] בשם המגיד [סוכה ו, יב] ראיתי כתוב דדוקא כשיצא יציאה גמורה לעשות עניניו ושלא לחזור לאלתר, אבל אם לא יצא אלא לדבר עם חבירו או להביא דבר לסוכה לשעתו, לא הויא יציאה לחייבו עוד בברכה כשיחזור, ודבר נכון הוא, עכ"ל. וסיים הטור [עמוד תקלז], ור"ת [הובא ברא"ש שם ובתוספות דלקמן] פירש כיון שעיקר קביעות שאדם עושה בתוך הסוכה היא האכילה, מברך על האכילה ופוטר כל הדברים אפילו השינה כו'. וקבעו רבותינו כר"ת. ובתוספות פרק קמא דברכות דף י"א [ע"ב ד"ה שכבר] כתבו התוספות וז"ל, ואם תאמר מאי שנא מסוכה שצריך לברך על כל סעודה וסעודה לישב בסוכה ובברכת התורה סגי בפעם אחת. וי"ל דשאני תורה שאינו מייאש דעתו ממנה, דכל שעה מחויב אדם ללמוד, דכתיב [יהושע א, ח] והגית בו יומם ולילה, והוה כמו יושב כל היום בלא הפסק, אבל אכילת סוכה יש שעה קבוע, עכ"ל. משמע מזה דאפילו היה בדעתו היום לאכול ב' פעמים בסוכה צריך לברך שנית, דאם לא כן מה מקשים התוספות, דהא בתורה ודאי דעתו ללמוד אח"כ, אלא פשוט דבסוכה צריך בכל ענין לברך שנית, ובזה הוכרחו לחלק ביניהם. וקשה לי מאי שנא מחנותו של בשם דאיתא בסימן רי"ז [סעיף א] דנכנס ויוצא מברך ברכת הריח על כל פעם ופעם. וכתב הטור שם [עמוד שסה] בשם הר"מ [מרוטנבורג, ברכות מהר"ם סימן כ] דוקא כשלא היה דעתו לחזור, אבל אם היה דעתו לחזור לא יברך דהא לא אסח דעתיה. ושם לא קפדינן אם יוצא לשעה או לא, אלא אפילו לזמן מרובה כל שדעתו לחזור באותו יום, וכאן אנו צריכים שלא יצא אלא לדבר עם חבירו. וכן לר"ת שפסק דבאכילה תליא מילתא, ואפילו היה בדעתו לחזור ולאכול אח"כ הוא חייב לברך שנית, מאי שנא מברכת הריח, למה לא נימא כי היכי דמהני ברכת הריח למה שיריח כל היום אפילו אם יצא בנתיים שהות הרבה, הכי נמי מהני בסוכה. ונראה לתרץ דדוקא בסוכה שיש בה זמן קבוע, דהיינו בשעת אכילה, ואח"כ הרשות בידו לצאת, בזה אמרינן דכל שהוא הרבה לעיקר הדין בין יציאה לכניסה, ולר"ת אפילו לא הלך מן הסוכה אלא תכף שבירך ברכת המזון גמר סעודה הראשונה, וצריך לברך שנית על הסעודה השניה, אפילו אם היה דעתו תחלה עליה, דזה הוה כמו אם היה לילה בנתיים דפשיטא דלא מהני דעתו היום על מה שיאכל למחר, דלמחר הוה ענין אחר, הוא הדין בו ביום אחר גמר אכילה הראשונה, מה שאין כן ברכת הריח דאין שייך שם גמר מעשה וסילוק מעשה הראשון, ואם לא היה יוצא מהחנות כל היום וכל הלילה עד למחר אין צריך לחזור ולברך, על כן מהני אם דעתו לחזור בו ביום, כן נראה לענ"ד. **וכתב** בלבוש [סעיף ב] על אותן שקובעין עצמן לשתות אחר ברכת המזון ואחר השתיה זמן מה נמשך שחוזרין ואוכלין סעודה שניה בלי הפסק ומברכין שנית לישב בסוכה, ונראה לי שטעות גמור הוא בידם, שהרי לא הסיחו דעתם מישיבת סוכה שכבר בירכו עליה בסעודה הראשונה, ומה שנהגו לקבוע ברכת לישב בסוכה על האכילה היינו משום שמסיחין דעתם מן האכילה יוצאין מן הסוכה כמה פעמים וחוזרין לתוכה, אבל הכא שישבו בתוכה כל היום למה יברכו עליה פעם אחרת, עכ"ל. ואני אומר שהוא על נכון, ומאוד אני תמה על בעל הלבוש שהורה מסברא שלו ולא ביקש לעיין על מקור הדין כלל. חדא, דהא כתב הרא"ש בפרק לולב וערבה [סימן ג] וז"ל, ולישב בסוכה היינו להתעכב בסוכה. ומטעם זה חולק על הרמב"ם [סוכה ו, יב] שכתב דיש לקדש מעומד כו'. וא"כ אין לנו נפקותא במה שנתעכבו שם או יצאו וחזרו, דהא עיקר החיוב מצד קביעות האכילה, וכיון שנגמר קביעות הראשון חייב לחזור ולברך על קביעות השני, כיון שאם היה רוצה לצאת חוץ לסוכה לאכילה אסור לו וחל עליו ישיבת סוכה גם באותו פעם, חייב לברך על החיוב הב', וברכה הראשונה כבר כלתה בברכת המזון, דמאי שנא מברכת המוציא שחייב שנית ולא מהני ברכה הראשונה שקודם הסעודה הראשונה. ובלבוש [שם] כתב לחלק בזה, דשאני התם שהסיחו דעתם מן האכילה, אבל לישב בסוכה למה יברך והא לא הסיח דעתו ממנה. ואין זה כלום, דאף אם תמצא לומר דשתיה בעי סוכה, מכל מקום טפילה היא לגבי אכילה, כמו שכתב הרא"ש בפרק לולב וערבה [שם] וז"ל, ור"ת אומר לפי שעיקר קבע שאדם עושה בסוכה הוא האכילה, אבל שאר טיול ושינה שעושים בסוכה טפלים הם לגבי אכילה והיא פוטרתם, עכ"ל. והנה קל וחומר, דמה טיול ושינה שהם מפורשים לחיוב סוכה בגמרא [שם כו, א; כח, ב], אפילו הכי חשבינן להו לטפל גבי אכילה, קל וחומר שתיה שהיא לא נזכרה בגמרא. אדרבה מפורש בפוסקים שזכרנו לעיל דלא בעי סוכה, ואע"פ שאנו מחמירין ומצריכים בהם סוכה, מכל מקום פשיטא שהם טפלים לגבי האכילה, מה שאין כן אכילה בסעודה

באר הגולה

פ. מרדכי שם [רמז תשסה] והרב המגיד בפרק ו' [מסוכה הלכה יב] כדעת רבינו תם שהביא הטור [עמוד תקלז; רא"ש שם פ"ד סימן ג] וכר' יוחנן שם בגמרא דף מ"ה [ע"ב] דכולהו אמוראי קיימי כוותיה:

חכמת שלמה

(סעיף ח) נהגו שאין מברכין על הסוכה אלא בשעת אכילה. נ"ב, מה שנחלקו הט"ז [ס"ק כ] והמג"א [ס"ק יז] באם היה יושב בסוכה וחזר לאכול אם חייב לברך או לא, וגם אם חייב לברך על השינה, עיין בחידושי על או"ח משנת תקפ"ט בהלכות ראש השנה סימן תקל"ב מה שכתבתי בזה, ע"ש ודו"ק. ועיין במג"א (סי') [ס"ק] י"ז בד"ה מה שאין מברכין על מצה כל שבעה שאין מצוה באכילתו אלא שאין אוכל חמץ, מה שאין כן בסוכה וכו', ועיין מה שכתבתי בכוונתו וביאורו בחיבורי לתורה דרוש לחג הסוכות שנת תק"ל, ע"ש ודו"ק היטב:

הגהות והערות

נז] תוקן ע"פ לבושי שרד. וכן הוא בפרי מגדים ומחצית השקל ועיין רע"א כת"י:

נח] תוקן ע"פ מחצית השקל. ועיין תוספת שבת ויד אפרים:

נט] כוונתו למהרי"ל הלכות סוכות ריש עמוד שעד, שכתב דבשבת שרוצה לאכול ג' סעודות, יגמור סעודת הבוקר ויקום וילך וימתין מעט ויסעוד סעודה שלישית. וכתב האליה רבה ס"ק יח שהב"ח פירש דברי מהרי"ל שהלך ממקום שאכל אך לא יצא מהסוכה, ע"ש:

ס] תוקן ממהדורת פראג תקמ"ה, וכ"ה נזירות שמשון וליקוטי חבר בן חיים, וכעין זה הגיהו מקור חיים, לבושי שרד ויד אפרים כת"י:

סא] כ"ה בדפ"ר, אך הושמט שָם שֵם הספר. וכנראה כוונת המ"א לספר עולת שבת ס"ק א שהביא כן בשם הברכת אברהם. וכן הובא בשיירי כנסת הגדולה הגב"י אות ז:

סב] תוקן ממהדורת למברג תרי"ט, וכן הגיה טהרת השלחן:

סג] כן תוקן ברוב הדפוסים ממהדורת למברג תרי"ט. ובמהדורת ווילנא תרי"ט תיקנו "לברך כעת המוציא":

סד] ועיין ברמב"ם שבועות יב, ט, ובשו"ת פאר הדור סימן קה. אך עיין שם בסימן כו, וצ"ע:

סה] תוקן ע"פ טהרת השלחן:

סו] במהדורות אמ"ד ת"פ ודיהרנפארט תל"ג סדר הס"ק משובש, ומה שנדפס שם בס"ק יט נמצא לפנינו בס"ק כ:

אוצר החכמה 34170

אוצר החכמה 34170

הגה [טז] (מג) וְיֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ (טור). מִי שֶׁהוּא יָשֵׁן בַּסֻּכָּה וְיָרְדוּ גְּשָׁמִים אֵין צָרִיךְ לְשַׁעֵר בִּכְדֵי שֶׁיִּתְקַלְקֵל הַתַּבְשִׁיל, דִּבְגְשָׁמִים מוּעָטִים הָוֵי צַעַר לִישַׁן שָׁם וְיוּכַל לָצֵאת (מהרי״ו). (מד) [*יא] וְכָל הַפָּטוּר מִן הַסֻּכָּה וְאֵינוֹ יוֹצֵא מִשָּׁם אֵינוֹ מְקַבֵּל עָלָיו שָׂכָר וְאֵינוֹ אֶלָּא [יז] (מה) [*יב] הֶדְיוֹטוֹת (הגהות מימוני פרק ו). וּכְשֶׁיּוֹצֵא מִן הַסֻּכָּה מִכֹּחַ גְּשָׁמִים אַל יִבְעַט וְיֵצֵא, אֶלָּא יֵצֵא כְּנִכְנָע, כְּעֶבֶד שֶׁמּוֹזֵג כּוֹס לְרַבּוֹ וְשָׁפְכוֹ עַל פָּנָיו. (מהרי״ל): **ח.** (מו) [פ]**נָהֲגוּ שֶׁאֵין מְבָרְכִים עַל הַסֻּכָּה** (מז) **אֶלָּא בִּשְׁעַת** [יח] (ז) (מח) **אֲכִילָה** (וְהָכִי נָהוּג):

בְּאֵר הַגּוֹלָה

פ מָרְדְּכַי שָׁם וְהָרַב הַמַּגִּיד בְּפֶרֶק ו וּכְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם שֶׁהֵבִיא הַטּוּר וּכְרַבִּי יוֹחָנָן שָׁם בַּגְּמָרָא מַה דִּכְלְּהוּ אָמוֹרָאֵי קַיְמֵי כְּוָתֵהּ.

בְּאֵר הֵיטֵב

טז. וְיֵעוֹר. פֵּרוּשׁ, מֵעַצְמוֹ וְאֵין צָרִיךְ לַהֲקִיצוֹ: **יז. הֶדְיוֹטוֹת.** קַל וָחֹמֶר בָּזֶה לְמִי שֶׁרוֹצֶה לְהַחְמִיר כְּשֶׁיּוֹרְדִים גְּשָׁמִים וְלֵילֵךְ לַסֻּכָּה וּלְבָרֵךְ הַמּוֹצִיא וְלֵישֵׁב בַּסֻּכָּה וְאַחַר כָּךְ לֶאֱכֹל בַּבַּיִת וְהָוֵה בְּרָכָה לְבַטָּלָה, ט״ז: **יח. אֲכִילָה.** וְכָתַב הַלְּבוּשׁ עַל אוֹתָן שֶׁקּוֹבְעִין עַצְמָן לִשְׁתּוֹת אַחַר בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְאַחַר הַשְּׁתִיָּה זְמַן מַה נִמְשָׁךְ שֶׁחוֹזְרִין וְאוֹכְלִין סְעוּדָה שְׁנִיָּה בְּלִי הֶפְסֵק וּמְבָרְכִין שֵׁנִית לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה, נִרְאֶה לִי שֶׁטָּעוּת גָּמוּר הוּא בְּיָדָם שֶׁהֲרֵי לֹא הִסִּיחוּ דַּעְתָּם מִישִׁיבַת סֻכָּה שֶׁכְּבָר בֵּרְכוּ עָלֶיהָ בַּסְּעוּדָה הָרִאשׁוֹנָה, וּמַה שֶּׁנָּהֲגוּ לִקְבֹּעַ בִּרְכַּת לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה עַל הָאֲכִילָה, הַיְנוּ, מִשּׁוּם שֶׁמַּסִּיחִין דַּעְתָּם מִן הָאֲכִילָה וְיוֹצְאִין מִן הַסֻּכָּה כַּמָּה פְּעָמִים וְחוֹזְרִין לְתוֹכָהּ, אֲבָל הָכָא שֶׁיָּשְׁבוּ בְּתוֹכָהּ כָּל הַיּוֹם לָמָּה יְבָרְכוּ עָלֶיהָ

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

(ז) **אֲכִילָה.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב. וְכָתַב בִּשְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק א סִימָן לב בִּמְסֻפָּק אִם בֵּרַךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה אֵינוֹ חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ כַּמְבֹאָר בְּסִימָן רטו דִּבְרָכוֹת סָפֵק דְּרַבָּנָן לְהָקֵל, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה דְּאַף לְפִי מַה שֶּׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם בְּמִי שֶׁשָּׁכַח לְבָרֵךְ דַּאֲפִלּוּ אָכַל כְּבָר יְבָרֵךְ שֶׁהַיְשִׁיבָה מִן הַמִּצְוָה, הַיְנוּ, בְּבָרוּר לוֹ שֶׁלֹּא בֵּרַךְ, אֲבָל בִּמְסֻפָּק, אִם כֵּן אִם בֶּאֱמֶת בֵּרַךְ גַּם עַל הַיְשִׁיבָה, אֵין לוֹ לְבָרֵךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר בֵּרַךְ, וְשַׁפִּיר כָּתַב דַּהֲוֵי לֵהּ סְפֵק בְּרָכוֹת. וְאִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל עוֹד צָרִיךְ עִיּוּן אִם מֻתָּר לַעֲשׂוֹת הֶפְסֵק כְּגוֹן שֶׁיֵּצֵא לְעִנְיָנָיו עַל דַּעַת שֶׁלֹּא לַחֲזֹר לְאַלְתַּר כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְשׁוּב

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(מג) **וְיֵעוֹר מִשְּׁנָתוֹ.** פֵּרוּשׁ, [פ]מֵעַצְמוֹ וְאֵין צָרִיךְ לַהֲקִיצוֹ, [פא]גַּם אֵין מְחֻיָּב לִמְסֹר שְׁנָתוֹ לַאֲחֵרִים שֶׁיְּקִיצוּהוּ כְּשֶׁיֵּאוֹר הַיּוֹם: (מד) **וְכָל הַפָּטוּר וְכוּ'.** כְּגוֹן בְּמִצְטַעֵר. וּפְרָטֵי דִּינֵי מִצְטַעֵר יְבֹאַר לְקַמָּן בְּסִימָן תרמ, עַיֵּן שָׁם: (מה) **הֶדְיוֹטוֹת.** קַל וָחֹמֶר בָּזֶה לְמִי שֶׁרוֹצֶה לְהַחְמִיר כְּשֶׁיּוֹרְדִים גְּשָׁמִים וְלֵילֵךְ לַסֻּכָּה וּלְבָרֵךְ שָׁם הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה וְאַחַר כָּךְ לֶאֱכֹל בַּבַּיִת, וַהֲוֵי בְּרָכָה לְבַטָּלָה אֲפִלּוּ יֹאכַל שָׁם בַּסֻּכָּה אֲכִילַת קֶבַע [אַחֲרוֹנִים]. וְעַיֵּן בְּבֵאוּר הֲלָכָה (אות יב): **ח** (מו) **נָהֲגוּ וְכוּ'.** רוֹצֶה לוֹמַר, אַף דְּמִדִּינָא דִּגְמָרָא לְדַעַת פּוֹסְקִים רִאשׁוֹנִים כְּשֶׁבֵּרַךְ בַּסֻּכָּה וְיָצָא לַעֲשׂוֹת עִנְיָנוֹ וְלֹא לַחֲזֹר תֵּכֶף, בְּעִנְיָן שֶׁהָיָה יְצִיאָה גְּמוּרָה, וְאִם כֵּן הֲרֵי הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִן הַמִּצְוָה וּכְשֶׁיַּחֲזֹר אַחַר כָּךְ צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית וַאֲפִלּוּ מֵאָה פְּעָמִים בַּיּוֹם, וְאֵימַת שֶׁנִּכְנָס אַף עַל פִּי שֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל שָׁם מְבָרֵךְ, שֶׁהֲרֵי גַּם הַיְשִׁיבָה וְהָעֲמִידָה שָׁם הִיא מִצְוָה, דַּהֲוֵי כְּעֵין תָּדוּרוּ, [וְדַוְקָא שֶׁיָּצָא יְצִיאָה גְּמוּרָה וּכְמוֹ שֶׁכָּתַבְנוּ אֲבָל אִם יָצָא לַעֲשׂוֹת צְרָכָיו אוֹ לְהָבִיא דָּבָר לַסֻּכָּה [פב]אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֶׁהֲרֵי לֹא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ], מִכָּל מָקוֹם מִנְהַג כָּל הָעוֹלָם כְּדַעַת הַפּוֹסְקִים שֶׁאֵינָם מְבָרְכִים אֶלָּא בִּשְׁעַת אֲכִילָה, וַאֲפִלּוּ אִם יוֹשְׁבִים בַּסֻּכָּה קֹדֶם אֲכִילָה שָׁעָה אֵינָם מְבָרְכִים, דִּסְבִירָא לְהוּ דִּבְרָכָה שֶׁמְּבָרְכִים אַחַר כָּךְ עַל הָאֲכִילָה הִיא פּוֹטֶרֶת הַכֹּל שֶׁהִיא הָעִקָּר, וְהִיא פּוֹטֶרֶת הַשֵּׁנָה וְהַטִּיּוּל וְהַלִּמּוּד, שֶׁכֻּלָּם טְפֵלִים לָהּ. [פג]וְכָתְבוּ הָאַחֲרוֹנִים דְּנָכוֹן הַדָּבָר לָצֵאת גַּם דַּעַת הַפּוֹסְקִים הָרִאשׁוֹנִים וְלֹא לֵישֵׁב כָּךְ בְּלִי בְּרָכָה, וְעַל כֵּן תֵּכֶף בְּבוֹאוֹ מִבֵּית הַכְּנֶסֶת יְבָרֵךְ עַל דָּבָר שֶׁהוּא מֵחֲמֵשֶׁת מִינִים וְיֹאכַל מִמֶּנּוּ [פד]מְעַט יוֹתֵר מִכְּבֵיצָה וִיבָרֵךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה, וְלֹא יְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ בִּשְׁעַת אֲכִילָה: (מז) **אֶלָּא בִּשְׁעַת וְכוּ'.** וְאִם בֵּרַךְ פַּעַם אַחַת בִּשְׁעַת אֲכִילָה וְלֹא יָצָא מִסֻּכָּתוֹ לַעֲשׂוֹת עֲסָקָיו, וְאַף אִם יָצָא מִסֻּכָּתוֹ רַק שֶׁהָיָה דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר מִיָּד, [פה]אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה [פו]אֲפִלּוּ אִם אוֹכֵל סְעוּדָה שְׁנִיָּה כֵּיוָן שֶׁמִּצְוָה אַחַת הִיא, וְלָכֵן מִי שֶׁיּוֹשֵׁב כָּל הַיּוֹם בַּסֻּכָּה [פז]וְיָשֵׁן בַּלַּיְלָה בַּסֻּכָּה וּמִתְפַּלֵּל שָׁם וְאֵינוֹ יוֹצֵא לְשׁוּם עֵסֶק רַק אַדַּעְתָּא לַחֲזֹר מִיָּד, [פח]אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ רַק בִּשְׁעַת אֲכִילָה רִאשׁוֹנָה וְאַחַר כָּךְ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ. [פט]וְיֵשׁ אוֹמְרִים, דְּכֵיוָן שֶׁיָּצָא בֵּנְתַיִם אֲפִלּוּ עַל דַּעַת לַחֲזֹר מִיָּד צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּשְׁעַת אֲכִילָה שְׁנִיָּה. [צ]וְאִם יָצָא לַעֲשׂוֹת עֲסָקָיו [צא]אוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל, לְכֻלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּשְׁעַת אֲכִילָה שְׁנִיָּה: (מח) **אֲכִילָה.** וְהַמִּתְעַנֶּה בְּסֻכּוֹת אוֹ שֶׁאֵין דַּעְתּוֹ לֶאֱכֹל פַּת בְּאוֹתוֹ יוֹם, אָז לְכֻלֵּי עָלְמָא כָּל אֵימַת שֶׁיָּצָא יְצִיאָה

בֵּאוּר הֲלָכָה

ז [*יא] **וְכָל הַפָּטוּר מִן הַסֻּכָּה וְכוּ'.** זֶה הַכְּלָל הוּא דַּוְקָא בְּמָקוֹם שֶׁיֵּשׁ בּוֹ צַד אִסּוּר, כְּמוֹ בְּמִצְטַעֵר דַּהֲוֵי חִלּוּל יוֹם טוֹב, וַאֲפִלּוּ בְּחֹל הַמּוֹעֵד חַיָּב לִכְבוֹדוֹ, אֲבָל אִם אֵינוֹ מִצְטַעֵר רַשַּׁאי לְהַחְמִיר, כְּמוֹ רַבָּן גַּמְלִיאֵל שֶׁהֶחְמִיר עַל עַצְמוֹ בִּדְלִי שֶׁל מַיִם וְאָמַר הַעֲלוּם לַסֻּכָּה [פ״ת בְּשֵׁם עוֹלַת שְׁמוּאֵל סִימָן צח]:

[*יב] **הֶדְיוֹטוֹת.** עַיֵּן בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה. וְכָתַב בְּסֵפֶר בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב, נִרְאֶה לִי דְּמַה דְּאָמְרִינַן שֶׁאֵינוֹ אֶלָּא מַעֲשֵׂה הֶדְיוֹטוֹת וְאֵינוֹ מְקַבֵּל שָׂכָר, זֶה דַּוְקָא כְּשֶׁפָּטוּר בְּעֵת הַיְשִׁיבָה כְּגוֹן שֶׁמִּצְטַעֵר וְכַדּוֹמֶה, וּבִפְרָט בִּגְשָׁמִים כֵּיוָן שֶׁהֵם כִּשְׁפִיכַת כּוֹס עַל פָּנָיו, שֶׁרַבּוֹ הֶרְאָה לוֹ שֶׁאֵינוֹ רוֹצֶה בַּעֲבוֹדָתוֹ, וְהוּא רוֹצֶה לָכֹף רַבּוֹ לְעָבְדוֹ, שֶׁאֵין זֶה דֶּרֶךְ אֶרֶץ, אֲבָל מִי שֶׁפָּטוּר מִשּׁוּם טִרְחָה לַחֲזֹר לַסֻּכָּה, כְּגוֹן בְּפָסְקוּ גְּשָׁמִים בַּלַּיְלָה אוֹ בְּאֶמְצַע סְעוּדָתוֹ אוֹ בְּהוֹלֵךְ לְסֻכַּת חֲבֵרוֹ, לָזֶה יֵשׁ קִבּוּל שָׂכָר עָלָיו, דְּלֹא גָּרַע מִשּׁוֹתֶה מַיִם בַּסֻּכָּה דְּאָמְרִינַן הֲרֵי זֶה מְשֻׁבָּח אַף שֶׁפָּטוּר מִן הַדִּין, וְכַנַּ״ל, וְכָל שֶׁכֵּן זֶה שֶׁבִּשְׁעַת יְשִׁיבָה מְקַיֵּם מִצְוַת סֻכָּה כָּרָאוּי רַק שֶׁלְּכַתְּחִלָּה לֹא הָיָה מְחֻיָּב לֵילֵךְ לְשָׁם, וְלָכֵן גַּם הַגָּהַת מַיְמוֹנִי לֹא כָּתַב רַק כָּל הַפָּטוּר מִן הַסֻּכָּה וְאֵינוֹ יוֹצֵא, דְּמַשְׁמַע שֶׁבְּעֵת יְשִׁיבָתוֹ פָּטוּר, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ. וְעַיֵּן לְקַמָּן בְּסִימָן תרמ סָעִיף ד בְּהַגָּ״ה מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם בְּשֵׁם הַחַיֵּי אָדָם לְעִנְיַן הוֹלֵךְ לְסֻכַּת חֲבֵרוֹ:

שַׁעַר הַצִּיּוּן

פ. ט״ז וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים: **פא.** אַחֲרוֹנִים: **ח פב.** פּוֹסְקִים: **פג.** מָגֵן אַבְרָהָם וְחַיֵּי אָדָם וּבִכּוּרֵי יַעֲקֹב: **פד.** שֶׁהוּא שִׁעוּר חִיּוּב לַסֻּכָּה וְכַנַּ״ל בְּסָעִיף ב, וְכֵן כָּתַב בְּדֶרֶךְ הַחַיִּים, וּדְלֹא כְּחַיֵּי אָדָם דְּכָתַב שִׁעוּר כַּזַּיִת: **פה.** מָגֵן אַבְרָהָם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים: **פו.** הִנֵּה עִקַּר הַדִּין דְּעַל אֲכִילָה שְׁנִיָּה אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ כְּשֶׁלֹּא יָצָא מִסֻּכָּתוֹ בֵּינְתַיִם, מְבֹאָר כֵּן בַּלְּבוּשׁ וּשְׁלָ״ה וְהִסְכִּים עִמָּהֶם הַמָּגֵן אַבְרָהָם, וְאַף דְּדַעַת הַט״ז וְחֶמֶד מֹשֶׁה לְהַסְכִּים לְהַבַ״ח דְּעַל אֲכִילָה שְׁנִיָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ בְּכָל גַּוְנֵי, הִנֵּה רֹב אַחֲרוֹנִים וְכִמְעַט כֻּלָּם הִסְכִּימוּ לְדִינָא דְּאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ [וְהֵם הֲלָכָה בְּרוּרָה וְהַנְּהַר שָׁלוֹם וְהָאֵלִיָּה רַבָּה וְהַרַ״י עֶמְדִּין וְחַיֵּי אָדָם וְדֶרֶךְ הַחַיִּים וְהַגְּרַ״ז], אָכֵן אִם יָצָא בֵּינְתַיִם וְהַיְצִיאָה הָיָה עַל דַּעַת לַחֲזֹר מִיָּד, בָּזֶה יֵשׁ דֵּעוֹת בֵּין אַחֲרוֹנִים, דְּדַעַת הַדֶּרֶךְ הַחַיִּים וְהַגְּרַ״ז וְכֵן מַשְׁמַע מִנְּהַר שָׁלוֹם שֶׁאֵין לְבָרֵךְ, וְדַעַת הַרַ״י עֶמְדִּין וְכֵן הִסְכִּים לָזֶה הַבִּכּוּרֵי יַעֲקֹב [וּמְפֹרָשׁ כֵּן דַּעַת הָאֵלִיָּה רַבָּה], דְּאַף דִּבְעָלְמָא לְהַפּוֹסְקִים דְּכָל אֵימַת שֶׁנִּכְנָס לַסֻּכָּה מְבָרֵךְ, מִכָּל מָקוֹם אִם לֹא יָצָא יְצִיאָה גְּמוּרָה שֶׁלֹּא לַחֲזֹר מִיָּד בְּוַדַּאי אֵין לְבָרֵךְ שֵׁנִית כְּשֶׁנִּכְנָס, הָכָא כְּשֶׁיִּרְצֶה לֶאֱכֹל אֲכִילָה שְׁנִיָּה יְבָרֵךְ שֵׁנִית לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה כֵּיוָן שֶׁעַל כָּל פָּנִים יָצָא בֵּינְתַיִם, וּסְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל, אִם לֹא שֶׁיֵּשׁ עוֹד לְצָרֵף לָזֶה צְדָדִים אֲחֵרִים: **פז.** מָגֵן אַבְרָהָם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים: **פח.** אֲפִלּוּ אִם הָיָה כֵּן כָּל שִׁבְעַת הַיָּמִים: **פט.** הוּא דַּעַת הַרַ״י עֶמְדִּין וְהַבִּכּוּרֵי יַעֲקֹב הַנַּ״ל: **צ.** מָגֵן אַבְרָהָם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים: **צא.** מָגֵן אַבְרָהָם. וּמַשְׁמַע דַּאֲפִלּוּ הָלַךְ בְּאֶמְצַע שֻׁלְחָנוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אוֹ מַעֲרִיב וּבְאֹפֶן זֶה הָיָה בְּוַדַּאי דַּעְתּוֹ לַחֲזֹר תֵּכֶף לְסֻכָּתוֹ מִכָּל מָקוֹם כְּשֶׁיָּשׁוּב לִגְמֹר סְעוּדָתוֹ צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה [בִּכּוּרֵי יַעֲקֹב]. וְהִנֵּה יָדוּעַ דְּטַעַם הַמָּגֵן אַבְרָהָם מִשּׁוּם דַּהֲלִיכָה הָוֵי הֶפְסֵק, אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁבֵּאַרְנוּ לְקַמֵּהּ דְּדַעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דַּהֲלִיכָה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, יֵשׁ לְעַיֵּן אִם יִצְטָרֵךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְעַיֵּן לְעֵיל בְּסִימָן קעח בְּמִשְׁנָה בְּרוּרָה סָעִיף קָטָן מז. וְהִנֵּה אִם הֲלִיכָה לְבֵית הַכְּנֶסֶת לֹא הָיָה בְּאֶמְצַע סְעוּדָה רַק בֵּין אֲכִילָה לַאֲכִילָה, אַף דְּגַם בָּזֶה יֵשׁ לְעַיֵּן לִכְאוֹרָה אִם נִסְבֹּר דַּהֲלִיכָה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, מִכָּל מָקוֹם יֵשׁ לְצָרֵף לָזֶה דַּעַת הַט״ז וּבִפְרָט דַּעַת הַרַ״י עֶמְדִּין וְהַבִּכּוּרֵי יַעֲקֹב דִּסְבִירָא לְהוּ דְּלַאֲכִילָה שְׁנִיָּה הוּא עִנְיָן אַחֵר וְצָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית, אֲבָל בְּאֶמְצַע אֲכִילָה אִם נִסְבֹּר דַּהֲלִיכָה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, לִכְאוֹרָה חֲדָא אֲכִילָה הִיא, וְכֵן מוּכָח דַּעַת הַבֵּית מֵאִיר, דְּהֵיכִי דְּנִכְנַס בְּאֶמְצַע סְעוּדָתוֹ לְהִתְפַּלֵּל מִנְחָה אוֹ מַעֲרִיב, כָּל שֶׁלֹּא הִסִּיחַ דַּעְתּוֹ מִלֶּאֱכֹל אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית כְּשֶׁיָּשׁוּב:

משנה ברורה <מהדורת אור החיים> - ו / כהן, ישראל מאיר בן אריה זאב (עמוד 216) 34170 הודפס מאוצר החכמה

תרמ מִי הֵם הַפְּטוּרִים מִישִׁיבַת סֻכָּה. וּבוֹ י' סְעִיפִים:

א מִשְׁנָה סֻכָּה כח.
ב רַמְבַּ"ם בְּרֵישׁ פֶּרֶק ו וְנִלְמָד מִדִּין הַשּׁוֹפָר וְצִיַּנְתִּיו בְּסִימָן תקפט.

א. [א](א) [א]**נָשִׁים וַעֲבָדִים וּקְטַנִּים פְּטוּרִים מִן הַסֻּכָּה, [ב]טֻמְטוּם (ב) וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס (ג) חַיָּבִים מִסָּפֵק, וְכֵן מִי שֶׁחֶצְיוֹ עֶבֶד וְחֶצְיוֹ בֶּן חוֹרִין חַיָּב:**

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

אִם יֹאכַל אַחַר כָּךְ שַׁפִּיר יָכוֹל לְבָרֵךְ, וְאֵין לוֹמַר דְּזֶה הֲוֵי בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, זֶה אֵינוֹ, דְּכָל שֶׁעוֹשֶׂה כֵּן מִשּׁוּם שֶׁרוֹצֶה לָצֵאת יְדֵי סָפֵק אֵין זֶה בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, וְעוֹד, דַּהֲרֵי אֵין יָדוּעַ לוֹ, דְּשֶׁמָּא הִיא בְּרָכָה צְרִיכָה וְעַיֵּן לְעֵיל סִימָן רטו, אַךְ יֵשׁ לוֹמַר דְּאִם יַעֲשֶׂה כֵּן יִצְטָרֵךְ לְבָרֵךְ עַל כָּל פָּנִים גַּם כֵּן עַל מַה שֶּׁיֹּאכַל וְזֶה שֶׁיְּבָרֵךְ הַמּוֹצִיא הוּא בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, וְגַם דְּשֵׁם אִיתָא דִּלְכַתְּחִלָּה אָסוּר שֶׁמָּא יִשְׁכַּח. וּלְדַעַת הָאֶבֶן עוֹזֵר דִּבְפַת אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ עַל הֶפְסֵק זֶה, אִם כֵּן יֵשׁ לוֹמַר כֵּיוָן שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא דִּכְחַד סְעוּדָה חֲשִׁיבֵי, גַּם לְעִנְיַן סֻכָּה אֵין לוֹ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, וְגַם אִם יְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְיַחֲזֹר וְיִטֹּל יָדָיו וִיבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמּוֹצִיא וּבִרְכַּת הַסֻּכָּה, כְּמוֹ שֶׁכָּתוּב בְּסִימָן רטו סָעִיף קָטָן ו בְּשֵׁם הַתּוֹסְפוֹת וְכֵן כָּתַב בְּסִימָן רצא, דְּיֵשׁ אוֹמְרִים שֶׁאֵין לְחַלֵּק סְעוּדַת שַׁבָּת בְּשַׁחֲרִית לִשְׁנַיִם כְּדֵי לָצֵאת הַשָּׁלֹשׁ סְעוּדוֹת דַּהֲוֵי גּוֹרֵם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, וְעַיֵּן בְּאֵלִיָּה רַבָּה שָׁם שֶׁהֵבִיא מִלְּשׁוֹן תְּשׁוּבַת רַבֵּנוּ יוֹסֵף בְּכוֹר שׁוֹר כָּתַב יָד שֶׁכָּתַב שֶׁהוּא בְּרָכָה לְבַטָּלָה, שֶׁלֹּא גָּמְרוּ סְעוּדָתָם וּמְבָרְכִים, עַיֵּן שָׁם, וְאַף דְּלָא קַיְמָא לָן הָכִי מִכָּל מָקוֹם בְּמָקוֹם שֶׁאֵין צֹרֶךְ כָּל כָּךְ אֵין לַעֲשׂוֹת כֵּן, וְלָכֵן נִרְאֶה לִי שֶׁאִם אֶפְשָׁר לוֹ שֶׁלֹּא לֶאֱכֹל אַחַר כָּךְ פַּת רַק פֵּרוֹת אוֹ מִינֵי תַּרְגִּימָא מוּטָב, וְאִם עֲדַיִן לֹא אָכַל פַּת כָּל צָרְכּוֹ וְצָרִיךְ לֶאֱכֹל פַּת, שַׁפִּיר דָּמֵי שֶׁיְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן וְיֵצֵא מִן הַסֻּכָּה מְעַט לְצָרְכּוֹ וְכַדּוֹמֶה וְשׁוּב יִטֹּל יָדָיו וִיבָרֵךְ הַמּוֹצִיא וְלֵישֵׁב בַּסֻּכָּה, (וְאַף שֶׁלְּדַעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם לֹא מְהַנֵּי הֶפְסֵק מְעַט שֶׁדַּעְתּוֹ לַחֲזֹר, מִכָּל מָקוֹם בָּזֶה שֶׁעוֹשֶׂה מַעֲשֶׂה וּמְבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן מְהַנֵּי, וְכֵן כָּתַב בְּסֵפֶר אֵלִיָּה רַבָּה שֶׁנִּרְאֶה לִי לְהַכְרִיעַ כֵּן כֵּיוָן דִּלְדַעַת הַבַּ"ח וְהַטַּ"ז אַף שֶׁלֹּא יָצָא כְּלָל כֵּיוָן שֶׁהִיא אֲכִילָה אַחֶרֶת חוֹזֵר וּמְבָרֵךְ, עַיֵּן שָׁם בְּאוֹר זָרוּעַ סָעִיף קָטָן יח), וְאֵין חוֹשְׁשִׁין מִשּׁוּם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, דִּכְמוֹ שֶׁמַּתִּירִים לְחַלֵּק סְעוּדָתוֹ לִשְׁנַיִם מִשּׁוּם סְעוּדָה שְׁלִישִׁית כְּמוֹ שֶׁכָּתַב הַמָּגֵן אַבְרָהָם סִימָן רטו כְּמוֹ כֵן כָּאן יֵשׁ לְהַתִּיר מֵחֲמַת שִׂמְחַת יוֹם טוֹב, וְאֵין לוֹמַר שֶׁבֶּאֱמֶת יֹאכַל בְּלֹא בְּרָכָה מִשּׁוּם סָפֵק, דְּהָא בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה חֲמוּרָה מֵאֲכִילָה בְּלֹא בְּרָכָה דִּלְדַעַת הָרַמְבַּ"ם הִיא דְּאוֹרַיְתָא, דְּוַדַּאי אֵין כָּאן בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה, דְּהָא צְרִיכָה הִיא עַתָּה אֶלָּא שֶׁעַל יְדֵי שֶׁמְּבָרֵךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן הוּא גּוֹרֵם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה דְּגַם זֶה אָסוּר כִּדְמוּכָח בְּיוֹמָא גַּבֵּי וְנֵיתֵי סֵפֶר תּוֹרָה אַחֲרִינֵי וְנִקְרֵי וּכְמוֹ שֶׁכָּתַב הָרֹא"שׁ בְּהִלְכוֹת תְּפִלִּין וּבְפֶרֶק כִּסּוּי הַדָּם, מִכָּל מָקוֹם כֵּיוָן דְּהַשְׁתָּא מִיהוּ בְּעַל כָּרְחָךְ צָרִיךְ לַעֲשׂוֹת כֵּן לְהִנָּצֵל מִסָּפֵק אֵינוֹ גּוֹרֵם בְּרָכָה שֶׁאֵינָהּ צְרִיכָה דִּצְרִיכָה הִיא לִדְבָרִים. וְעַיֵּן בְּבִרְכֵּי יוֹסֵף סִימָן מו וּבִתְשׁוּבַת סִימָן יט עַיֵּן שָׁם:

בַּאֵר הֵיטֵב

פַּעַם אַחֶרֶת, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְהִסְכִּים עִמּוֹ הַמָּגֵן אַבְרָהָם, עַיֵּן שָׁם. אֲבָל הַטַּ"ז חוֹלֵק וְהֶאֱרִיךְ בִּרְאָיוֹת דְּאֵין נַפְקוּתָא בַּמֶּה שֶׁהִתְעַכְּבוּ שָׁם אוֹ יָצְאוּ וְחָזְרוּ, דְּהָא עִקַּר הַחִיּוּב מִצַּד קְבִיעוּת הָאֲכִילָה, וְכֵיוָן שֶׁנִּגְמַר קְבִיעוּת הָרִאשׁוֹן חַיָּב לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ עַל קְבִיעוּת הָאֲכִילָה הַשְּׁנִיָּה, וּמְסַיֵּם שָׁם, כֵּן נִרְאֶה לִי פָּשׁוּט וְרַבִּים נוֹהֲגִים כֵּן וְהַדִּין עִמָּהֶם, וְכֵן כָּתַב מוֹרִי חָמִי זַ"ל בִּפְשִׁיטוּת, עַיֵּן שָׁם. עוֹד רָאִיתִי לְהַזְכִּיר דָּבָר פָּשׁוּט, שֶׁכָּל מַה שֶּׁשּׁוֹתִין קֹדֶם הָאֲכִילָה כְּגוֹן יַיִן שָׂרָף בִּקְבִיעוּת אֵין צָרִיךְ בִּרְכַּת סֻכָּה, כִּי הָאֲכִילָה שֶׁיְּבָרֵךְ עָלֶיהָ אַחַר כָּךְ פּוֹטֵר אֲפִלּוּ מַה שֶּׁלְּפָנָיו, וְהָרְאָיָה, שֶׁאַף הַיְשִׁיבָה וְהַטִּיּוּל שֶׁלִּפְנֵי הָאֲכִילָה נִפְטְרוּ מִכֹּחַ הָאֲכִילָה שֶׁאַחֲרֶיהָ קַל וָחֹמֶר בִּשְׁתִיָּה, וְהָרוֹצֶה לְבָרֵךְ עָלֶיהָ בִּשְׁתִיָּה יֵשׁ לוֹ לָחוּשׁ לִבְרָכָה לְבַטָּלָה, טַ"ז. וְעַיֵּן סָעִיף קָטָן ה מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם. וּמָגֵן אַבְרָהָם כָּתַב, וּמִיהוּ טוֹב שֶׁיֹּאכַל מְעַט בַּבֹּקֶר וִיבָרֵךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה כְּדֵי שֶׁיִּפָּטֵר הַיְשִׁיבָה וְהַטִּיּוּל עַד אֲכִילָה אַחֶרֶת, אֲבָל בְּלֹא אֲכִילָה לֹא יְבָרֵךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה, דְּלֹא כִּשְׁלָ"ה, עַיֵּן שָׁם. וְנִרְאֶה לִי דְּמִי שֶׁבְּדַעְתּוֹ שֶׁאֵין אוֹכֵל פַּת כָּל הַיּוֹם וְכָל שֶׁכֵּן מִי שֶׁמִּתְעַנֶּה תַּעֲנִית חֲלוֹם בְּסֻכּוֹת, חַיָּב לְבָרֵךְ עַל הַסֻּכָּה בְּכָל פַּעַם שֶׁיִּכָּנֵס בָּהּ בְּאוֹתוֹ יוֹם לְטִיּוּל, כֵּיוָן שֶׁאוֹתוֹ יוֹם אֵין בּוֹ אֲכִילַת פַּת הֲדַרִינָן לְדִין הַתַּלְמוּד דִּמְבָרֵךְ בְּכָל פַּעַם שֶׁנִּכְנָס לֵישֵׁב בָּהּ, טַ"ז. וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּאֶמְצַע סְעוּדָתוֹ לְסֻכַּת חֲבֵרוֹ צָרִיךְ לְבָרֵךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה שֵׁנִית, דְּהַהֲלִיכָה הֲוֵי הֶפְסֵק. אִם שָׁכַח לְבָרֵךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה עַד שֶׁאָכַל, נִרְאֶה לִי דִּיבָרֵךְ אַחַר כָּךְ עַל מַה שֶּׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל, וַאֲפִלּוּ אָכַל כְּבָר נִרְאֶה לִי דְּיָכוֹל לְבָרֵךְ, שֶׁגַּם הַיְשִׁיבָה מִן הַמִּצְוָה, מָגֵן אַבְרָהָם, עַיֵּן שָׁם:

א. נָשִׁים וְכוּ'. וַאֲחֵרִים לֹא יְבָרְכוּ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה לְנָשִׁים אֶלָּא אִם כֵּן מְבָרֵךְ לְעַצְמוֹ, כְּמוֹ שֶׁכָּתַב סִימָן תקפט סָעִיף ו:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

גְּמוּרָה חַיָּב לְבָרֵךְ, דְּדַוְקָא כְּשֶׁאוֹכֵל פַּת סְבִירָא לְהוּ לְהַנְהוּ פּוֹסְקִים שֶׁמְּבָרֵךְ עַל עִקַּר חִיּוּב הַסֻּכָּה וּפוֹטֵר כָּל הַדְּבָרִים הַטְּפֵלִים, אֲבָל כְּשֶׁאֵינוֹ אוֹכֵל לֹא שַׁיָּךְ זֶה [טַ"ז וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים]. וְכָתַב הַחַיֵּי אָדָם, דְּהוּא הַדִּין כְּשֶׁיָּצָא יְצִיאָה גְּמוּרָה לְאַחַר אֲכִילָה וְחוֹזֵר וְנִכְנָס וְלֹא יֹאכַל עַד הָעֶרֶב, וְקֹדֶם הָאֲכִילָה [צב]יִצְטָרֵךְ עוֹד הַפַּעַם לָצֵאת לְבֵית הַכְּנֶסֶת, דְּבָזֶה גַּם כֵּן לְכֻלֵּי עָלְמָא צָרִיךְ לְבָרֵךְ. וּמִי שֶׁהוֹלֵךְ בְּאֶמְצַע סְעוּדָתוֹ לְסֻכַּת חֲבֵרוֹ, דַּעַת הַמָּגֵן אַבְרָהָם, שֶׁאֲפִלּוּ אִם הָיָה בְּדַעְתּוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכָה שֶׁיֵּלֵךְ בְּאֶמְצַע הַסְּעוּדָה לְשָׁם וְלָשׁוּב אַחַר כָּךְ מִיָּד, [צג]אֲפִלּוּ הָכִי צָרִיךְ לְבָרֵךְ שָׁם לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה, דַּהֲלִיכָה הָוֵי הֶפְסֵק, וְעַל כֵּן אִם רוֹצֶה לֶאֱכֹל בְּסֻכָּה זוֹ דָּבָר שֶׁאָסוּר לֶאֱכֹל חוּץ לַסֻּכָּה צָרִיךְ לְבָרֵךְ שָׁם לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה, אָמְנָם הוּא לְשִׁיטָתוֹ אָזֵל בְּסִימָן ח, אֲבָל לְפִי מַה שֶּׁכָּתַבְנוּ שָׁם דְּדַעַת כַּמָּה אַחֲרוֹנִים דַּהֲלִיכָה לֹא הָוֵי הֶפְסֵק, [צד]אִם הָיָה בְּדַעְתּוֹ אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, וּסְפֵק בְּרָכוֹת לְהָקֵל [לְבוּשֵׁי שְׂרָד]. וְאִם שָׁכַח לְבָרֵךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה עַד שֶׁהִתְחִיל לֶאֱכֹל, [צה]יְבָרֵךְ אַחַר כָּךְ עַל מַה שֶּׁרוֹצֶה לֶאֱכֹל, וַאֲפִלּוּ אָכַל כְּבָר וּבֵרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יָכוֹל לְבָרֵךְ, שֶׁגַּם הַיְשִׁיבָה הִיא מִן הַמִּצְוָה, דְּמֵאֲכִילָה וְאֵילָךְ כָּל זְמַן שֶׁיּוֹשֵׁב הָוֵי הַכֹּל קְבִיעוּת אֶחָד, [צו]וּמִכָּל מָקוֹם כָּל שֶׁעֲדַיִן לֹא בֵּרַךְ בִּרְכַּת הַמָּזוֹן יְבָרֵךְ וְיֹאכַל מְעַט. וּמִי שֶׁקִּדֵּשׁ בְּלֵיל סֻכָּה וְהִתְחִיל לֶאֱכֹל וְאַחַר כָּךְ רָאָה שֶׁהַלֶּעטִי"ן[1] לֹא הָיוּ נִפְתָּחִין עֲדַיִן, נִרְאֶה לִי שֶׁיֹּאכַל שׁוּב כַּזַּיִת וִיבָרֵךְ לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה, אֲבָל קִדּוּשׁ פְּשִׁיטָא שֶׁאֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית, וַאֲפִלּוּ זְמַן לֹא יְבָרֵךְ עוֹד הַפַּעַם (כֵּיוָן דִּלְדִין הַתַּלְמוּד מְהַנֵּי הַזְּמַן שֶׁבִּשְׁעַת עֲשִׂיַּת הַסֻּכָּה לְמִצְוַת סֻכָּה, כָּל שֶׁכֵּן שֶׁמְּהַנֵּי בָּזֶה מַה שֶּׁבֵּרַךְ כְּשֶׁהָיוּ הַלֶּעטִי"ן סְתוּמִים) [בְּכוֹרֵי יַעֲקֹב, עַיֵּן שָׁם]:

תרמ א (א) נָשִׁים וַעֲבָדִים וְכוּ'. מִשּׁוּם דַּהֲוֵי לֵהּ מִצְוַת עֲשֵׂה שֶׁהַזְּמַן גְּרָמָא וְנָשִׁים פְּטוּרוֹת, וְעֶבֶד דִּינוֹ כְּאִשָּׁה. וּלְעִנְיַן [א]בְּרָכָה כְּשֶׁרוֹצִין לֵישֵׁב בַּסֻּכָּה, עַיֵּן לְעֵיל סִימָן יז דְּנוֹהֲגִין הַנָּשִׁים לְבָרֵךְ, [ב]אָכֵן אֲחֵרִים לֹא יְבָרְכוּ לָהֶן אֲפִלּוּ אֵין יוֹדְעִין בְּעַצְמָן, אִם לֹא כְּשֶׁמְּבָרְכִין לְעַצְמָן: **(ב) וְאַנְדְּרוֹגִינוֹס.** שֶׁיֵּשׁ לוֹ סִימָנֵי זַכְרוּת וְנַקְבוּת: **(ג) חַיָּבִים מִסָּפֵק.** וּמִכָּל מָקוֹם לֹא יְבָרְכוּ, דִּבְרָכָה דְּרַבָּנָן וּסְפֵקָא לְקֻלָּא

שַׁעַר הַצִּיּוּן

צב. דְּאִי לָאו הָכִי, לְדַעַת רַבֵּנוּ תָּם דִּסְבִירָא לֵהּ דַּאֲכִילָה שֶׁהִיא עִקַּר קְבִיעוּת, פּוֹטֶרֶת כָּל הַטְּפֵלִים לָהּ, דְּהַיְנוּ, יְשִׁיבָה וְשֵׁנָה וְטִיּוּל, בֵּין שֶׁלִּפְנֵי הָאֲכִילָה וּבֵין שֶׁלְּאַחַר הָאֲכִילָה עַד הָאֲכִילָה הַשְּׁנִיָּה [פּוֹסְקִים]: **צג.** הִנֵּה אָנֹכִי הֶעְתַּקְתִּי דַּעַת הַגְּרַ"ז דְּדַוְקָא אִם אוֹכֵל שָׁם, וְעַל כָּרְחָךְ דִּסְבִירָא לֵהּ דְּמַה שֶּׁהוּבָא בְּבֵית יוֹסֵף בֵּין שֶׁאוֹכֵל שָׁם אוֹ לֹא, הַיְנוּ, רַק לְדַעַת הַסּוֹבְרִים דְּעַל הַכְּנִיסָה לְבַד גַּם כֵּן מְחֻיָּב לְבָרֵךְ, אֲבָל לְפִי מִנְהָגֵנוּ אֵינוֹ כֵּן. וּלְדַעַת הַחַיֵּי אָדָם שֶׁהֶעְתִּיק דִּבְכָל גַּוְנֵי חַיָּב לְבָרֵךְ שָׁם אֲפִלּוּ אִם לֹא יֹאכַל, נִרְאֶה דְּטַעְמוֹ דְּהַמִּנְהָג שֶׁנָּהֲגוּ הוּא רַק בְּבֵיתוֹ שֶׁדֶּרֶךְ לִקְבֹּעַ שָׁם סְעוּדָה, אֲבָל בְּבֵית אֲחֵרִים שֶׁאֵין דֶּרֶךְ לִקְבֹּעַ שָׁם סְעוּדָה, לְכֻלֵּי עָלְמָא כָּל שֶׁנִּכְנָס שָׁם חַיָּב לְבָרֵךְ. וּמִכָּל מָקוֹם נִרְאֶה דַּאֲפִלּוּ לְדִידֵהּ הוּא רַק כְּשֶׁנִּכְנָס לְשָׁם וְרוֹצֶה לֵישֵׁב שָׁם, אֲבָל כְּשֶׁנִּכְנָס לְשָׁם לִגְבּוֹת חוֹבוֹ וְכַדּוֹמֶה, שְׁאָר עֵסֶק וְאֵין נָפְקָא מִנַּהּ אֶצְלוֹ בֵּין אִם הוּא סֻכָּה אוֹ בַּיִת אוֹ חוּץ, בָּזֶה לְכֻלֵּי עָלְמָא אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ דְּלֹא עֲדִיף מִמִּתְעַסֵּק בְּעָלְמָא, וְרַק בַּחֲלָבִים וַעֲרָיוֹת אָמְרִינָן דְּמִתְעַסֵּק חַיָּב שֶׁכֵּן נֶהֱנֶה, כֵּן שָׁמַעְתִּי בְּשֵׁם גָּדוֹל אֶחָד, וְנָכוֹן: **צד.** וְעַיֵּן בְּסֵפֶר בֵּית מֵאִיר דְּכָתַב גַּם כֵּן, דְּמַה שְׁנָא סֻכָּה זוֹ אוֹ אַחֶרֶת, כָּל שֶׁלֹּא הֵסִיחַ דַּעְתּוֹ מִלֶּאֱכֹל אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ שֵׁנִית, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה לְהָא דְּסִימָן ח, דְּהָתָם כָּל טַלִּית מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמָהּ הִיא, אֲבָל הָכָא אַטּוּ אֲכִילַת הַסֻּכָּה שְׁנִיָּה מִצְוָה בִּפְנֵי עַצְמוֹ הִיא, וְאֵינוֹ דּוֹמֶה אֶלָּא לְבִרְכַּת הַמּוֹצִיא דְּסִימָן קעח דִּמְבֹאָר שָׁם בְּבֵית יוֹסֵף דַּאֲפִלּוּ הָלַךְ לְבֵית הַכְּנֶסֶת לֹא הֲוֵי הֶפְסֵק, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וּמַשְׁמַע דִּלְדִידֵהּ אֲפִלּוּ לֹא הָיָה דַּעְתּוֹ בִּשְׁעַת בְּרָכָה לְכַתְּחִלָּה לָזֶה גַּם כֵּן אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, מִיהוּ כֵּיוָן דְּאִיכָּא דֵּעוֹת גַּם כֵּן, אֵין כְּדַאי לָצֵאת בְּאֶמְצַע סְעוּדָה: **צה.** מָגֵן אַבְרָהָם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים: **צו.** לְבוּשֵׁי שְׂרָד:

תרמ א א. אֵלִיָּה רַבָּה וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים: **ב.** מָגֵן אַבְרָהָם וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים:

תרגום: 1. מְכַסֶּה גַּג עַל הַסּוּכָּה לְסוֹכֵךְ בְּעֵת הַגְּשָׁמִים.

שולחן ערוך אורח חיים הלכות ראש השנה סימן תקפט

סעיף ו

{ג} אף על פי שנשים פטורות, יכולות לתקוע; (וכן אחר שיצא כבר, יכול לתקוע להוציאן, אבל אין מברכות ולא יברכו להן.

הגה: ו׳) והמנהג שהנשים מברכות על מצות עשה שהזמן גרמא על כן גם כאן תברכנה לעצמן, {ד} אבל אחרים לא יברכו להן אם ד כבר יצאו ואין תוקעין רק לנשים, אבל אם תוקעין לאיש המחוייב, מברכין לו אף על פי שכבר יצאו, כמו שנתבאר סימן תקפ״ה סעיף ב׳ הגהה א׳ (ד״ע).

מגן אברהם סימן תקפט

ד (פמ״ג) (מחה״ש) כבר יצאו כו׳. לכן יתקע להם קוד׳ שישמע התקיעות בבה״כ (לבוש) אבל במ״צ כתב בשם מהרי״ל שלא יתקע בג׳ ראשונות משום דמיפקד דינא כמ״ש סי׳ תקצ״א, לכן יתקע להם אחר תקיעת בה״כ עכ״ל לא יוכל לברך להם לכן נ״ל דאם יש לו שופר אחר יתקע בשעת תקיע׳ בה״כ דאז אפי׳ הוא תוך ג׳ ראשונו׳ אין לחוש כמ״ש שם ואם לאו יכוין בלבו שלא לצאת בתקיעת בה״כ ואז יוכל לברך להם עססי׳ ו׳ **אך בזה יש לדקדק אם הליכה מביתו לבה״כ חשיב הפסק ויצטרך לברך שנית על התקיעות ששומע בבה״כ על סדר הברכות כמ״ש סי׳ ח׳ סי״ג ומ״מ נ״ל דא״צ לברך כמ״ש סי׳ תקצ״ב ס״ג ול״ד לציצית שב׳ מצות הן משא״כ הכא דכולה חדא מצוה כמ״ש הרי״ף סוף ר״ה ע״ש**, מי שבא לבה״כ לצאת י״ח עם הצבור אע״פי שבשעה ששמע לא כוון לבו אלא סתמא יצא אבל הבא לבה״כ בסתמא לא יצא (רדב״ז ח״א ק״ס):

מחצית השקל אורח חיים סימן תקפט

כמו שכתוב סימן ח׳. לענין ציצית, דההליכה לבית הכנסת הוי הפסק:

כמו שכתוב סימן תקצ״ב. דאפילו שח בין תקיעות דמיושב לתקיעות שעל סדר הברכות, אפילו בדברים שאין בהם צורך תפלה ותקיעה, אפילו הכי לא הוי הפסק:

ולא דמי לציצית שב׳ מצות הן כו׳. וכתב בספר חמד משה [ס״ק ב] וז״ל, צריך עיון מאי שנא מהא דכתב מ״א סימן תרל״ט ס״ק (י״ג) [יז] לענין סוכה דההליכה לבית הכנסת הוי הפסק, והלא גם בסוכה מצוה אחת היא, עכ״ל. ולא ידעתי מאי קשיא ליה, דמאי הפרש יש בין ציצית לסוכה, דהא גם בציצית מה שכתב שתי מצות הן, הכוונה דאין ללבישה שניה שייכות ללבישה ראשונה, וא״כ אחר לבישה ראשונה נגמרה המצוה. מה שאין כן כאן בתקיעות דכל התקיעות ואפילו דמעומד יש להן שייכות לתקיעות מיושב, כי לפי תקנת חכמים צריך לתקוע בין דמיושב ובין דמעומד, וא״כ לא נגמרה המצוה עד ששמע כל התקיעות. וא״כ סוכה דומה ממש לציצית, דכשהלך לחוץ לסוכה כבר נגמרה מצות ישיבת סוכה הראשונה. דע, דמה שכתב בשו״ע סעיף ז׳ המודר כו׳ מותר כו׳ משום דמצות לאו ליהנות ניתנו מכל מקום אם אמר לו כו׳ אסור, דזהו מיקרי הנאה שעושה שליחותו. ואם אמר קונם תקיעתו כו׳ אסור, משום דנדרים חלין על דבר מצוה:

ומיני בשמים מברך על כל אחד ברכה הראויה לו: הגה א) (יב) [כז] ואם לה] בירך טז על כולם מיני בשמים (טז) יצא [כח] ואם צריך להקדים של עץ לשל עשבי בשמים עיין לעיל סימן רי"א ב*):

יא ב [כט] **הביאו לפניו הדם ושמן יז** (יז) **להריח בהם** [ל] **אם ברכותיהם שוות יח מברך על** (יח) **ההדם ופוטר את השמן** ג [לא] **ואם יט אינם שוות מברך על ההדם תחלה:**

יב ד **מברכין על המוגמר** (פירוש בשמים שמשימים על הגחלים להריח בם) **משיעלה קיטור עשנו** [לב] **קודם שיגיע לו הריח אבל כ לא יברך קודם שיעלה קיטור העשן:**

יג ה **(יג)** [לג] **המוגמר אם הוא של עץ מברך בורא עצי בשמים ואם של עשב בורא** (יט) **עשבי בשמים ואם של שאר מינים בורא מיני בשמים:**

יד **המריח (יד) באתרוג של מצוה** מא] ו **מברך עליו** ז (כ) [לד] **ויש אומרים כא שאינו מברך לכך נכון כב שלא** (כא) **להריח בו:** הגה ג) [לה] יש אומרים דהמריח בפת חם יש לו לברך שנתן ריח טוב בפת ד) ויש אומרים דאין לברך עליו לכך אין להריח בו:

סימן ריז

דיני ברכת הבשמים והמוגמר. ובו ח' סעיפים:

א א **הנכנס א לחנותו של בשם שיש בו מיני בשמים** [א] **מברך** (א) **בורא מיני בשמים ישב שם כל היום אינו מברך אלא אחת (א) נכנס ויוצא נכנס ויוצא**

טז על כולם. כתב הב"ח [קנג,א ד"ה וירצה] דאם בירך על של עץ עשבי בשמים לא יצא דעשבי אינו כולל של עץ ע"כ. וכן כתב הלבוש [סעיף י] וצ"ע דא"כ למה כתב ב"י [שם ד"ה כתב הרוקח] בשם הרוקח דצריך להקדים של עץ לשל עשבים דהא שניהן שוין זה [לזה] לו] דאין זה כוללת יותר מזה. ומיהו יש לומר דעכ"פ שם עשב כולל לכל הגדל באדמה, ועצי אינו כולל אלא הגדל באילן וכן כתב הרא"ש [ברכות פ"ו סימן כה] גבי פירות. ובאמת לא מלאתי ברוקח כלל מזה ואפשר שהרב ב"י היה לו דפוס לז] אחרת. ולכן נראה לי דאזלינן בתר החביב כמו שכתבתי בסימן רי"א סעיף ג [ס"ק ד] וגם הב"ח עצמו כתב שם [סוף ד"ה כתב המרדכי] כן: **יז להריח בהם.** דאלו להעביר הזוהמא אין מברכין עליו וכמו שכתוב סימן רי"ז סוף סעיף ב' ע"ש: **יח מברך על ההדם.** ונוטלו בימינו עיין סימן ר"ו סעיף ד': **יט אינם שוות.** צ"ע דלהרא"ש [שם פ"ו סימן כה] אין שום קדימה באין ברכותיהן שוות כמו שכתבתי ריש סימן רי"א [ס"ק ב], ועוד קשה דהכא איירי בשמן אפרסמון כמו שכתב הטור וברכתו מיוחדת לאפרסמון בלבד כמו שכתוב סעיף ד', ואם כן הוה ליה לאקדומי דהוה ליה ברכה פרטית כמו שכתוב סימן רי"א סעיף ג'. וצריך לומר דהדס חשיב טפי וצ"ע. מיהו ברא"ש [שם סימן לט] לא כתב אפרסמון, ואפשר דמיירי בשמן שבשמו בעשבי בשמים ועל ההדס מברך עצי בשמים עיין מה שכתבתי ריש סימן זה, וסימן רי"ז סעיף ב' [ס"ק ה]: **כ לא יברך וכו'.** דבעינן סמוך לעשייתן כמו שכתוב סימן כ"ה סעיף ח' [ס"ק יב]: **כא שאינו מברך.** דלאו לריחא עבידא אלא למצוה. מלאתי כתוב בשם רש"ל דוקא בשעת נטילתו לשם מצוה אבל קודם לכן ואח"כ מברך: **כב שלא להריח.** ואם מריח בו כתב הב"ח [קנב,ב ד"ה ופירשו] דמברך עליו דאיתא במדרש [ויקרא רבה פרשה ל אות יב] מה אתרוג יש בו טעם וריח א"כ עביד לריח עכ"ל. ואין זה אלא דרך דרש לכן יש ליזהר אספק ברכות ולא לברך עליו, וכן בפת חם:

ריז א לחנותו של בשם. עשוי להריח שיריחו ויבואו לקנות

שתלוי בבחירה שלו, אם ירצה יאכל תחלה מזה, יברך עליו בפרט. והא דכתב הטור ובירך מיני בשמים פטר הכל. לאו למימרא דוקא דיעבד, שהרי סיים אחר כך לשון לכתחלה בכל מה שהביא בדין זה. וכן ברמב"ם [שם ט, ד] ורב עמרם כולם איירי לשון לכתחלה שהרי לא זכרו שום דבר מאם בירך תחלה בורא מיני בשמים, אלא פשוט דגם הטור ברישא איירי לכתחלה. וכן כתב בית יוסף [שם ד"ה וירצה] וכדמשמע כאן מדברי רמ"א על זה. ועל זה הביא הטור גם דעת הרמב"ם [שם] שכתב באין שם מיני בשמים מברך על כל אחד. משמע בית שם מיני בשמים מברך דרך כלל כן. אבל רב עמרם סבירא ליה דגם כאן הוה כמו בפירות לענין אכילה שזכרנו, ולא מחלק בין ריח לאכילה, דאע"ג דהריח נכנס ממילא מכל מקום אינו חייב לברך עד שיתכוין להריח בו בפני עצמו, על כן יברך תחלה על מה שרוצה להריח תחלה ואח"כ על השני והשלישי, ואם רוצה להריח תחלה על בורא מיני בשמים ולא יתכוין בפירוש להיות יוצא על כולם, צריך עדיין לברך ג"כ בפרט על האחרים. וגם באכילה לענין שהכל ודאי הדין כן הוא דאין יוצא באמירת שהכל על דבר שברכתו שהכל מלברך על לח] פרי האדמה כיון שלא נתכוין בפירוש גם עליו. ומו"ח ז"ל [ב"ח שם ד"ה ומ"ש וכן] פירש בדרך אחר וכתב עליו ושרי ליה מאריה ואני אומר גברא דמריה סייעיה ופירושו אמת. אך מה שהקשה [ב"י שם ד"ה ואיני] מאי שנא מפירות לאכילה כו' ופסק כאן [שו"ע] כרב עמרם, כבר נתיישב היטב בדברינו בס"ד: **(יב) ואם בירך על כולם.** פירוש שנתכוין על כולם יצא. כמו שכתבתי בשם הטור דאפילו לכתחלה, אך שעכשיו שפסק [שו"ע] כרב עמרם, כתב רמ"א על זה דבדיעבד אפילו רב עמרם מודה. בברכת בורא עשבי בשמים. שמעתי מהמדקדקים שאין לומר עשבי בניקוד שב"א ופת"ח כיון שהוא דבוק לתיבה שאחריה, אלא יש לומר בחיר"ק ומלינו כן הנקודה ככתוב (באיוב עשבי) [במשלי כ"ז עשבות] לט] הרים: **(יג) המוגמר.** ששורפין בשמים אף שאינם בעין מברכין על הריח: **(יד) באתרוג של מצוה.** לפי שהוא עשוי לאכילה ולזה הוקצה לו כל שבעה על כן לאו לריחא קאי, דבשאר ימות השנה קאי לאכילה ולריח, אבל בסוכות כיון דלאו לאכילה אלא למצוה בטל ממנו גם מעלת הריח כן נראה לי טעם זה להאי דיעה:

ריז (א) נכנס ויוצא כו'. עיין בסימן תרל"ט סעיף ח' [ס"ק כ] מה שכתבתי מזה. ובגמרא [ברכות נג, א] פריך והא לאו לריחא

ערך לחם למהריק"ש

סעיף י **[ברכה הראויה לו].** ומקדים עלי לעשבי ונראה לי דמקדים עשבי למיני ועיין סימן רי"א דין ג': סעיף יד **[להריח בו].** המריח פת חמה ונהנה מברך הנותן ריח טוב בפת ועיין סימן רל"ז:

שערי תשובה

(כ) **ויש אומרים שאינו מברך.** עיין באר היטב. וכתב בברכי יוסף [אות יד] הממשמש באתרוג ונשאר הריח בידו או בבגד אינו מברך על אותו הריח כלל שאין לו עיקר. מורי זקני הרב [חסד לאברהם למהר"א אזולאי] בשם ספר צרור החיים תלמיד הרשב"א:

באר היטב

(טז) **יצא.** כתב הב"ח דאם בירך על של עץ עשבי בשמים לא יצא דעשבי אינו כולל של עץ, וכן כתב הלבוש [מ"א ס"ק טז]. ועיין בספר גן המלך סימן נ"ט: (יז) **להריח בהם.** דאלו להעביר הזוהמא אין מברכין עליו כמו שכתוב סימן רי"ז סוף סעיף ב' [מ"א ס"ק יז]: (יח) **ההדם.** בורא עצי בשמים: (יט) **עשבי בשמים.** שמעתי מהמדקדקים שאין לומר עשבי בניקוד שו"א ופתח כיון שהוא דבוק לתיבה שאחריה, אלא יש לומר בחיר"ק, ומלינו כן הנקודה בכתוב (באיוב עשבי הריס) [במשלי כז עשבות הריס], ט"ז [ס"ק יב]: (כ) **ויש אומרים שאינו מברך.** דלא לריח עבידא אלא למצוה מלאתי כתוב בשם רש"ל דוקא בשעת נטילה לשם מצוה אבל קודם לכן ואחר כך מברך. מ"א [ס"ק כא] וכ"כ בסימן תרנ"ג [ריש הסימן] ע"ש. ועיין ט"ז [ס"ק יד] לא פסק כן. עיין סימן תרס"ה [סעיף א]: (כא) **להריח בו.** ואם מריח בו כתב הב"ח דמברך עליו ומ"א [ס"ק כב] חולק עליו שלא לברך וכן בפת חם:

ריז (א) **בורא מיני בשמים.** דוקא אם נתכוין להריח אבל אם לא נתכוין להריח פטור. ומשום הכי ניחא דלא אמר המוכר בשמים חייב לברך בכל פעם

באר הגולה

ב. שם בגמרא לגירסת הרי"ף [שם לא, ב והרמב"ם שם הלכה ג]:

ג. שם לגירסת הרא"ש [שם פ"ו סימן לט]:

ד. שם בגמרא [מג, א]:

ה. שם ופירוש הטור:

ו. טור בשם אבי העזרי [ראבי"ה הלכות לולב סימן תרפא]:

ז. שם בשם רבינו שמחה [הובא במרדכי ברכות קמז, ובהגהות מימוניות ברכות פרק ט אות ה]:

ריז א. ברכות נ"ג [ע"א]:

ציונים לרמ"א

רמז א) טור ריש הסימן: ב*) סעיף ג: ג) אבודרהם [עמוד קפח] וב"י סוף סימן רצ"ז [ד"ה כתוב בכלבו] בשם אורחות חיים [הלכות ברכות אות מב בשם ה"ר יחיאל מפרי"ש]: ד) ב"י [שם]:

הגהות והערות

לד] עיין שער הציון ס"ק לג:

לה] עיין ריש סימן ר"ו: (גליון מ"א)

לו] נוסף במהדורת אמ"ד ת"פ:

לז] לפנינו ברוקח איתא, והוא בסימן שכט. וכבר העיר כן הפמ"ג באשל אברהם אות טו:

לח] ממהדורת אמ"ד ת"פ "בורא פרי האדמה":

לט] תוקן ע"פ פמ"ג:

מ] עיין מ"א ס"ק כא בשם מהרש"ל, וע"ע לקמן סימן תרנ"ג במ"א ריש הסימן:

מא] עיין סימן (תרנ"ו) [תרנג] [סעיף א]: (גליון מ"א)

הגהות הסמ"ע

רמז סעיף יד **המריח באתרוג של מצוה וכו'.** וצ"ל דאיירי ב... ואתרוג ... בשלא בשעת ... כמו שאר פירות ... וא"ה מברך ... דבשעת אכילה ... וכן בשמי' דכ"ה אינו פטור מברכה אלא ... הדומה לריח רע וכן משמע [בסמ"ק] סימן קצ"ג. מצאתי בכתב יד מ"ו [מהרש"ל] מ]:

שם **ויש אומרים דאין לברך עליו.** דלא לישתמיט תנא או אמורא להזכירו בכלל הדברים שיש להם ריח טוב:

משבצות זהב

אלא פסק המחבר והר"ב דלכתחלה ודיעבד הכל דינו כמו באכילה בסימן ר"ו [סעיף א-ב], ועיין אליה רבה אות ט"ז. עוד שם נתערב עצי בשמים עם עשבי בשמים מברך בורא מיני בשמים: **(יב) ואם.** עיין ט"ז. עיין באות הקדום. ומלת עשבי כו' אני העני לא ראיתיו באיוב ובקונקורדנסיוס בשורש עשב ובשורש הרר לא הביא זה הפסוק באיוב אבל במשלי כ"ז (כ"ח) [כה] עשבות הרים מצאתי נוסחא עיי"ן בחירק ושי"ן שוואית דגושה נעה ובית רפויה ולפי זה עשבי בשמים ג"כ הבית רפויה של עשבי ושל בשמים אבל הרב המדקדק הגדול מהר"ר שלמה הענא ז"ל בשערי תפלה סימן שי"ד עשבי בשמים השי"ן בסגול כמו מן חלב חלבי, יע"ש. וכעת אין הדיוט כמוני מכריע ואי"ה יבואר עוד *. ויש לחלק בין סמיכות לסמיכות וצ"ע: **(יג) המוגמר.** אף שאין הבשמים בעין, ט"ז: **(יד) באתרוג.** עיין ט"ז. דלא כמ"א אות כ"ב ועיין אליה רבה אות כ"ב ואי"ה בסימן תרנ"ג [משבצות זהב אות א] וסימן תרנ"ח [משבצות זהב אות ד, אשל אברהם אות א] וסימן תרס"ה [משב"ז אות ב וא"א אות א, ג] יבואר עוד וכאן אין להאריך. מה שכתב האליה רבה שם בשם א"ח בהושענא רבה לאחר שנעשה מצותו מותר להריח בו לכולי עלמא איני יודע לט"ז אסור אף בשמיני עצרת כבסימן תרס"ה דאסור באכילה ניטל ממנו מעלת הריח ג"כ ולמ"א בכל ז"ין הימים שלא בשעת נטילתו מותר ומברך, וכמדומה זה טעם שלישי הואיל ועומד למצוה לא עומד להריח * ואי"ה בסימן תרס"ה יבואר בזה:

ריז **(א) נכנס.** עיין ט"ז. בסימן תרל"ט אות כ' תירץ קושית המ"א כאן אות ג' וכוונתו דב[סימן] קע"ח [סעיף א-ב] שינוי רשות הוה כהיסח הדעת וסילוק, וכאן לא שייך סילוק בישב כל היום בחנות דהריח בא לו מאליו (ואע"ג דבלא מתכוין אין מברך מכל מקום לא שייך סילוק בזה), וכל דלא שייך סילוק ברשות אחת דברי הכל דהילוך מרשות לרשות אין מפסיק בדעתו לחזור ומשמע שם דעתו בו ביום מהני ובמ"א כאן [ס"ק] ב' לאלתר דווקא מהני וכן יראה להלכה. ולפי זה אם בשמים מוטלים על השולחן בביתו ונטלו ומריח ומברך והניחם כל זמן שלא אסח דעתיה אין מברך יצא הוה שינוי רשות ומברך דהואיל ואין מריח מעצמו כי אם בנוטלן לידו מהני הסח הדעת, ועדיין צ"ע די"ל כל דלא שייך "מעשה" לסלק אין מברך. גם למ"א אות ג' לתירוץ א' ושם יבואר אי"ה. וכתב עוד הט"ז דתרתי בעינן שיהיו הבשמים עשוין להריח שם ויכוין להריח הא לאו הכי אין מברך אף שמריח ונהנה. ואתי שפיר בסימן רי"ו סעיף (א') [ב] פרי נטלו ולא כיון להריח אין מברך דתרתי בעינן אבל (הב"י) [הב"ח] כאן [ד"ה הנכנס] ומ"א [סימן] רי"ו [ס"ק] (ד') [ה] דפירות לאו לריחא עבידא הא עביד לריח אף באין מתכוין כיון דמריח ונהנה מברך, ומיהו כל דלאו לריח עבידא אף מתכוין להריח כל שאין נוטלו בידו אין מברך אף לב"ח ומ"א, וכן משמע מדפריך ברכות נ"ג א' חנותו והא לאו לריח דילמא במכוון מיירי. הא נוטלו בידו ומכוין להריח אע"ג דלאו לריחא עבידא כמו פירות דעיקרן

אשל אברהם

רכיך הוא מקרי עשב, אבל הלבוש בסעיף ט' שינה וכתב בגינה או עלו מתקיים אבל דבדא עלו מתיבש, יע"ש. וצ"ע [לד]. וי"ל יע"ש. עיין אליה רבה [ס"ק] י"ז ברוקח [סימן] שכ"ט כתב כן, יע"ש: **טז על כולם.** עיין מ"א. לענין עצי בשמים ועשבי בשמים שוה לפרי העץ ופרי האדמה לדעת בעל הלכות גדולות בסימן רי"א במ"א שם אות ד' וט"ז (מ"ב) [ס"ק ב] אזלינן בתר חביב באין ברכותיהן שוות. ולענין דיעבד מיני בשמים פוטר עצי בשמים אם נתכוין עליו, ועשבי בשמים אם נתכוון על עצי בשמים להב"ח אין פוטר, ולכאורה להב"י [ד"ה וירא"ה] פוטר עשבי לעצי מדלא פירש דברי הטור בדיעבד, יע"ש. ואפשר (דמנס) [דמסכים] להב"ח ולא פירש אדיעבד, מדכתב הטור אבל רב עמרם כתב היו ג' מינין מברך על כל אחד בפני עצמו לא ניחא ליה לומר דמיירי דיעבד דלמה לא יצא במיני בשמים דיעבד, והב"ח סובר דרב עמרם כרש"י ברכות מ"א [ע"א ד"ה אבל בשאין] [בשאין] ברכותיהן שוות כשיש פרי העץ ופרי האדמה אף על פי שנתכוין לפרי העץ לא יצא בפרי העץ, יע"ש. והמחבר בסימן ר"ו סעיף ב' הם דברי הר"ר יונה [כח, ב ד"ה אבל] יע"ש *: **יז להריח.** עיין מ"א. ועיין סימן רי"ז במ"א אות ה', וב"ח [ד"ה הביאו] כאן האריך, ואי"ה שם יבואר: **יח מברך.** עיין מ"א. כל דבר שטעון ברכה נוטל בימינו וחוזר ונוטל השמן בימינו: **יט אינם.** עיין מ"א. דלרא"ש לא תליא בחביב ולא בחשוב ממין ז"ין ומכל מקום הדס חשוב טפי: **סדר המעלות.** [א'], אפרסמון, בורא שמן ערב. ב', עצי בשמים. ג', הנותן ריח טוב בפירות, (כי היא כוללת יותר דגם פרי האדמה יש בו ריח טוב). ד', עשבי בשמים, (כולל יותר אף שאין פרי). ה', בורא מיני בשמים. על כולם אמר בורא מיני בשמים יצא כמו שהכל. וכן אם אמר שהכל נהיה בדברו על הכל יצא עיין אליה רבה אות מ' בשם עולת תמיד [ס"ק ב] ועיין תוספות ברכות מ"ג א' ד"ה ועל ההדס יש אומרים שהכל, יע"ש. ובט"ז אי"ה יבואר עוד: **כ לא יברך.** עיין מ"א. דבעינן סמוך לעשייתן: **כא שאינו מברך.** עיין מ"א. אבל בט"ז אות י"ד משמע כל ז"ין ימי החג ניטל ממנו מעלת האכילה דהוקצה למצותו ניטל ממנו ג"כ מעלת הריח ועל כן אין לברך אף שלא בזמן נטילה, עיין אליה רבה אות כ"ב, ואי"ה בט"ז אות י"ד יבואר עוד: **כב שלא.** עיין מ"א. ויש תקנה להריח בפרי אחר ומברך ומוציא גם האתרוג, מה שאין כן פת הם אין תקנה דשמא ברכתו הנותן ריח טוב בפת ואין לברך שהכל וצ"ע *:

ריז **א לחנותו.** עיין מ"א. ברכות נ"ג א.' [סימן] רי"ו [ס"ק] ה'. ואם עשוי להריח אפילו אין מכוין להריח מברך כמו שכתב הב"ח כאן [ד"ה הנכנס] ומ"א [סימן] רי"ו [ס"ק] ה' ואליה רבה אות א', ועיין

ביאור הגר"א

סעיף י"א: [כז] [הגה] **ואם** כו'. כנזכר לעיל סעיף ב': [כח] **ואם צריך** כו'. ר"ל דתליא בפלוגתא בעל הלכות גדולות [ברכות פ"ו] ותוספות [שם מא, א ד"ה אבל] כמו שכתוב שם [סימן רי"א] סעיף ג': [כט] [סעיף יא] **הביאו** כו'. כגירסת הרי"ף [שם לא, ב] דלא גרס ולא היא וכבית הלל ועיין רא"ש [שם פ"ו סימן לט]: [ל] **אם.** כגירסת הרי"ף [שם] דגרס ופוטר כו': [לא] **ואם** כו'. כגירסת הרא"ש [שם] וגירסא שלנו וחוזר ומברך כו' וכל הפירושים אמת. טור: [לב] [סעיף יב] קודם כו' **אבל** כו'. גמרא שם [מג, א] ועיין מ"א [ס"ק כ]: [לג] [סעיף יג] המוגמר כו'. עיין תוספות שם [מג, א] ד"ה כל וד"ה ועל כו'. ומה שכתוב [בגמרא שם] על כל כו' ר"ל אם הוא של עץ אבל של עשב מברך עשבי בשמים, טור: **של שאר** כו'. שם [בגמרא] חרץ כו': [לד] [סעיף יד] **ויש אומרים** כו'. דלאו לריחא עבידא וכמו שכתוב בסימן רי"ז סעיף ב'. וסברא הראשונה סבירא ליה כיון שמותר להריח בו כמו שכתוב בפרק ג' דסוכה [לז, ב] דלא אקציה מריחו מברך עליו. ונראה עיקר כסברא שנייה כיון שאין עיקרו עומד להריח וכמו שכתוב [ברכות נג, א] בחנותו של בשם בגמרא אע"פ שמתכוין להריח. ועיין מ"א בריש סימן רי"ז ס"ק א': [לה] [הגה] **יש אומרים** כו'. נראה לי דתליא ג"כ בפלוגתא הנזכר לעיל [ס"ק לד] דסברא אחרונה ס"ל דוקא שעומד להריח, וסברא ראשונה ס"ל כיון שנתכוין להריח בנטילתו והוי כמו נטלו לאכלו ולהריח. וסברא האחרונה עיקר כיון שאין עיקרו עומד להריח וכמו שכתבתי לעיל [שם]:

ריז [א] [סעיף א] **מברך בורא מיני בשמים.** כמו כשרתא לפירוש הרמב"ם

מחצית השקל

עץ: (ס"ק טז) **על כולם** כו'. **דעשבי אינו כולל** כו'. ר"ל דוקא פרי האדמה כולל גם פרי העץ דהא גם הוא נתגדל מהאדמה, ולכן אם בירך על פרי העץ בורא פרי האדמה יצא מה שאין כן בעשבי: **להקדים של עץ.** ולכאורה שטעם דעץ יותר מבוררת מעשבים וכדעת בעל הלכות גדולות לעיל סימן רי"א סעיף ג' דבורא פרי העץ קודם לבורא פרי האדמה. ולדעת הב"ח אין עצי בשמים יותר מבוררת מעשבי בשמים. דכל אחד בין עצי ובין עשבי הם ברכות פרטיות: **לכל הגדל באדמה.** ר"ל לכל מיני עשבים והעשבים מרובים יותר מעצים: **וכן כתב הרא"ש גבי פירות.** ר"ל דהרא"ש חולק על בעל הלכות גדולות וס"ל דאין קדימה לפרי העץ לפרי האדמה אבל בהא מודה דפרי העץ או פרי האדמה קודמים לברכת שהכל. וטעמא מאי דליכא למימר דפרי העץ ופרי האדמה מבוררים יותר משהכל דעל כלם אם אמר שהכל יצא, דא"כ אמאי חלק על בעל הלכות גדולות דהא לפי זה גם פרי העץ מבורר יותר מפרי האדמה דהא אם אמר על פרי העץ בורא פרי האדמה יצא, אלא על כרחך דס"ל להרא"ש כיון דלכתחלה פרי העץ מבוררת כמו פרי האדמה לא חיישינן לדיעבד, א"כ למה פרי העץ ופרי האדמה קודמים לשהכל אלא על כרחך צריך לומר הטעם דמהאי טעמא פרי העץ ופרי האדמה הם יותר מבוררת משהכל דברכת שהכל כולל יותר מינים מפרי העץ ופרי האדמה, דעל מינים רבים מברכים שהכל: **דאזלינן בתר החביב.** היינו מה שחביב לו כל פעם אף שעתה אינו חביב לו כן מסיק מ"א לעיל סימן רי"א ס"ק ד': (ס"ק יח) **מברך** כו'. **בימינו** כו'. דכל דבר שמברכים עליו צריכים לטלו בימין: (ס"ק יט) **אינם** כו'. **כמו שכתב הטור.** וכתב וזה לשונו הביאו כו' כגון שמן אפרסמון שאין האחד פוטר את חברו עכ"ל: **ואפשר דמיירי בשמן שבשמו בעשבי בשמים.** דאפרסמון באמת כיון דהיא פרטית היא קודמת, ואי בשמו בעצי בשמים א"כ ברכתו עצי בשמים וברכתו שוה לברכת הדס והא מיירי באין ברכותיהן שוות, אלא על כרחך דבשמו בעשבי בשמים דברכתו עשבי בשמים: (ס"ק כא) **שאינו** כו'. **מצאתי כתוב בשם רש"ל** כו'. ועיין מה שכתב מ"א [ריש] סימן תרנ"ג: (ס"ק כב) **שלא** כו'. **מה אתרוג** כו'. שכתוב שד' מינים רומזים לד' כתות שבישראל. ערבה אין לה טעם ואין לה ריח הן דמיון בני אדם שאין בידם לא תורה ולא מעשים טובים. הדס יש לו ריח ואין לו טעם הם דמיון בני אדם אשר בידם מעשים טובים ולא תורה, ולולב יש לו טעם דהיינו תמרים הגדלים בו ואין לו ריח מסוכתו דמיון בני אדם שיש להם תורה ולא מעשים טובים, אתרוג יש לו טעם וריח הוא דמיון בני אדם שיש להם תורה ומעשים טובים, ואמרה התורה יאגדו זה עם זה ויכפרו זה על זה. וסיים הב"ח ולכן כל אחד כשמברך על האתרוג צריך לכוין כונה זו, שהאתרוג בא למצוה זו להורות על הצדיקים שיש בהן טעם תורה וריח מעשים טובים, א"כ שפיר עבידא מצוה זו נמי לריח: **ואין זה כו' לכן יש ליזהר** כו'. הב"ח גופיה סיים אע"פ שנראה לי לברך מכל מקום נכון שלא להריח שלא להכניס את עצמו בספק ברכה ע"ש:

ריז (ס"ק א) **לחנותו** כו'. **עשוי להריח** כו'. דהא מבואר בסעיף ב' דבעינן

שלחן ערוך השלם <מהדורת פריעדמאן> - ג או"ח ג (קנ - רמא) / קארו, יוסף בן אפרים (עמוד 405) 34170 הודפס מאוצר החכמה

מברך על כל פעם ב [ב] ודוקא שלא היה דעתו לחזור אבל היה **ב** דעתו (ב) לחזור **ג** (ג) לא יברך:

ב [ג] אין מברך ג על הריח אלא אם כן נעשה להריח ג הילכך אין מברכין על בשמים של מתים ד הנתונים למעלה מהמטה שאינם אלא להעביר סרחונו של מת אבל נתונים למטה מברכין שאני אומר לכבוד החיים הם עשויים ה וכן אין מברכין על בשמים **ד** של בית הכסא ולא על שמן העשוי להעביר את **ה** (ג*) הזוהמא:

ג ו מוגמר שמגמרין בו את הכלים אין מברכין עליו לפי שלא נעשה להריח בעצמו של מוגמר אלא כדי ליתן ריח בכלים ז **(ב)** [ד] וכן (ד) המריח בכלים שהם מגומרים ח אינו מברך לפי שאין [לו] [ו] עיקר אלא ריח בלא עיקר:

ד ח [ה] בשמים של (ה) ערוה [ו] כגון ט קופה של בשמים **(ג)** תלויה (ו) בצוארה או אוחזת בידה או בפיה אין מברכין עליהם לפי שאסור להריח בהם **ו** שמא יבא לידי הרגל נשיקה או קירוב בשר:

ה י בשמים של עבודת אלילים אין מברכין עליהם לפי [ט] שאסור להריח בהם:

ו כ מסיבה של עובדי עבודת אלילים אין מברכים על בשמים שלהם דסתם מסיבתן לעבודת אלילים:

(גמרא ברכות נג, א) עיין סימן ר"ו סעיף א' [א]. וא"כ כשמונח בחדר [ב] ואינו בחנות אינו מברך אפילו כוונתו להריח כיון שהבשמים לא נעשו שם להריח: **ב דעתו לחזור.** ונראה לי דוקא שהיה דעתו לחזור לאלתר כמו שכתבתי סוף סימן תרל"ט: **ג לא יברך.** נ"ע דבסימן קע"ח [סעיף ב בהג"ה] כולי עלמא מודו דבדברים שאין טעונים ברכה אחרונה אם שינה מקומו צריך לברך ואפילו היה דעתו לחזור. וצריך לומר דשאני הכא דלבסוף הוא מריח אותן בשמים שהריח מקודם ולכן אינו צריך לברך דדמי ליצא מסוכתו על דעת לחזור כמו שכתבתי סוף סימן תרל"ט, עיין מה שכתבתי סימן רי"ח סעיף ג' [ס"ק ה] וסימן ח' סעיף י"ד [ס"ק יח] מה שאין כן באכילה דאוכל דבר אחר ולכן צריך לברך. ולפי זה אם כשחזר מריח בבשמים אחרים צריך לברך. עוד י"ל דהכא אינו מחוסר מעשה אלא כשנכנס מריח ממילא ולכן מהני דעתו: **ד של בית הכסא.** שמוליך איסטניס לבית הכסא להעביר הריח: **ה הזוהמא.** כגון לסוך בו הידים אחר האכילה. ואם שמן אפרסמון הוא מברך בורא שמן ערב (רש"י ותוספות ברכות דף נ"ג ע"א ד"ה אין מברכין) ונראה לי שיצא להם זה מדאיתא דף מ"ג [ע"ב] מברך על השמן וכו' וכמו שכתבתי סימן רי"ו סעיף י"א [ס"ק יט]. אך צ"ע דהתוספות כתבו שם [ד"ה שמן] ☜ דמיירי להריח וכו' וצריך לומר [ד] דמיירי שבשמו בעשבי בשמים דאין ברכותיהן שוות כדאיתא בגמרא [שם] ☜ וא"כ מנא ליה דעל שמן אפרסמון מברכין כשעשוי להעביר הזוהמא וכן משמע דעת הפוסקים שסתמו: **ו שמא יבא.** אפשר דדוקא של ערוה אבל של פנויה מברכין, עיין סימן קנ"ג סעיף כ"א [בהג"ה] דהא הרשב"א [בשו"ת ח"א סימן קסח] תמה על הרמב"ם [ברכות ט, ח] בזה וא"כ הבו דלא לוסיף עלה. ואם עשוי להעביר הזיעה אין מברכין עליו:

עבידא ואמאי יברך, ומשני אין לריחא נמי עבידא כי היכי דנירחו אינשי וניתי ומזבן מיניה. נראה לי מזה דאין חיוב בברכה זו אלא בנכנס ונתכוין להריח, אבל בלאו הכי אלא שהריח אתי ממילא אין חייב, דכך לי באינו מתכוין כמו בדבר שאינו עשוי להריח. ומשום הכי ניחא דלא אמר המוכר בשמים חייב לברך כל פעם שעוסק בהם, אלא ודאי דפטור כיון שלא נתכוין להריח. וכן משמע בגמרא [שם] דאמר נכנס והריח ריח כו': **(ב) וכן המריח בכלים כו'.** הטור חולק על זה וזה לשונו. ולא הבנתי דבריו כיון שהוא חושב אותו עשוי להריח, שכן משמע דבריו, שהרי לא פטר מלברך עליו אלא מפני שאין בו עיקר, וכן הוא אמת שנעשה להריח כדי שיתבשמו הכלים וא"כ למה אין מברכין עליו כו'. והקשה ב"י [ד"ה כתב] למה לא הקשה הטור בסימן ר"ו. דהיינו מה שכתב השו"ע [שם] סעיף ו' דאם סינן הבשמים מן השמן יש אומרים שאין מברכין עליו כל עיקר כיון שאין לו עיקר. והיה לו להקשות כן כמו שהקשה כאן. ואין לומר דמה שכתב הטור לעיל [סימן רטז] ואדוני אבי [רא"ש ברכות פ"ו סימן לו] כתב סתם על כולם בורא עצי בשמים, הוא חולק באמת מצד זה שהזכיר הטור פה, זה אינו דהרא"ש לא איירי כלל מסינן דהא לא קאי רק על מה שנזכר בגמרא [שם מג, א]. נ"ל דהתם הולידו הבשמים ריח בשמן, וכל שסינן אותם נשאר השמן ריקן והשמן עצמו אינו עשוי להריח אלא לאכול או לסוך, וכבר פסקנו [סימן רטז] בסעיף ב' כל שנטלו למאכל ולא להריח אין מברכין עליו, אף על פי שיש לו ריח טוב. ועל כן הך שמן נמי ברכתו היא על מה שהוא עשוי דהיינו לאכול, אלא אם ישנן להבשמים בעין אז מברך על הריח של הבשמים לא על מה שיש בשמן ריח. אבל כאן בכלים שהוא עושה שיהיה להם [ריח] [ז] והנאתם היא עומדת לזה שיהיה מריחים ריח טוב ואין להם שום ברכה אחרת, על כן יש לברך על הריח שבהם לפי דעת הטור. אחר זה מצאתי שגם רש"ל [בהגהותיו לטור] תירץ כעין זה. ולכאורה קשה למה כתב בעל שו"ע לעיל [סימן רטז סעיף ו] נכון ליזהר שלא להריח בו מפני הספק. והיה לו גם כאן לכתוב כן דהא חד טעמא הוא מה לי שנכנס הריח בשמן מה לי שנכנס בכלי. ולא קשיא מידי דודאי סבירא ליה להלכה דלא יברך על מה שאין לו עיקר, פירוש בדבר הנבלע בו הריח וכדעת הרמב"ם [ברכות ט, ח] , דספק ברכות להקל, אלא דלעיל אפשר להיזהר שלא יריח באותו שמן במתכוין ודאי נכון לעשות כן, מה שאין כן כאן בכלים המתגמרים שהוא דרך לעשות כן ואין שייך לומר בזה לבטל צורך העולם שרגילים בכך, על כן אין לבטלו ויסמכו על דעת הרמב"ם [שם] ולא יברך כנלע"ד בזה: ☜ וראיתי קצת בעלי בתים שאין להם בשמים להבדלה רק הכלי שדוכין בו בשמים יש לו ריח אם הוא של עץ מברכין עליו, והם עושים ברכה לבטלה לכל הדיעות, דאפילו לדעת הטור אין שייך ברכה אלא בכלים המתגמרים דעושים במתכוין להיות ריח בכלים, מה שאין כן בזה לא נתכוין אלא לעשות מלאכתו בכלי לא שיוליד שם ריח אלא שממילא נעשה הריח והוה ליה עשוי שלא להריח, על כן אין שייך כלל ברכה על זה וזה פשוט לע"ד: **(ג) תלויה בצוארה.** נראה לי דרגילות נקט שהיא רגילה בכך אבל מכל מקום אפילו אם הסירה משם ומונח אסור לברך עליהם דהא עשויה לדבר ערוה, ותו דעל ידי זה יבוא לידי הרהור ביודעה ומכירה:

ב. טור והמרדכי [ברכות רמז קפ"ח] בשם ר"מ מרוטנבורג [ברכות מהר"ם סימן כ]:
ב*. ברכות שם:
ג. שם במשנה דף נ"א [ע"ב]:
ד. ירושלמי שם [פ"ח הלכה ו]:
ה. שם בבבלי נ"ג [ע"א]:
ו. מהא דטבריא וציפורי שם:
ז. רמב"ם סוף פרק ט' מהלכות ברכות [הלכה ח]:
ח. [רמב"ם] שם:
ט. ה"ר דוד אבודרהם [עמוד שלט]:
י. שם נ"א [ע"ב] במשנה:
כ. שם ודף נ"ב [ע"ב]:

הגדות והערות

ריז א] נראה דצ"ל סעיף ב, וכן משמע ממה דציין הפמ"ג למ"א שם סק"ה ועיין בסימן רע"ז בפמ"ג שם:

ב] עיין שער הציון אות א:

ג] בדפוסים קראקא ת"ו [נחלת צבי] ופראג תקמ"ה "אין מברכין":

ד] כתב זה דלא תיקשי כיון דמיירי להריח ברכתו בורא עצי בשמים כמ"ש רש"י בדף נ"ג וא"כ ברכה אחת לשמן ולהדס ואמאי קאמר מברכין על השמן ואח"כ מברכין על ההדס לזה כתב דמיירי וכו' - מקור חיים:

ה] עיין סימן רי"ו סעיף ו' ומה שכתבתי שם [ס"ק יג]: (גליון מ"א)

ו] הוספת מהדורת שאלוניקי שכ"ח:

ז] הוספת מהדורת אמ"ד ת"פ:

ח] בצפנת פענח הביא מקור לדברי הרמב"ם מהירושלמי ברכות פ"ח הלכה ו שכתוב שם רבי אבהו בשם רבי יוחנן אין מברכין וכו' שאינן עשוין אלא לדבר אחר ופירש שד"א הוא ערוה, עיין כתובות מח, א מאי דבר אחר ורש"י שם ד"ה תכשיט:

ט] עיין סימן קנ"ו [סעיף א]: (גליון מ"א)

מחצית השקל

עשוי להריח: (ס"ק ב) דעתו כו'. דוקא כו' לאלתר. עיין בט"ז סוף סימן תרל"ט שחולק: (ס"ק ג) לא כו'. דדמי ליצא מסוכתו כו'. דכשחוזר חוזר לסוכתו ראשונה: עוד י"ל דהכא אינו מחוסר מעשה. וא"כ על ידי שדעתו לחזור לא הוי סילוק, דכיון דהכל תליא בדעתו לבד ואינו צריך עוד לדבר אחר. ולפי תירוץ זה אפילו מריח בבשמים אחרים שברכתו שוה לבשמים ראשונים אפילו הכי אינו צריך לברך: (ס"ק ה) הזוהמא כו'. ונראה לי שיצא להם. לחלק דבשמן אפרסמון אפילו עשוי להעביר הזוהמא מברכים עליו. מדאיתא דף מ"ג מברך על השמן. דת"ר הביאו לפניו שמן והדס בית שמאי אומרים כו' ובית הלל אומרים מברך על ההדס ואח"כ מברך על השמן. (והכי קיי"ל בסימן רט"ז סעיף י"א) וכתב רש"י וזה לשונו [ד"ה] שמן והדס בסוף הסעודה שמן לסוף ידיו להעביר זוהמת האוכלים והדס להריח כו' עכ"ל. והוי קשיא לרש"י הא להעביר זוהמא אין מברכים עליו כלל. לזה הוכיח רש"י דשמן אפרסמון למעלתו אף על פי שבא להעביר הזוהמא מכל מקום מברכים עליו. וא"כ יש לומר דהאי שמן והדס מיירי בשמן אפרסמון. וכן משמע במה שכתב רש"י שם על ברייתא שניה הביאו לפניו שמן ויין כו' וחוזר ומברך על השמן פירש רש"י [ד"ה מברך] בורא שמן ערב עכ"ל. (ומה שפירש רש"י שם על דברי ר"ג שאמר אני אכריע לברך על השמן תחלה לפי ששמן זכינו לריחו ולסיכתו אבל הדס לריחו זכינו אבל לא לסיכתו. פירש רש"י ד"ה זכינו לריחו וסיכתו כגון משחא כבישא הלכך שמן עדיף עכ"ל. הרי דנקט משחא כבישא ושביק אפרסמון דביה קיימינן. וצריך לומר דנקט משחא כבישא היותר שכיח שסכין בו מבשמן אפרסמון מצד יוקרו וחשיבותו) **אך צ"ע דהתוספות כתבו שם כו'.** ר"ל ניהו דדברי רש"י אתי שפיר אבל התוספות בדף נ"ג [ע"א ד"ה אין] שגם הם הסכימו לפירוש רש"י, לדידהו מנא להו לחלק דבשמן אפרסמון אפילו

ב יכוין בהתעטפו "שציונו הקב"ה להתעטף בציצית, לזכור כל מצוותיו לעשותם[4]" (שם):

ג יתעטף בטלית. ובשעה שמניח אותו על ראשו להתעטף בו[5] (כן משמע מלשון כל הפוסקים דהברכה אחר העיטוף, אבל ז"ל רוקח כשלוקח טליתו להתעטף בו אומר ברוך אתה ה'. ועיין סוכה ל"ט תוס' ד"ה עובר, ולכן נ"ל כמו שכתבתי[6]), מברך מעומד. ונוהגין העולם לברך קודם העיטוף (שם עיין א"ר). ואם בירך מיושב, יצא (מ"א סימן תפ"ט). וסדר עטיפתן, כדרך בני אדם שמתכסין בכסותם ועוסקין במלאכתן, פעמים בכיסוי ראש, פעמים בגילוי הראש. ונכון שיכסה ראשו בטלית, ועל כל פנים יעמוד כך מעוטף בכיסוי ראש כדי הילוך ד' אמות[7] (סי' ח'):

ד נוהגין לברך על טלית קטן "על מצות ציצית", ועל טלית גדול "להתעטף". ואם הפך, יצא. ואפילו לכתחלה יכול לברך על טלית קטן "להתעטף", אף על פי שאינו מתעטף בו[8]. וטוב להניח אותו על ראשו ויעמוד כך מעוטף כשיעור הילוך ד' אמות ואחר כך ימשוך מראשו וילבשנו[9]. ואם לבש הטלית קטן בעוד שאין ידיו נקיות או קודם אור היום, כשיטול ידיו, ימשמש בציצית ויברך, או כשלובש טלית גדול ויברך עליו, יכוין לפטור גם הטלית קטן ואין צריך למשמש בציצית[10] (שם):

ה הלובש כמה בגדים של ציצית בלא הפסק, יהיה דעתו בשעת ברכה לפטור את כולם. וגם אסור להפסיק ביניהם, דאז יצטרך לחזור ולברך, והוי ברכה שאינה צריכה. ונ"ל דהלובש טלית קטן שחייב בציצית לכו"ע ודעתו ללבוש תיכף גם הטלית, אסור לברך על שניהם, כיון דיכול לברך על שניהם ברכה אחת, אלא יברך על טלית קטן "להתעטף" ויכוין לפטור גם הטלית גדול[11]. ובדיעבד שהפסיק בשיחה מעט או שהלך לחוץ ושינה מקומו או שהניח תפילין ביניהם, יש אומרים דלא הוי הפסק, ולכן אין לברך מספק. ואם הפסיק הפסק גדול או שהיה בית הכנסת רחוק מביתו, ומכל שכן

אוצר החכמה
34170

פסקי משנה ברורה

4. וזה מלבד הכוונה, שצריך לכוין בלבישה לקיים מצות ציצית, ובדיעבד אם לא כיון רק לקיים המצוה יצא (שם ס"ק י"ט). 5. ובשעת עטיפה יכסה ראשו בטלית עד שיגיע עד פיו (שם סק"ד ע"ש). 6. ובמ"ב פסק דיברך כשאוחזו בידו ורוצה להתעטף בו ולא יקדים בשעה שעדין הטלית מקופלת דזהו עובר דעובר (שם סק"ב ושעה"צ סק"ה). 7. משמע בגמ' שבחור לא היה מכסה ראשו בטלית אפילו הוא תלמיד חכם (שם סק"ד). 8. ברמ"א כתב לברך על מצות ציצית ואין לשנות וכתב המ"ב אם מתעטף בו יכול לכתחלה לברך להתעטף ובדיעבד תמיד יצא (שם סעיף ו' ברמ"א ובמ"ב ס"ק י"ז). 9. ונראה דהנוהגין שלא לברך על הט"ק, רק פוטרין אותו בברכת הטלית גדול, אין צריך כלל להתעטף בו (שם סק"ז). 10. וכך עדיף טפי מאשר שיברך על שתיהן (שם ס"ק כ"ד). 11. ובמ"ב כתב דהמנהג בזמנינו לברך על הטלית גדול ולכוין לפטור בזה הטלית קטן (שם וסק"ל).

כשלא היה בדעתו מתחלה בשעת ברכה עליהם[12], צריך לחזור ולברך (ומה שהט״ז הניח בצ״ע, עיין מ״א ס״ק ט״ו ולק״מ). ומחדר לחדר, מהני דעתו אף לכתחילה [א] (שם):

ו הפושט טליתו ודעתו ללבשו מיד[13], אפילו שינה מקומו ואפילו הלך לבית הכסא, כיון דמדינא מותר לילך בציצית לבית הכסא, לא הוי הפסק, כיון שלובש אותו טלית עצמו. ואם לא היה בדעתו ללבשו מיד, אפילו לא שינה מקומו, צריך לברך, דהוי היסח הדעת, ובסתם, אם נשאר עליו טלית קטן, הרי לא הסיח דעתו עדיין מן המצוה, ואין צריך לברך. ואם לא נשאר עליו טלית קטן, כבר הסיח דעתו וצריך לברך (מ״א ט״ז א״ר). (ולפי דברי ר׳ מנוח שכתבתי בנ״א כל שהסיר הטלית שלא לצורך הטלית, צריך לברך. וכן נהג הגר״א. ועי׳ מ״א ס״ק ט״ו וביאורי בנ״א סי׳ א׳):

ז נפלה טליתו בלא מתכוין, ואם כן כבר נגמרה מצותה הראשונה. ולכן אם נפלה כולה, אף על פי שנשאר בידו, צריך לברך. אבל בנפל רוב טליתו, בש״ע פסק דאין צריך לברך, אבל דעת כל האחרונים דצריך לברך. ואם נפלה ממנו בתוך תפלת י״ח, אחר שיסיים תפלת י״ח ימשמש בציצית ויברך. ועיין לקמן כלל כ״ב סי׳ ה׳:

ח הלן בטליתו בלילה, יש אומרים דצריך לברך בשחר, כיון דלילה לאו זמן ציצית. ויש אומרים דאין צריך לברך, כיון דכסות זה חייב לעולם אפילו בלילה לדעת

פסקי משנה ברורה

[12] כלומר שלא היה דעתו בפירוש בשעת ברכה אלא שבירך סתמא (שם ס״ק כ״ט). [13] ואם פשט אותו בתוך התפילה אפילו בסתמא הוי כמו שפשט אותו על דעת לחזור (שם ס״ק ל״ח).

נשמת אדם

[א] **דין** זה צ״ע וצריך אני להאריך בו קצת, ודברי המ״א בס״ק י״ז צ״ע וצריכין ביאור. והנה בש״ע סימן ח׳ סעיף י״ג כתב דהליכה מביתו לבהכ״נ הוי הפסק, משמע ודאי דאפי׳ דעתו לא מהני, כדמוכח שם בש״ע להדיא, ועל זה כתב המ״א דמחדר לחדר לא הוי הפסק, כדאיתא בסי׳ קע״ח[1], ר״ל בדעתו עליו, ותו כתב דאם יצא מביתו דהיינו לחוץ וחזר מיד, צריך לברך, דמבית לחוץ לא מהני דעתו. וצ״ל דלא דמי למש״כ בס״ק י״ח בפשט טליתו וחזר ולבשו דא״צ לברך, שהרי ג״כ נשאר עליו ט״ק, והיינו כמש״כ המ״א בס״ק י״ח דדוקא בחוזר ולובש אותו טלית עצמו, משא״כ בסעיף י״ג. ואזיל לשיטתו שכתב בסימן רי״ז[2] בחנות של בשם בנכנס ויוצא ודעתו לחזור דאין צריך לברך, כיון שמריח אותן בשמים עצמן[3].

ובביאורי הגר״א השיג על המ״א שכתב דטעם הש״ע דהליכה מביתו לבהכ״נ הוי הפסק, ר״ל מטעם שינוי מקום, וכתב הגר״א דליתא, מהא דחנות של בשמים בסי׳ רי״ז[4]. ואזיל לשיטתו שכתב שם והשיג שם על המ״א שמחלק בין מריח אותן בשמים או בשמים אחרים, דליתא[5].

[1] ס״א. [2] סק״ג. [3] ודמי ליוצא מסוכתו על דעת לחזור דא״צ לברך כדאי׳ בסימן תרל״ט. [4] ס״א.
[5] וכן פסק המ״ב שם כהגר״א ע״ש בסק״ז ובשעה״צ שם.

נשמת אדם

וראיה מברקים[6] דאע״ג דאינו רואה אותן ברקים עצמן, א״צ לברך[7]. ונ״ל דלא קשה כ״כ למ״א, די״ל דשאני ברקים, דכל זמן שלא נתפזרו העננים, עבידי דאתו, וכדאיתא בסימן ר״ו[8] באמת המים, והוא מירושלמי[9], הואיל ועבידי דאתו.

ועוד השיג על המ״א[10] מדברי ראב״ן שהביא המ״א בסימן רי״ח ס״ק ה׳ שכתב דלכך מברך אבשמים בכל פעם ואין צריך להמתין שלשים יום, משום דתמיד נתוסף ריח, ומברך על ריח חדש. גם זה נ״ל דאינו ראיה, דעל כל פנים הן אותן בשמים אלא שנתוסף בהם ריח תמיד, וכדאיתא בביצה כ״ג ע״א ריחא הוא דאיכא ואוסופי הוא דקא מוסיף ריחא. וא״כ החילוק של מ״א שריר וקיים. וה״ט דהגהות מימוניות בפ״ו מהלכות סוכה[11], דכיון דנכנס לאותה סוכה, אינו מזיק שינוי מקום.

עוד כתב המ״א[12] ודעת מהר״ם צ״ל כו׳, נ״ל דהכי פירושו, דלפ״ז קשה למה לא הלך מהר״ם בט״ק לבהכ״נ, וכתב התרומת הדשן[13] משום דהיה מסופק אם יברך על טלית גדול בבהכ״נ, ולפ״ז אין כאן ספק כלל, בודאי צריך לברך על ט״ג, דאפי׳ דעתו לא מהני. על זה כתב המ״א דס״ל דשאני ציצית, דאע״פ שלובש טלית אחר, כיון שעדיין עליו הט״ק, לא הוי שינוי מקום הפסק, דלא דמי לאכילה. אך ע״ז קשה דא״כ כיון שפשט הט״ג בבהכ״נ והלך לביתו, למה היה ממתין עד שצריך להסיח כדי לברך על ט״ק, הא כיון שפשט הט״ג בבהכ״נ היה יכול לברך תיכף, על זה כתב המ״א דמש״כ התה״ד שמסתמא פשט טליתו כוונתו לאחר שבא לביתו וא״כ לא שינה מקומו אחר שפשט, ע״ש.

ובודאי אין לומר דכוונת המ״א דכך פשיטא ליה למהר״ם, דא״כ קשה, [ד]היה לו לברך בביתו על ט״ק ולפטור גם הט״ג שילבוש בבהכ״נ, אלא ע״כ דכוונתו דמהר״ם מספקא ליה אם הליכה לבהכ״נ לא הוי הפסק כיון שעדיין ט״ק עליו, או דלא מהני הט״ק, וכדעת הרא״ש והש״ע.

אך מה שכתב המ״א בכוונת התה״ד שפשט אחר ביאתו לביתו, המעיין בתה״ד וכן העתיק הב״י דבריו שכתב דמסתמא כבר פשט הט״ג ביציאתו מבהכ״נ, עכ״ל, משמע ודאי שהיה פושט הט״ג בבהכ״נ, וגם ממילא מוכח, דאם היה הולך מבהכ״נ בטלית גדול לביתו, כ״ש דהיה לו לברך בביתו על טלית קטן ולפטור הט״ג או איפכא ולילך כך מעוטף בטלית לבהכ״נ שהוא מצוה מן המובחר[14], אע״כ שהיה ברחוב של עכו״ם ולא יכול לכנוס בטלית לבהכנ״ס, וא״כ פשיטא שלא הלך בחזירתו בטלית גדול אלא שפשט בבית הכנסת.

ולכן נ״ל דדעת מהר״ם דדוקא באכילה אמרינן דשינוי מקום הוי כהיסח הדעת, דזימנין דמימלך ולא אכל, ואפילו כשאינו מסיח דעתו לא פלוג רבנן, וכן לענין קידוש[15], משא״כ במצוה המוטלת על האדם כגון סוכה וציצית

---

[6] רכז,ב. [7] לכאורה צ״ב דנראה דכוונת המ״א דבאכילה שינוי מקום הוי הפסק כיון דזה אוכל אח״כ אך בבשמים שינוי מקום לא הוי הפסק כיון דזה אותם הבשמים, אך בשמים אחרים שינוי מקום הוי הפסק, אך בברקים לא שייך שינוי מקום ותמיד הוא אותו המקום, ולכן אי״צ לברך אפי׳ שהם ברקים אחרים, ולא אמר המ״א אלא שבבשמים אחרים שינוי מקום הוי הפסק, אך בלא שינוי מקום משמע מהמ״א דאי״צ לברך אפי׳ על בשמים אחרים דאל״כ למה השו״ע לא נקט בלא נכנס ויוצא שהביאו לו בשמים אחרים. [8] סעיף ו׳. [9] ברכות מג,ב. [10] בסי׳ רי״ז סק״א. [11] אות ק׳. [12] סי׳ ח׳ ס״ק י״ז. [13] סי׳ מ״ה. [14] עי׳ באגרות משה או״ח ח״ב סי׳ נ״ז דתמה על רבינו למה לא כתב דהוא מצוה מן המובחר כיון שכך הוא הולך בציצית. [15] הבה״ל בסי׳ ח׳ ד״ה חשיבה הפסק כתב על חילוקו של רבינו לגבי קידוש דהוא דוחק.

נשמת אדם

שדעתו לקיים המצוה, אף שהם ב׳ מצות, מ״מ ליכא היסח הדעת, ולכן כתב הגמי״י הביאו המ״א בסימן תרל״ט[16] דאפילו לרמב״ם דפסק לברך בכל פעם שיכנס, דוקא כשיצא יציאה גמורה שלא לחזור לאלתר. ואף דבש״ע[17] פסק דפשט טליתו חוזר ומברך, כבר תמה עליו הט״ז[18] והמ״א בסי׳ ח׳ ס״ק י״ח, ויותר תמוה שהרי בסי׳ תרל״ט[19] כתב בסתם כדעת ר״ת[20] שלא לברך רק בשעת אכילה, וכן בסי׳ מ״ז[21] כתב דנוהגין שלא לברך אפי׳ בישן ביום, וא״כ מאי שנא ציצית. ואף שכתבתי בכלל ט׳ דבישן ביום מברך ברה״ת. דוקא בישן שינת קבע, ע״ש. אבל בפושט טליתו כבר הכריע הט״ז והמ״א שלא לברך, ולכן לא היה מהר״ם לובש ט״ק בביתו, דאז היה מסתפק אם יברך על ט״ג בבהכ״נ, דכיון דדעתו ללובשו, שינוי מקום אינו גורם ברכה. והוא הדין כשפשט טלית גדול בבהכ״נ היה מסתפק אם יברך בביתו על טלית קטן, דהליכה לא הוה הפסק, ולכן (לא) היה צריך להמתין עד שיסיח:

ולפ״ז לפי מה שכתב בסימן תרל״ט דנהגו שלא לברך עד אכילה, ע״כ ס״ל דשינוי מקום אינו גורם ברכה במצות המוטלות עליו כסוכה וציצית ותורה, וכ״מ בסי׳ תל״ב[22] שבעל הבית מברך ובודקים בתים הרבה, ול״א דהוי שינוי מקום. ואף שהפרי חדש[23] כתב גם שם דאם הבתים רחוקים צריך לברך כמו בסימן ח׳ סעיף י״ג, וכעין זה כתב המ״א בסי׳ כ״ה ס״ק כ״ב לחלק בין מקום קרוב או רחוק, דבר זה צ״ע דא״כ דבריך לשיעורין, ומי יודע מה הוא רחוק או קרוב. אך עיקר כוונתם דאם הוא מקום רחוק דהוי הפסק גדול והוי היסח הדעת כמש״כ בסי׳ ח׳.

ובאמת לא מצינו שיזיק הפסק אלא בין ברכה למעשה, או מטעם שינוי מקום וכמש״כ הגר״א בסי׳ ח׳ ס״ק כ״ה, אף שהולך לשיטתו בסי׳ רי״ז, מ״מ דבריו אמת דטעמא דהרא״ש משום שהיה מפסיק אבל לא מטעם שינוי מקום.

ולפ״ז ה״ה המניח תפילין קטנים בביתו ובבהכ״נ חולצן ולובש גדולים, א״צ לברך, כיון שהיתה דעתו ע״ז. ואם מניח הגדולים בביתו ומברך עליהן וחולצן ומניח הקטנים ואח״כ בבהכ״נ חוזר ולובש הגדולים, פשיטא דא״צ לברך, כמ״ש המ״א, כיון דהן עצמן שבירך עליהן, רק ע״כ מידי ספק לא נפיק, דאל״כ היה למהר״ם לעשות כן, ודעת הגר״א בסי׳ ח׳ ובסי׳ תרל״ט דצריך לברך[24] וס״ל כתירוץ השני שכתב המ״א בסי׳ רי״ז כיון דאינו מחוסר מעשה. אך עדיין צ״ע מסוכה דגם כן אינו מחוסר מעשה, וכמ״ש הגמי״י אפילו לדעת הרמב״ם שהבאתי:

ודע דבמ״א ס״ק (ט״ו) [ט״ז] לענ״ד ברור כשמש שיש שם ט״ס בדבריו, וכצ״ל דאפי׳ בירך על הטלית, ר״ל ט״ג והלך לביתו וכצ״ל, ובזה יובנו דבריו. ותיבת והלך לבית הכנסת, הוא ט״ס:

ומצאתי בר׳ מנוח בהלכות סוכה פ״ב שכתב וז״ל, ואפילו יכנס בסוכה מאה פעמים ביום, מברך, דגמרינן מתפילין כו׳ וכן נמי בציצית. ודוקא היכא דיצא מן הסוכה מפני דברים אחרים שאינן צורך הסוכה או שקראו חבירו לדבר עמו, אבל אם יצא להביא כל מידי דצורך סעודה או להביא ספרים, אין צריך לברך כו׳. וא״ת והרי תפילין אם חלצן ליכנס לבית הכסא ודעתו להניח מיד, חוזר ומברך. לא דמי, דהתם ההפסק שעשה לא היה צורך תפילין כלל. מיהו גבי סוכה נמי אם יצא שלא לצורך הסוכה, מברך פעם אחרת בחזירתו, אע״פ שהוא חוזר לאלתר, עכ״ל[25]:

---

[16] ס״ק י״ז. [17] סי׳ ח׳ סי״ד. [18] ס״ק י״ב. [19] ס״ח. [20] ברא״ש סוכה פ״ד סי׳ ג׳. [21] סעיף י״א. [22] ס״ב. [23] ד״ה על סמך. [24] היינו כיון דהפסיק בהנחת הקטנים. [25] עי׳ מ״ב שם ס״ק ל״ג

חיי אדם ונשמת אדם המפואר - א / דנציג, אברהם בן יחיאל מיכל (עמוד 183) 34170 הודפס מאוצר החכמה

(ו) [ב]וְטוֹב שֶׁלֹּא יְדַבֵּר בִּדְבָרִים אֲחֵרִים עַד שֶׁיִּגְמֹר [ד]כָּל הַבְּדִיקָה, כְּדֵי שֶׁיָּשִׂים אֶל לִבּוֹ לִבְדֹּק בְּכָל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁמַּכְנִיסִים בּוֹ חָמֵץ: **ב.** [ג]בִּבְרָכָה אַחַת יָכוֹל לִבְדֹּק (ז) כַּמָּה בָּתִּים. וְאִם בַּעַל הַבַּיִת רוֹצֶה, (ח) יַעֲמִיד [ה]מִבְּנֵי בֵיתוֹ אֶצְלוֹ (ט) בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְבָרֵךְ, וְיִתְפַּזְּרוּ לִבְדֹּק אִישׁ אִישׁ בִּמְקוֹמוֹ (י) [ו]עַל [ד]סְמַךְ בְּרָכָה (יא) שֶׁבֵּרַךְ בַּעַל הַבַּיִת: הגה [ז](ג) (יב) וְנוֹהֲגִים לְהַנִּיחַ פְּתִיתֵי חָמֵץ בְּמָקוֹם שֶׁיִּמְצָאֵם הַבּוֹדֵק, כְּדֵי שֶׁלֹּא יְהֵא בִּרְכָתוֹ לְבַטָּלָה (מהר״י ברי״ן), (יג) וּמִיהוּ, אִם [ח]לֹא נָתַן לֹא עִכֵּב, דְּדַעַת כָּל אָדָם עִם הַבְּרָכָה לְבָעֵר אִם נִמְצָא. (כל בו):

בְּאֵר הַגּוֹלָה: ב טוּר בְּשֵׁם אָבִיו הָרֹא״שׁ וְכֵן כָּתַב הָרַשְׁבָּ״א בִּתְשׁוּבָה. ג טוּר. ד שָׁם מִתּוֹסֶפְתָּא דִּבְרָכוֹת.

תלג דִּינֵי בְּדִיקַת הֶחָמֵץ. וּבוֹ י״א סְעִיפִים:

א. [א]הַבְּדִיקָה צָרִיךְ שֶׁתְּהֵא [ט](א) (א) לְאוֹר הַנֵּר וְלֹא לְאוֹר הַלְּבָנָה.

בְּאֵר הַגּוֹלָה: א בְּרַיְתָא פְּסָחִים ז וְח.

בְּאֵר הֵיטֵב

ד. כָּל הַבְּדִיקָה. וּבָזֶה אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִתְחִיל בְּמִצְוָה, מָגֵן אַבְרָהָם, חֹק יַעֲקֹב: **ה. מִבְּנֵי בֵיתוֹ.** וְהוּא הַדִּין אַחֵר שֶׁאֵינוֹ מִבְּנֵי בֵיתוֹ. [וְהָא דְּאֵין הַשָּׁלִיחַ גַּם כֵּן מְבָרֵךְ, עַיֵּן יוֹרֶה דֵעָה הִלְכוֹת שְׁחִיטָה וְעַיֵּן אֶבֶן הָעֵזֶר סִימָן לה, וּכְשֶׁהַבָּתִּים רְחוֹקִים לֹא מְהַנֵּי, דִּמְדַמֵּי לְהוּ הַפְּרִי חָדָשׁ לְמִי שֶׁבֵּרַךְ אַטַּלִּית קָטָן בְּבֵיתוֹ דִּמְבָרֵךְ אַטַּלִּית גָּדוֹל בְּבֵית הַכְּנֶסֶת]. וְעַל כָּל פָּנִים גַּם הוּא יִבְדֹּק, דְּמִצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ: **ו. סְמַךְ בְּרָכָה.** וְיַעֲנוּ אָמֵן עַל בִּרְכָתוֹ, וְאִם אֵינָם עוֹמְדִין אֵצֶל בִּרְכָתוֹ אֵין יָכוֹל לְשַׁלֵּחַ אוֹתָם לִבְדֹּק, חֹק יַעֲקֹב. וְאִם הַבַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ בּוֹדֵק רַק מְצַוֶּה לְאַחֵר לִבְדֹּק, אוֹתוֹ אַחֵר מְבָרֵךְ, מָגֵן אַבְרָהָם. וּלְכַתְּחִלָּה יַחֲזֹר אַחַר אֲנָשִׁים בְּנֵי מִצְוֹת, וּבְדִיעֲבַד סַגֵּי בְּנָשִׁים וּבַעֲבָדִים, אֲבָל לֹא בְּשִׁפְחָה כְּנַעֲנִית, חֹק יַעֲקֹב: **ז. וְנוֹהֲגִים.** וְהַנּוֹהֲגִים לְהַנִּיחַ יִזָּהֲרוּ שֶׁלֹּא יַנִּיחוּ אֶלָּא חָמֵץ קָשֶׁה שֶׁלֹּא יִפָּרֵר וּבְמָקוֹם הַמְּשֻׁמָּר, מִפְּנֵי הַתִּינוֹקוֹת וְהָעַכְבָּרִים: **ח. לֹא נָתַן.** וְכֵן רָאוּי לִנְהֹג לְכַתְּחִלָּה, דְּחָיְשִׁינָן שֶׁמָּא יַנִּיחֶנּוּ בְּמָקוֹם שֶׁלֹּא יִמְצָא הַבּוֹדֵק, ט״ז. וְהָאֲרִ״י ז״ל כָּתַב מִנְהָג זֶה, וְיַנִּיחַ עֲשָׂרָה פְּתִיתִים וְהוּא עַל פִּי סוֹד גָּדוֹל. גַּם הַחֹק יַעֲקֹב מְיַשֵּׁב וּמְקַיֵּם שֶׁלֹּא לְבַטֵּל מִנְהָג שֶׁל יִשְׂרָאֵל [וְט״ז בְּשֵׁם תֻּמִּים דֵּעִים כָּתַב דְּמִנְהַג נָשִׁים הוּא, וּבְמַהֲרִ״י וַיְיל כָּתַב טַעַם לַמִּנְהָג, וְכֵן חֹק יַעֲקֹב נָתַן טַעַם לַדָּבָר, עַיֵּן שָׁם]:

ט. לְאוֹר הַנֵּר. וּבְלֵיל י״ד. וְאַף אִם בָּדַק יוֹם י״ג לְאוֹר הַנֵּר צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִבְדֹּק לֵיל י״ד. אָכֵן אִם בָּדַק לֵיל י״ג וְנִזְהַר הֵיטֵב שֶׁלֹּא לְהַכְנִיס עוֹד חָמֵץ אֵין צָרִיךְ לִבְדֹּק עוֹד, חֹק יַעֲקֹב, עַיֵּן שָׁם. וְהַלְּבוּשׁ וְהַבַּ״ח כָּתְבוּ, דְּאַף אִם בָּדַק לֵיל י״ג צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִבְדֹּק בְּלֵיל י״ד, וְסִיֵּם הַחֹק יַעֲקֹב דְּאִם רוֹצֶה לְהַחְמִיר עַל עַצְמוֹ, עַל כָּל פָּנִים לֹא יְבָרֵךְ לִכְנֹס עַצְמוֹ לַחֲשַׁשׁ סְפֵק בְּרָכָה, אַךְ יַחֲזֹר וְיִשְׁתַּמֵּשׁ בְּתוֹכָהּ חָמֵץ וְאָז יוּכַל לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ וְלִבְדֹּק. וְעַיֵּן בַּהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת ח״א סִימָן תנג וְעַיֵּן יַד אַהֲרֹן:

שַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה

רוֹצֶה לוֹמַר, הַבִּטּוּל, וּלְכָךְ אֵינוֹ מְבָרֵךְ, (וְעַיֵּן שָׁם שֶׁהַשּׁוֹאֵל הֶעְתִּיק לְשׁוֹן הַטַּ״ז מַמָּשׁ וְלֹא הִזְכִּיר שְׁמוֹ עֲלֵיהֶם, וְהַגָּאוֹן הַמֵּשִׁיב שָׁתַק לֵהּ, כַּנִּרְאֶה שֶׁעֲדַיִן לֹא נִתְפַּשֵּׁט אָז סֵפֶר הַטַּ״ז. וְכֵן מַה שֶּׁכָּתַב הַשּׁוֹאֵל עַל סִימָן תמב, הוּא לָקוּחַ מֵהַטַּ״ז וּכְתָבָם כְּאִלּוּ מִפִּי עַצְמוֹ אֲמָרָם, וְשָׁרֵי לֵהּ מָארֵהּ): (ג) **וְנוֹהֲגִים.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב, וְעַיֵּן מַחֲזִיק בְּרָכָה בְּשֵׁם שׁוּ״ת זֶרַע אֱמֶת שֶׁהַמַּנִּיחַ פְּתִיתִין נָכוֹן לְדַקְדֵּק שֶׁיִּהְיוּ קְטַנִּים פָּחוֹת מִכַּזַּיִת, וּבְסִימָן לט כָּתַב בִּשְׁמוֹ, שֶׁהָיָה מְלַקֵּט פְּתִיתִים וְקֹדֶם שֶׁבָּדַק כָּל הַחֲדָרִים וְגַם לֹא בִּטֵּל הִרְגִּישׁ שֶׁחָסֵר אֶחָד מֵהַפְּתִיתִים שֶׁקִּבֵּץ, אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וְלִבְדֹּק כָּל הַחֲדָרִים, וִיבַטֵּל, עַיֵּן שָׁם:

(א) **לְאוֹר הַנֵּר.** עַיֵּן בְּאֵר הֵיטֵב, וּבַהֲלָכוֹת קְטַנּוֹת סִימָן קסב דַּעְתּוֹ שֶׁיָּכוֹל לִבְדֹּק בְּלֵיל י״ג, וּבְסִימָן קצד כָּתַב דְּמִי שֶׁאֵין לוֹ רַק אַכְסַדְרָה דִּלְאוֹרָהּ נִבְדֶּקֶת וּבוֹדֵק בְּלֹא נֵר, יְבָרֵךְ. וְעַיֵּן בְּעִנְיַן אַכְסַדְרָה בְּמָגֵן אַבְרָהָם וְחֹק יַעֲקֹב וּבְשׁוּ״ת שְׁבוּת יַעֲקֹב חֵלֶק ג סִימָן נה, עַיֵּן שָׁם:

מִשְׁנָה בְּרוּרָה

(ו) **וְטוֹב וְכוּ׳.** וּבָזֶה אֵין צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ כֵּיוָן שֶׁכְּבָר הִתְחִיל הַמִּצְוָה, וּבִדְבָרִים שֶׁהֵם צֹרֶךְ הַבְּדִיקָה גַּם לְכַתְּחִלָּה יוּכַל לְדַבֵּר, שֶׁזֶּה אֵין חָשִׁיב הֶפְסֵק כְּלָל [אַחֲרוֹנִים]: **ב** (ז) **כַּמָּה בָּתִּים.** וְהַהֲלִיכָה מִבַּיִת לְבַיִת לֹא הָוֵי הֶפְסֵק. וְעַיֵּן בְּחַיֵּי אָדָם שֶׁכָּתַב, דְּאִם בּוֹדֵק בֵּיתוֹ וַחֲנוּתוֹ וְהַחֲנוּת הוּא בְּחָצֵר אַחֶרֶת, [ה]צָרִיךְ לַחֲזֹר וּלְבָרֵךְ, אָמְנָם מָצָאתִי בְּחֹק יוֹסֵף וּבְמַאֲמַר מָרְדְּכַי שֶׁדַּעְתָּם דִּכְלְּהוּ חֲדָא מִצְוָה הִיא, שֶׁמְּחֻיָּב לֵילֵךְ וְלִבְדֹּק כָּל הַמְּקוֹמוֹת שֶׁיֵּשׁ בָּהֶם חָמֵץ, וְאֵין שַׁיָּךְ לוֹמַר דַּהֲלִיכָה הָוֵי הֶפְסֵק בָּזֶה: (ח) **יַעֲמִיד מִבְּנֵי בֵיתוֹ.** וְהוּא הַדִּין אַחֵר שֶׁאֵינוֹ מִבְּנֵי בֵיתוֹ, אֶלָּא דִּבֵּר בַּהֹוֶה, וְכִדְאִיתָא בַּשַּׁ״ס דְּיֵשׁ מְקוֹמוֹת שֶׁשּׂוֹכְרִין לִבְדֹּק, וְעַל כָּל פָּנִים יְסַיֵּעַ לַדָּבָר, כִּי מִצְוָה בּוֹ יוֹתֵר מִבִּשְׁלוּחוֹ. וְהִנֵּה מִדִּינָא יָכוֹל לִסְמֹךְ בַּבְּדִיקָה [ו]אֲפִלּוּ עַל נָשִׁים וַעֲבָדִים [וְלֹא עַל שִׁפְחָה נָכְרִית שֶׁלָּנוּ] וּקְטַנִּים, וּמִכָּל מָקוֹם לְכַתְּחִלָּה נָכוֹן שֶׁלֹּא לִסְמֹךְ אֶלָּא עַל אֲנָשִׁים בְּנֵי חוֹרִין שֶׁהִגִּיעוּ לִכְלַל מִצְוֹת, דְּהַיְנוּ מִשְּׁלֹשׁ עֶשְׂרֵה שָׁנָה וְאֵילָךְ, לְפִי שֶׁהַבְּדִיקָה כְּהִלְכָתָהּ יֵשׁ בָּהּ טֹרַח גָּדוֹל וְיֵשׁ לָחוּשׁ שֶׁמָּא יִתְעַצְּלוּ וְלֹא יִבְדְּקוּ יָפֶה [אַחֲרוֹנִים]: (ט) **בְּשָׁעָה שֶׁהוּא מְבָרֵךְ.** כְּדֵי שֶׁיֵּצְאוּ בְּבִרְכָתוֹ וְיַעֲנוּ אָמֵן עַל בִּרְכָתוֹ: (י) **עַל סְמַךְ בְּרָכָה וְכוּ׳.** וְאִם הַבַּעַל הַבַּיִת אֵינוֹ בּוֹדֵק כְּלָל וּמְצַוֶּה לְאַחֵר לִבְדֹּק, [ז]אוֹתוֹ אַחֵר מְבָרֵךְ, דַּהֲוֵי כִּשְׁלוּחוֹ גַּם לְעִנְיַן הַבְּרָכָה: (יא) **שֶׁבֵּרַךְ בַּעַל הַבַּיִת.** וְאִם לֹא שָׁמְעוּ בִּרְכָתוֹ, לְכַתְּחִלָּה [ח]אֵין לְשַׁלְּחָם לִבְדֹּק, וּמִכָּל מָקוֹם אִם קָשֶׁה לוֹ לִגְמֹר הַבְּדִיקָה בְּעַצְמוֹ [ט]יָכוֹל לְבַקֵּשׁ לְאַחֵר שֶׁיְּסַיְּעֶנּוּ, וְאוֹתוֹ אַחֵר אֵין צָרִיךְ לְבָרֵךְ, שֶׁכָּל הַבְּדִיקָה מִצְוָה אַחַת הִיא וּכְבָר בֵּרַךְ הַבַּעַל הַבַּיִת עָלֶיהָ: (יב) **וְנוֹהֲגִים לְהַנִּיחַ.** הַיְנוּ, חָמֵץ קָשֶׁה שֶׁלֹּא יִתְפָּרֵר, וְגַם בְּמָקוֹם מְשֻׁמָּר מִפְּנֵי הַתִּינוֹקוֹת וְהָעַכְבָּרִים: (יג) **וּמִיהוּ כוּ׳.** חוֹלֵק עַל זֶה, דְּאֵין כָּאן חֲשַׁשׁ בְּרָכָה לְבַטָּלָה, [י]דְּכֵן הוּא הַמִּצְוָה לִבְדֹּק הֶחָמֵץ וּלְחַפֵּשׂ אַחֲרָיו שֶׁמָּא יִמְצָא, וְאִם לֹא יִמְצָא אֵין בְּכָךְ כְּלוּם. וְהַטַּ״ז כָּתַב עוֹד, דְּהַבְּרָכָה קָאֵי עַל מַה שֶּׁיְּבָעֵר לְמָחָר בְּוַדַּאי מַה שֶּׁיְּשַׁיֵּר מֵאֲכִילָתוֹ, אֶלָּא שֶׁמֵּהַיּוֹם מַתְחִיל עַל יְדֵי הַבְּדִיקָה, וְכַנַּ״ל בְּסִימָן תלא, וְכֵן הִסְכִּימוּ [יא]אַחֲרוֹנִים לְדִינָא. וְעַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב שֶׁכָּתַב [יב]דְּמִכָּל מָקוֹם אֵין כְּדַאי לְבַטֵּל מִנְהָג שֶׁל יִשְׂרָאֵל, וְעַיֵּן שָׁם שֶׁנָּתַן טְעָמִים לְהַמִּנְהָג, וְגַם הָאֲרִ״י ז״ל כָּתַב מִנְהָג זֶה, וְשֶׁיַּנִּיחַ עֲשָׂרָה פְּתִיתִים, אָכֵן יֵשׁ לִזָּהֵר הַרְבֵּה שֶׁלֹּא יֹאבַד אֶחָד מִן הַפְּתִיתִין. וְעַיֵּן בְּשַׁעֲרֵי תְשׁוּבָה:

תלג א (א) **לְאוֹר הַנֵּר.** וּבְלֵיל י״ד, שֶׁאָז [א]בְּנֵי אָדָם מְצוּיִים בְּבָתֵּיהֶם וְאוֹר הַנֵּר יָפֶה אָז לִבְדִיקָה, [ב]מַה שֶּׁאֵין כֵּן בַּיּוֹם אֵין הָאוֹר מַנְהִיר כְּבַלַּיְלָה. וְתִקְּנוּ הַבְּדִיקָה דַּוְקָא עַל יְדֵי אוֹר הַנֵּר, שֶׁעַל יָדָהּ יוּכַל לִבְדֹּק גַּם בְּחוֹרִין וּסְדָקִין. וְאִם הִקְדִּים וּבָדַק יוֹם י״ג לְאוֹר הַנֵּר, [ג]צָרִיךְ לַחֲזֹר

שַׁעַר הַצִּיּוּן

ב ה. טַעְמוֹ, דַּהֲלִיכָה כָּזוֹ הָוֵי הֶפְסֵק, וּכְדַעַת הַפְּרִי חָדָשׁ. וְעַיֵּן בְּחֹק יַעֲקֹב בְּשֵׁם בֵּית הִלֵּל: ו. דִּבְדִיקַת חָמֵץ הוּא דְּרַבָּנָן, וְהֵימְנוּהוּ רַבָּנָן בִּדְרַבָּנָן: ז. מָגֵן אַבְרָהָם וְחֹק יוֹסֵף וּנְהַר שָׁלוֹם וּמְקוֹר חַיִּים וּשְׁאָר אַחֲרוֹנִים: ח. חֹק יַעֲקֹב וְאֵלִיָּה רַבָּה וּמְקוֹר חַיִּים: ט. עֹלַת שַׁבָּת, וְהִסְכִּים עִמּוֹ הַחֹק יוֹסֵף, וּדְלֹא כְּחֹק יַעֲקֹב, וּכְעֵין זֶה כָּתַב גַּם כֵּן הַחַיֵּי אָדָם: י. הַגְּרָ״ז, וְכֵן מַשְׁמַע מֵהַגְּרָ״א: יא. הַגְּרָ״א וְהֶעְתִּיקוּ גַּם כֵּן הַחַיֵּי אָדָם, וְכֵן הֵבִיא הַחֹק יַעֲקֹב בְּשֵׁם הָרַאֲבַ״ד. וּלְדַעַת הַטַּ״ז יוֹתֵר טוֹב לְכַתְּחִלָּה שֶׁלֹּא לְהַנִּיחַ, שֶׁמָּא יֹאבַד: יב. וּבְפִתְחֵי תְשׁוּבָה הֵבִיא בְּשֵׁם עֵמֶק הֲלָכָה, דִּכְהַיּוֹם שֶׁהַמִּנְהָג לְכַבֵּד וּלְנַקּוֹת הַבַּיִת מִכָּל חֲשַׁשׁ חָמֵץ קֹדֶם לֵיל י״ד, יֵשׁ לְמִנְהָג זֶה יְסוֹד מִדִּינָא, עַיֵּן שָׁם:

תלג א א. גמרא: ב. רש״י ור״ן בשם הירושלמי: ג. אחרונים:

שולחן ערוך אורח חיים הלכות פסח סימן תלב

בברכה אחת יכול לבדוק כמה בתים. ואם בעל הבית רוצה, יעמיד מבני ביתו אצלו בשעה שהוא מברך ויתפזרו לבדוק איש איש במקומו על סמך ברכה שבירך בע״ה.

פרי חדש אורח חיים סימן תלב סעיף ב

על סמך ברכה שבירך בעל הבית. ודוקא כשהבתים אינם רחוקים דאם לא כן הוה ליה הפסק וצריך לחזור ולברך, מידי דהוה למי שלובש טלית קטן ומברך עליו והולך לבית הכנסת ומתעטף בטלית גדול דצריך לברך עליו, משום דהליכה מביתו לבית הכנסת חשיבה הפסק כמו שכתוב לעיל בסימן ח׳ סעיף י״ג:

חיי אדם חלק ב-ג (הלכות שבת ומועדים) כלל קיט - סעיף כא

ואם יש הפסק בין הבתים, כגון שבודק ביתו וחנותו שהוא בחצר אחרת, יברך השליח שם בחנות, דברכת בעל הבית אינו מועיל, שהרי יש הפסק בהליכה. ואפילו בעל הבית צריך לברך כשהולך מביתו לחנות לבדוק (פ״ח). ונראה לי דאם הבית אחר סמוך לו, אינו צריך לברך (ועי׳ בהלכות ציצית כלל י״ב בנ״א סימן א׳ שהארכתי בזה):

שולחן ערוך הרב אורח חיים סימן תלב

אם שח לאחר שהתחיל לבדוק אין צריך לחזור ולברך כיון שכבר התחיל במצוה שבירך עליה (עיין סי׳ תקצ״ב) וכן אם הולך ובודק מחדר לחדר ומבית לבית אין הליכה זו שבאמצע מצוה חשובה הפסק להצריכו לחזור ולברך כמו שאין השיחה שבאמצע מצוה חשובה הפסק.

חק יעקב סימן תלב

[ט] יכול לבדוק כמה בתים. וכתב בבית הילל ליורה דעה סימן רפ״ט ס״ק א׳ וז״ל, ולא הוי הפסק ההליכה מבית לבית, כיון דאף אם שח אין צריך לברך שנית, על כן ההליכה לא הוי הפסק, עכ״ל:

מאמר מרדכי

אמנם ראיתי להרב פרי חדש ז״ל שכתב דדוקא כשאין הבתים רחוקים דאל״כ הוי״ל הפסק וצריך לחוור ולברך והביא ראיה מדין טלית הנזכר לעיל סי׳ ח׳ סי״ג דההליכה מביתו לבית הכנסת הוי הפסק יעו״ש ולי אני עבדו נראה שיש לחלק בין הכא להתם דשאני הכא דחיובא רביע עליה לבדוק כל המקומות שיש לו שדרך להשתמש בהם חמץ ולא גמד מצותו עד שיבדוק בכולם והוי״ל המקום הראשון שבודק תחלת המצוה והמקום האחרון גמר המצוה ופשיטא דליכא למימד בכה״ג דההליכה הויא הפסק דהא חייב לילך שם לבדוק וחלה הברכה על כל המקומות שיש לו ולא דמיא לטלית ולשאר דבדים דאמרינן בהו דהויא ההליכה הפסק והכי הוי משמעות לשון הפוסקים דאין חילוק בין הבתים קרובים או רחוקים והכי מסתבר שהרי כל שהן בתים חלוקים זה מזה ולא חילוק חדרים בלבד מה לי קרוב מה לי רחוק אי הוי הפסק אפילו בקרובים להוי הפסק ואי לאו אפילו רחוקים לא הוי הפסק ויפה כח המנהג שלא לברך אלא ברכה אחת בכל ענין כנ״ל ועמ״ש לעיל סי׳ ח׳ וביו״ד סי׳ י״ט וסי׳ רפ״ט
אחר כתבי זה מצאתי להרב חק יעקב שהביא בשם ספר בית הלל ביו״ד סי׳ רפ״ט דלא הויא ההליכה הפסק כיון שאף אם שח באמצע לא הוי הפסק ה״נ ההליכה לא הוי הפסק יעו״ש ולפק״ד אי מהא לא איריא דאין ללמוד הפסק הליכה מהפסק שיחה שהדי רא״ש ז״ל הביא דאיה דהשיחה לא הוי הפסק משיחה שבאמצע הסעודה והדי התם באכילה קי״ל דשינוי רשות והליכה ממקום למקום הוי הפסק וצריך לחזור ולברך כמבואר לעיל סי׳ קע״ח באורך אלמא דהפסק ההליכה אלים טפי מהפסק שיחה ואעפ״י שמה שהביא הרב בית הלל מדין שיחה היה מספיק לנו לסתור הוכחת הרב פרי חדש ז״ל שהביא מדין טלית דלא דמיא להתם דהא בטלית הויא השיחה הפסק וכן בשחיטה כמבואר לעיל סי׳ ח׳ ויו״ד סי׳ י״ט מ״מ אינה הוכחה גמורה בעיקר הדין לומר דלא תהא ההליכה הפסק דכבר הוכחנו דהפסק ההליכה אלים טפי אבל לפי מה שכתבנו ניחא דלא דמיא לאכילה דהכא חייב הוא לילך ולבדוק בכל המקומות שיש לו ופשיטא דליכא למימר בזה דההליכה הויא הפסק מאחד שההליכה מוכרחת ומכלל מצותו היא כנ״ל נכון